

EL MIRALL

núm. 74

500 ptes

El Correllengua / La Diada

El convent de Santa Margalida de Ciutat

La confusió dels gèneres literaris

Pianos Can Garcias®

Pere Josep Garcias

Pianer

YOUNG © CHANG

EL MIRALL

**Revista mensual - 500 ptes.
Juliol/agost - 1995 - núm. 74
ANY IX**

Edita:

OBRA CULTURAL BALEAR
C/ Impremta, 1 - 07001 Palma
Telèfons: (971) 72 32 99 - 71 48 57
Telefax: (971) 71 93 85

Publica:

Associació EL MIRALL
C/ Impremta, 1 - 07001 Palma
Producció, Administració i Publicitat:
Informació i Correspondència:
C/ Impremta, 1 Pral. 2ª Tel. 72 59 37
07001 Palma (Mallorca)
Apartat de Correus 179
07080 Palma (Mallorca)
Delegació a Barcelona:
C/ Montcada, 20 (Palau Dalmases)
08003 Barcelona
Delegació a València:
C/ Moratín, 15
46001 València

Director:

Gaspar Valero i Martí

Subdirector:

Pere Estelrich i Massutí

Secretari de Redacció:

Josep Mª Magrinyà i Brull

Consell de Redacció:

Macià Blázquez i Salom
Francesca Bosch i Capó
Rosa Mª Calafat i Vila
Antoni Ginard i Bujosa
David Ginard i Féron
Antoni Marimon i Riutort
Antelm Pujol i Fulgencio
Andreu Ramis i Puiggrós
Pere Rosselló i Bover

Publicitat:

Santi Adrover i López

**Els articles publicats en aquesta revista
expressen únicament l'opinió dels autors.**

Coberta: La Diada, un veritable impuls
popular a favor de l'idioma, la identitat i
l'autogovern. (Fotografia de Pere Carmona.)

Fotos:

EL MIRALL

Maquetació i Fotocomposició:

Documenta Balear s.a.

Impressió i Coberta:

Xisco Arts Gràfiques
C/ Baix Riera, 1-A, Palma - Tel. 24 03 86
Dipòsit Legal: P.M. 10-1987

VALOR SOCIAL DEL TREBALL

4

L'objectiu de l'economia
JAUME MARCH BISBAL

PARLAMENT EUROPEU

5

Nova geografia de la UE
ROGER GOTARREDONA I FIOI

EDUCACIÓ

7

Notes per a la història de l'educació
a Mallorca
RAMON ROSSELLÓ / JAUME BOVER

REGENERAR, SUGGERIR

10

Carles Riart: innovar des de la tradició
JORDI ALBERICH I PASCUAL

GÈNERES LITERARIS

12

La confusió com a recurs
SEBASTIÀ ALZAMORA

REALITAT POLIÈDRICA

16

La veritat de Miquel Rayó
ANTONI VIDAL FERRANDO

SANTA MARGALIDA DE CIUTAT

19

Una verge i un drac,
o els avatars d'un convent de monges
PERE MOREY I SERVERA

ENTREVISTA

24

Carles Hèctor Hernández: la nova
narrativa mallorquina
MIQUEL LÓPEZZ CRESPI

XIBBOLET

27

Grums de tristor
MATEU GRIMALT I SUREDA

EL CORRELLENGUA

28

Entrevista:

Tomeu Martí / Pere Muñoz
JOSEP MARIA MAGRINYÀ I BRULL

LA DIADA

37

Crònica d'un dia en què Mallorca
passà a l'acció
J. M. B.

DISCOGRAFIA

47

SANTI ADROVER

MENTRE SOMIAM EL FUTUR

48

Normàndia no fou un passeig
DAMIÀ FERRÀ-PONS

DONES I ÈPOQUES

50

Aproximació històrica al món de la
dona a Mallorca
A. PASCUAL / M. MANRESA / J. LLABRÉS

LLIBRES

53

XXVI EDICIÓ DE LA UCE

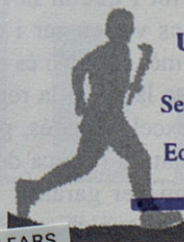
57

Prada de Conflent:
Universitat de Joves
M. JERÒNIMA AMENGUAL I RAMOS

**Universitat de les
Illes Balears**

**Servei de Biblioteca i
Documentació
Edifici Guillem Cifre
de Colònia**

UNIVERSITAT DE LES ILLES BALEARS

L'objectiu de l'economia

JAUME MARCH I BISBAL

«Despedir a gente en las épocas buenas se ha convertido en una filosofía empresarial aceptable (...). Ahora es una práctica comercial aceptada el buscar constantemente la forma de librarse de personal. O, en caso de no librarse de él, de convertir a los empleados a tiempo parcial (...). El comercio libre tiene su precio. Y lo pagan normalmente los que están más abajo.»(1)

Aquestes significatives declaracions corresponen a A.M. Rosenthal, redactor en cap de «The Times». Rosenthal parla de la realitat econòmica nordamericana, però no cal ser cap especialista en economia per assenyalar que l'estratègia que descriu també es practica en aquestes latituds. Possiblement aquest tipus d'actuació empresarial sigui un dels trets que caracteritzen la dinàmica sociolaboral dels últims anys. Un tipus d'actitud que ha estat afavorida per la crisi econòmica i la progressiva penetració de la tecnologia dins els sistemes de producció. Aquesta ha estat l'argumentació legitimadora d'una estratègia empresarial abocada a l'acomiadament de personal. I dic legitimadora perquè caldria veure la dimensió real de la crisi.

Hom pensa que possiblement la crisi es tradueix en una reducció de beneficis, tot i que hi havia beneficis. Els rics volien ser i continuen volent ser més rics. No és cap descobriment que la llei o la regla econòmica per excel·lència és, per part de l'empresariat, la recerca del benefici com a camí per garantir l'enriquiment. És allò que en termes clàssics

era la plusvàlua i l'explotació (en termes socials). També és cert que sembla que hi hagi hagut un canvi d'actitud respecte el paper de l'empresariat. Temps enrere, tot i l'explotació, hi havia un comportament banyat de paternalisme que es preocupava perquè els treballadors tenguessin feina. El treball era un valor social que dignificava. D'altra banda, el sou permetia assegurar un cert consum personal i, sobretot, garantia que el treballador tingués la capacitat de reproduir la força del treball.

Actualment el valor social del treball sembla que no es té tant en compte perquè fer fora treballadors i augmentar els nivells de l'atur no preocupa gaire l'empresariat. Malgrat les valoracions que la patronal faci de les estadístiques de l'atur. La seva lectura més bé sembla que tenguí una intencionalitat política que de defensa del treballador i del treball. Tot i això, el treball encara és un valor social determinant, o si no vegeu la pressió que comporten els índexs d'atur. Si no hi ha sou per gastar no hi ha consum, i a vegades sembla que s'oblida aquest principi tan elemental del sistema capitalista.

Davant aquesta lògica (o il·lògica) empresarial hom es demana quin sentit té l'economia. Dit d'altra manera, quina és la finalitat de la creació de riquesa, de quina riquesa i de qui és la riquesa que s'ha de produir. Des dels principis clàssics, no sé si adulterats, la producció ha de servir perquè els beneficis mantinguin el domini del capital. Però aquesta no és l'única lectura possible de la fina-

litat de l'economia, almenys a nivell teòric. Hi ha una altra concepció de la dinàmica econòmica i de la raó del seu funcionament: es tracta del corrent humanista que entén que la riquesa que es genera des de la producció ha de tenir un clar sentit social. És a dir, el benefici ha de ser compartit pel capital i per la part social. D'altra banda, no s'ha de concebre amb finalitat individual sinó que el benefici caldrà que tenguí una finalitat col·lectiva. A aquests principis se n'hi han de sumar d'altres, com és ara la humanització o millora de les condicions del treball.

Però quan el que es qüestiona és el propi dret al treball ja no té sentit reivindicar altres factors paral·lels. El neoliberalisme ha augmentat la deshumanització de l'economia i per això cal refer el camí que permeti tornar a lluitar per donar al treball el sentit més humà, més social que li estan arrebatant. I no només per raons morals, que són evidentment les principals, sinó per estrictes motius econòmics. En aquest sentit em remet a l'esmentada i tan repetida necessitat de mantenir la relació treball/consum.

L'egoïsme és el pitjor element que domina la nostra societat. Però no s'ha de permetre que s'imposi. Cal exigir el compliment de l'objectiu social de l'economia que ha de ser el principal de qualsevol sistema, ara i sempre. Les altres interpretacions són comportaments interessats que ja foren denunciats per Marx quan el capitalisme entrava en la fase de la industrialització. □

Jaume March és historiador i periodista.

(1) Declaracions d'A.M. Rosenthal, redactor en cap de «The Times» a Bàrbara Prost Salomon. *El País. Babelia*, núm.174, 18 de febrer 1995, pàg.4.

Nova geografia de la UE (de dotze a quinze)

ROGER GOTARREDONA I FIOL

L'Europa dels dotze, d'ençà de l'adhesió de tres nous Estats -Àustria, Finlàndia i Suècia- ha esdevingut l'Europa dels quinze, una incorporació que ha suposat el realineament de l'equilibri de l'Unió Europea enfront dels dos gran competidors: Els EE.UU. i el Japó. S'han produït, per tant, significatius canvis en les dades socioeconòmiques de la UE que han resituat la posició europea tant pel que fa a superfície, població, producte interior brut i PIB per habitant i han augmentat el pes d'Europa davant les altres dues potències econòmiques mundials.

Superfície:

L'adhesió d'aquests nous Estats ha incrementat el territori de la UE en un 37%, que de 2.363.000 km² ha passat a 3.235.000 km². Els EE.UU. eren quatre vegades més grans que l'Europa dels dotze (EUR-12) i ara són gairebé tres vegades majors que l'Europa dels quinze (EUR-15). El

territori del Japó ja només representa el 11'7% de l'EUR-15, enfront del 16% de l'EUR-12.

L'Estat més extens segueix essent França (544.000 km²), seguit

de l'Estat espanyol (505.000 km²) i, ara, de Suècia (450.000 km²). Els de menys superfície, com sempre, els tres del Benelux: Luxemburg (3.000 km²), Bèlgica (31.000 km²) i els Països Baixos (42.000 km²). L'extensió de l'Estat espanyol esdevé el 15,61% del total de la UE.

Població dels Estats membres de la UE, 1993 (mils d'hab.)

B	10.085
DK	5.189
D	81.180
GR	10.362
E	39.141
F	57.327
IRL	3.561
I	59.098
L	398
NL	15.290
P	9.877
UK	58.168
A	7.991
FIN	5.066
S	8.719

EUR-15 370.452

Font: Oficina Estadística de les Comunitats Europees (Eurostat).

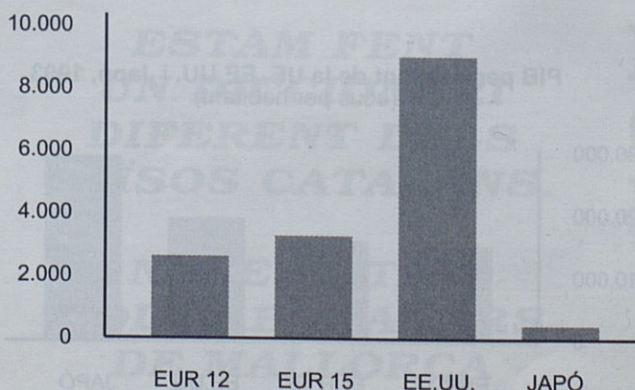
Superfície dels Estats de la UE (en mils de km²)

B	Bèlgica	31
DK	Dinamarca	43
D	Rep.Fed. d'Alemanya	357
GR	Grècia	132
E	Espanya	505
F	França	544
IRL	Irlanda	69
I	Itàlia	301
L	Luxemburg	3
NL	Holanda	42
P	Portugal	92
UK	Regne Unit	244
A	Àustria	84
FIN	Finlàndia	338
S	Suècia	450

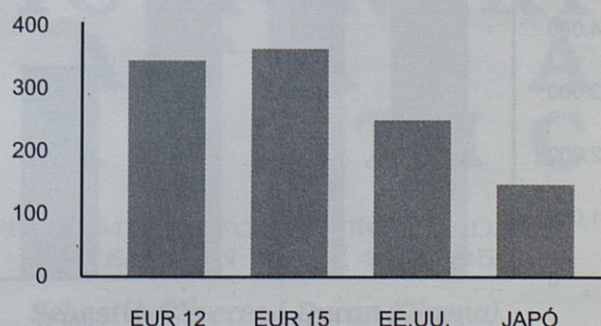
EUR-15 3235

(Font: Oficina Estadística de les Comunitats Europees -Eurostat-)

Superfície de la UE, EE.UU. i Japó, 1993 (1.000.000 km²)

Població de la UE, EE.UU. i Japó (milions d'habitants)

**PIB per habitant de la UE, EE.UU.
i Japó, 1993**
(ecus per habitant)

B	17.849
DK	22.253
D	20.097
GR	7.406
E	10.404
F	18.640
IRL	11.334
I	14.584
L	26.859
NL	17.268
P	7.323
UK	13.887
A	19.453
FIN	14.110
S	18.256
EUR-15	15.951

Font: Oficina Estadística de les
Comunitats Europees (Eurostat).

**PIB dels Estats membres
el 1995**
(mils de milions d'ecus)

B	180,0
DK	115,5
D	1.631,5
GR	76,7
E	408,4
F	1.068,6
IRL	40,4
I	847,3
L	10,7
NL	264,0
P	72,3
UK	807,8
A	155,5
FIN	71,5
S	159,2
EUR-15	5.909,3

Font: Oficina Estadística de les
Comunitats Europees (Eurostat).

UE una contribució que va des de l'1,2% de Finlàndia al 2% de Suècia. El 1993 el PIB de la UE seria un 10% superior al dels EE.UU. i un 64% al del Japó.

Per Estats, la màxima contribució al PIB comunitari l'encapçala Alemanya amb una aportació del 27,6%, seguida de França (18,08%) i Regne Unit (14,33%). L'Estat espanyol aporta el 6,91% i se situa al 5è lloc. Els Estats que menys aporten són Luxemburg (0,18%), Irlanda (0,68%) i Finlàndia (1,2%).

El PIB per habitant:

Amb l'ampliació, la mitjana del PIB per habitant de la UE s'ha incrementat gairebé en un 1%, i ha passat d'una mitjana de 15.840 ecu/hab a l'EUR-12 a 15.951 ecu/hab a l'EUR-15. En aquest sentit s'escau assenyalar que Àustria i Suècia se situen clarament per damunt de la mitjana de la UE (amb índexs del 122% i el 114%, respectivament), mentre que el PIB per habitant de Finlàndia és inferior en un 12% de l'esmentada mitjana.

L'Estat europeu amb un PIB per habitant més alt és Luxemburg (26.859 ecu/hab).

L'Estat espanyol ocupa el 13è lloc, amb 1.434 ecu/hab, només per damunt de Grècia (7.406 ecu/hab) i Portugal (7.323 ecu/hab).

L'ampliació no modifica la proporció entre el PIB per habitant dels EE.-UU. i del Japó amb el de la UE. □

Població:

A causa de la seva baixa densitat demogràfica, els nous Estats membres de la UE han incrementat solament en un 6,2% el nombre de ciutadans (EUR-12: 348.676.000 hab. EUR-15: 370.452.000 hab.). La població europea és ara un 43% superior a la dels EE.UU. i tres vegades més elevada que la del Japó.

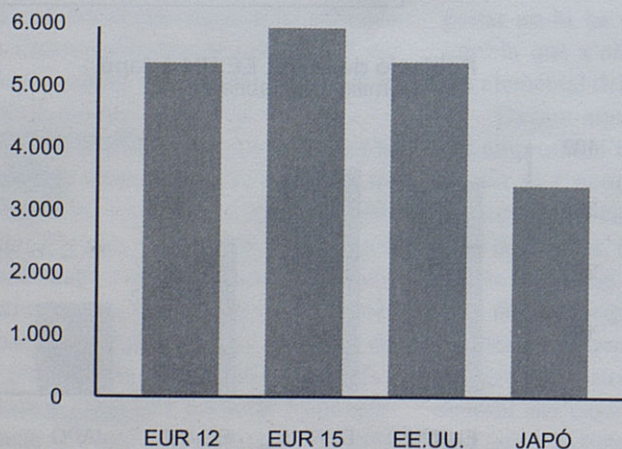
Actualment l'Estat més poblat és, i a distància notable, Alemanya (81.180.000 hab.), seguit del Regne Unit (58.168.000 hab.) i Itàlia (58.098.000 hab.). Els que disposen de menys contingent demogràfic són

Luxemburg (398.000 hab.), Irlanda (.3561.000 hab.) i Finlàndia (5.066.000 hab.). Espanya ocupa el 5è lloc amb 39.141.000 hab., xifra que representa un 10,56% del total de la UE. Recordant que ocupa el 15,61% del total del territori comunitari es constata una taxa d'e densitat espanyola per sota de la mitjana europea.

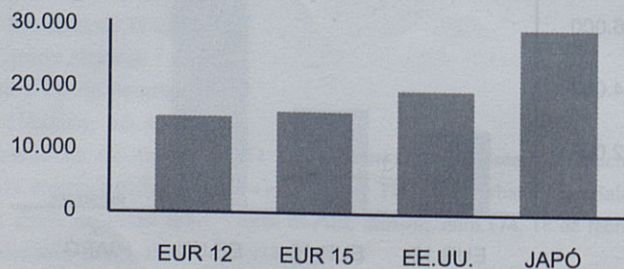
Producte Interior Brut:

El PIB de l'EUR-15 (5.909.300 milions d'ecus) s'ha incrementat al voltant del 7% respecte l'EUR-12 (5.523.200 milions d'ecus). Els nous Estats membres aporten al PIB de la

PIB de la UE, EE.UU. i Japó, 1993
(mils de milions d'ecus)

PIB per habitant de la UE, EE.UU. i Japó, 1993
(ecus per habitant)

Brussel·les, 21 març 1995

Notes per a la història de l'educació a Mallorca

RAMON ROSSELLÓ / JAUME BOVER

1340. Una societat per ensenyar a escolans

Tomàs Obrador, clergue tonsurat, oriünd de Petra, tenia societat amb Pere de Cases, prevere, per ensenyar a escolans i reconeix deure-li 4 lliures i 16 sous. El document no especifica on radicava l'escola. (1)

1487. Contracte de treball d'un infant amb l'obligació d'ensenyar-li lletra

Lluc Aimaric, teixidor de llana, de Mallorca, col·loca amb Damiana, muller enamorada, el seu fill Joan de 5 o 6 anys d'edat durant 5 anys. Serà vestit i alimentat, i a més li farà ensenyar lletra.

Entre els nombrosos contractes laborals de col·locació d'un infant que hem tengut ocasió de conèixer, resulten molt rars els que especifiquen l'obligació d'ensenyar-los a llegir i escriure, de fet són excepcionals. (2)

1508. Jaume Morey, mestre d'escolans

Aquest any, Jaume Morey, diaca i mestre d'escolans, de Mallorca,

compra certa quantitat de blat per al seu manteniment. (3)

1514. Domingo Mercer, mestre ambulant

A una acta notarial d'aquest any, hi figura Domingo Mercer, «magister docendi ambulare». (4)

1516, 15 de setembre. Ramon Osset, mestre

Ramon Osset, «magister scribendi», habitador de la vila de Sóller, nomena procurador Simó Gaxet, capdeguaita, perquè reclami deutes. (5)

1517. Pere Osset, mestre

Pere Osset, «magister scribendi», oriünd del regne de França, nomena procurador. (6)

1517, 30 de setembre. Rafael Barceló, estudiant

Rafael Barceló, estudiant, volent anar a Salamanca, nomena

procurador mestre Rafael Socies, professor de teologia i Gabriel Mora, àlies Barceló, preveres, de Mallorca, perquè reclamin deutes. (7)

1520, 23 de febrer. Societat de mestres

Jaume Morey, diaca i beneficiat de la Seu de Mallorca i mestre d'escola de gramàtica, i (...) Riera, també diaca i mestre d'escola, fan societat i concorden uns capítols. Resulta que dit Morey és ocupat i impedit per tenir l'escola, per la qual cosa pacten el següent:

«Primerament que les escoles unides tenen esser comunes als dos.

Item que supplichen al consell del present Regne que lo salari de vint y sinch liures que la Universitat dóne sie dels dos y que tots lo puguén regir y cadahú in solidum y cadahú tingue llibertat de renunciar a l'altre tota hora que volrà.

Item que lo dit mestre Morey lagirà la maior part de les lliçons fins a que hagen hagut lo dit consenti-

**ESTAM FENT
UN DICCIONARI
DIFERENT DELS
PAÏSOS CATALANS.**

**NECESSITAM
COL·LABORADORS
DE MALLORCA**

**DICCIONARI
C A T A L À
P R À C T I C**

PER A MÉS INFORMACIÓ, CRIDAU
AL TELÈFON: 972 / 43 03 25

Sebastià Oliveres i Duran (Girona)

ment del consell, y hagut lo consentiment de qui avant legirà mestre Riera totes les lçons.

Item que lo dit mestre Riera pagarà lo loguer de les scoles. E mestre Morey tindrà facultat de legir una liço a qui volrà i tota hora que volrà en una cambre de las ditas scoles sens pagar loguer.

Item que lo dit mestre Riera sie obligat en legir als canonges y familiars de aquells sens pendre'n alguna pagua per tot lo temps que tindrà scoles.

Item que tot lo salari dels scolans sie del dit mestre Riera e que lo dit mestre Morey encare que legis no'n puegue haver res.

Item que lo dit mestre Riera exint de las cases dels ferrés que are té loguades per a les scoles sie obligat haver altres cases in simili seu minori distància de la Seu.

Item que passats sis anys comptadors de dotze de maig primer vinent en avant inclusive mestre Mo-

rey renunciarà al dit mestre Riera la sua part del salari, la qual a maior cautela are per levòs y levòs per are li renuncie discorregut lo dit terme.

Totes les dites coses se obliguen a complir en pena de cent ducats la miytat al fisch de lur ordinari, l'altre miytat a la part obedient ultra la satisfacció dels dans inferits per no complir la promesa, omni exceptio-ne, etc. et sub pena etc.»

El contracte fou signat davant el notari Pere Joan Mas, actuant de testimonis l'honorable Francesc Riera, ciutadà de Mallorca i el discret Gabriel Santpol, notari. (8)

1543. Miquel Ferragut, estudiant

Entre els alumnes de l'Acadèmia de mestre Jaume Romanyà, professor de gramàtica, de Ciutat, hi figura Miquel Ferragut.

J.N. Hillgarth aporta diverses notícies sobre la importància de l'escola humanística de mestre Romanyà i la seva afecció pels llibres. (9)

1571. Antoni Martorell, estudiant

Antoni Martorell, de Pollença, «studens literariis disciplinis» nomena procurador davant notari. (10) □

NOTES:

- (1) Arxiu Capítular de Mallorca. Francesc Batle, núm. 14.564, s.f.
- (2) Arxiu del Regne de Mallorca. C-236, s.f.
- (3) ARM F-148, f.137
- (4) ARM B-103, f.149
- (5) ARM C-293, f.2
- (6) ARM R-992, f.69v. És possible que es tracti del mateix personatge anterior
- (7) ARM R-1.010, f.66v
- (8) ARM M-780, f.70-71
- (9) ACM Antoni March, núm. 14.811, f.14; J.N. Hillgarth. *Readers and books in Majorca 1229-1550*. Paris, 1991.
- (10) ARM R-43, f.93

Ramon Rosselló i Jaume Bover són historiadors i bibliotecaris, respectivament.

BIBLIOTEQUES MUNICIPALS

CORT

Pça. Cort, 1 - C.P. 07001

MOLINAR

Xadó, 7 - C.P. 07008

ESTABLIMENTS

Pça. Inmaculada, 3 - C.P. 07010

SON GOTLEU

Regal, 105 - C.P. 07008

COLL D'EN REBASSA

Albuera, 1 - C.P. 07007

L'OLIVAR

Mercat de l'Oliver, 104-105 C.P. 07002

BLANQUERNA

Sant Joaquim, 9 - C.P. 07003

RAFALL VELL

Pere Ripoll Palou, 9 - C.P. 07008

SON RAPINYA

Catalina March, 4 A -

C.P. 07013

GENOVA

Barranco, 2 - C.P. 07015

POLIGON DE LLEVANT

Ciutat de Queretaro, 3 - C.P. 07007

SON XIMELIS

Cap Blanc, 154 C.P. 07013

SANT JORDI

Bauçà, 31 - C.P. 071999

SA INDIOTERIA

Gremi Tintorers, 2 - C.P. 07009

S'ARENAL

Pça. Rul. Ian Garcies, 5 - C.P. 07600

Sta. CATALINA

Fàbrica, 34 - C.P. 07013

SON FORTEZA

St. Isidre Llauredor, 25 - C.P. 07005

EL TERRENO

Nuvol, 1 - C.P. 07015

Ajuntament de Palma

COORDINACIÓ BBIBLIOTEQUES DE BARRIADA DE L'AJUNTAMENT DE PALMA: C/ ALMUDAINA, 7-A C.P. 07001 TEL.: 71 87 95

XVII Premis BALDIRI REIXAC

D'ESTÍMUL A L'ESCOLA CATALANA

VEREDICTE 1994-95

Dotació total: 11.000.000 ptes.

PREMIS A ESCOLES

12 premis de 500.000 ptes. cadascun

- C.I.P. DOCTOR FERRER**
d'Artés (Bages)
- C.E.I.P. EL SAGRER**
de Barcelona (Barcelonès)
- C.P. JOAN VENY I CLAR**
de Campos (Mallorca)
- C.P. SEVERI TORRES**
de Castelló de la Ribera (Ribera Alta, País Valencià)
- C.P. SOL IXENT**
de Corbins (Segrià)
- C.E.I.P. LES COMETES**
de Llorenç del Penedès (Baix Penedès)
- ESCOLA CASALS-GRÀCIA**
de Manlleu (Osona)
- C.P. ELS CONVENTS**
de Martorell (Baix Llobregat)
- C.P. EL TRINQUET**
de Pedreguer (Marina Alta, País Valencià)
- C.P. CÉSAR MARTINELL**
del Pinell de Brai (Terra Alta)
- C.I.P. JACINT VERDAGUER**
de Sils (La Selva)
- I.B. NARCÍS OLLER**
de Valls (Alt Camp)

PREMIS ALS ALUMNES

53 lots de llibres per valor de 80.000 ptes. cadascun

PARVULARI I CICLE INICIAL

- La conca d'Odena al llarg del temps.** Alumnats de P-3, P-4 i P-5 del C.P. Castell d'Odena, d'Odena
- Els conills.** Alumnats de P-4 de l'Escola Cooperativa El Puig, d'Esparreguera
- El sol i les ombres.** Alumnats de P-5 del C.P. Puigberenguer, de Manresa
- Ens organitzem les colònies.** Alumnats de parvulari i cicle inicial del C.P. Nostra Llar, de Sabadell
- La tardor a Catalunya.** Alumnats de 2n de cicle inicial del C.P. Font d'Alba, de Terrassa
- Montserrat, la muntanya cremada.** Alumnats de 1r d'EBG, del C.E.I.P. Mare de Déu de la Muntanya, d'Esparreguera
- Conte inventat "Enrenou a la classe dels peixos".** Alumnats de 1r d'EBG de l'escola Elisabeth, de Salou

CICLE MITJÀ

- Observació, descripció, narració... ens agrada escriure i dibuixar.** Alumnats de 3r d'EBG del C.P. Escola Montsant, de Reus
- El terçet (Un període de classe).** Alumnats de 3r d'EBG del C.P. Sant Miquel dels Sants, de Vic

CICLE SUPERIOR

- Les aventures d'Asterix.** Alumnats de 6è d'EBG del C.P. Sant Jordi, de Navàs
- Pedricoles en acció.** Alumnats de 6è i 7è d'EBG del C.P. Salvador Espriu, de Sant Feliu de Llobregat
- Taller de poesia.** Alumnats de 6è, 7è, i 8è d'EBG del C.P. Sant Ramon, del Pla de Santa Maria
- Els aiguamolls de l'Empordà.** Alumnats de 7è i 8è d'EBG
Girona: un itinerari medieval. Alumnats de 6è, 7è, i 8è d'EBG de l'Escola Nostra Senyora del Pilar, de Manresa
- El poblament a la vora de l'Ebre.** Alumnats de 6è d'EBG
10 del 10. Alumnats de 8è d'EBG del C.P. La Mercè, de Tortosa
- El món de Maria.** Alumnats de 6è d'EBG
El llibre sense nom -conte-. Alumnats de 8è d'EBG del C.P. Blasco Ibáñez, de Museros
- Les aventures de 700 A (2 treballs).** Alumnats de 7è d'EBG del C.P. Sant Josep de Calassanç, de Súria
- La Seu, no passa de llarg.** Alumnats de 7è i 8è d'EBG del C.P. Pau Claris, de La Seu d'Urgell
- El bosc i els incendis forestals a Catalunya.** Alumnats de 7è i 8è d'EBG de l'Escola Mare de Déu de Montserrat, de Súria
- L'aigua: principi i final de la Colònia Sedó.** Alumnats de 7è i 8è d'EBG de l'Escola Cooperativa El Puig, d'Esparreguera
- Reus.** Alumnats de 7è d'EBG
Conseqüències de l'aiguat del Camp de Tarragona. Alumnats de 8è d'EBG
El Modernisme. Alumnats de 8è d'EBG del C.P. Escola Montsant, de Reus
- El Palau de la Música.** Alumnats de 7è d'EBG
A la recerca de l'aigua. Alumnats de 8è d'EBG de l'Escola Nostra Sra. del Carme, de Balaguer
- Llum, univers, terra, color.** Alumnats de 8è d'EBG del C.P. Escola Enxaneta, de Valls
- L'ecosistema de la conca d'Odena.** Alumnats de 8è d'EBG del C.P. Castell d'Odena, d'Odena
- El món dels indis.** Indis. Alumnats de 8è d'EBG del C.P. Joan de Palà, de La Coromina - Cardona
- Clentifics catalans.** Alumnats de 8è d'EBG de l'Escola John Talabot, de Barcelona
- El barreja - joc didàctic.** Alumnats de 8è d'EBG del C.P. Lope de Vega, de Torrent
- Les muralles de Girona.** Antoni Gaudí. La Ràdio. Alumnats de 8è d'EBG de l'Escola Vedruna, de Girona
- De la nostra illa a l'estudi dels ecosistemes.** Alumnats de 8è d'EBG del C.P. Rocafonda, de Mataró

- Pep Coll: treball d'investigació Retorn a temps passats.** Alumnats de 8è d'EBG del Col·legi Episcopal Mare de Déu de l'Acadèmia, de Lleida
- Les fonts de Manlleu. Les roques sedimentàries de Manlleu. Estudi de les roques sedimentàries del terme i del seu aprofitament en la construcció.** Alumnats de 8è d'EBG de l'Escola Nostra Sra. del Carme, de Manlleu
- Treball interdisciplinari sobre Els Pastorets.** Alumnats de 8è d'EBG del C.P. Antoni Torroja i Miret, de Vila-seca
- Ull! quanta aigua!!** Alumnats de 2a etapa d'EBG de l'Escola de la Z.E.R. Poblet, de Vimbodí

CICLES DIVERSOS

- Fem salut.** Alumnats de P-3 a 8è d'EBG del C.P. Les Moreres, de Les Pobles/ Aiguamúrcia
- Tot llegint un llibre...** Alumnats de 1r i 2n de CM de Primària i 5è d'EBG del C.P. d'Integració Eladi Homs, de Valls
- Representació de l'obra "Els pastorets del ferrer Magi".** Alumnats de tots els nivells del C.P. Mare de Déu del Patrocin, de Cardona
- Treball monogràfic: Joan Salvat-Papasseit.** Alumnats de tots els nivells del C.P. Riu d'Or, de Santpedor
- Poemes i dibuixos.** Alumnats de tots els nivells de l'Escola Mestral, de Sant Feliu de Llobregat
- El treball a Borredà.** Alumnats de tots els nivells del Col·legi Públic de Borredà
- El nostre poble: Bescanó.** Alumnats de tots els nivells del C.P. Dr. Sobrequés, de Bescanó
- Salvem Vespella.** Alumnats de tots els nivells del C.P. L'Aguila, del Catllar

EDUCACIÓ ESPECIAL

- L'Estel a Betlem.** Alumnats d'Educació especial del C.P. L'Estel, de l'Hospitalet de Llobregat

BUP, COU I FP

- Explorem el nostre patrimoni lèxic.** Alumnats de 2n de BUP de l'I.B. Margarida Xirgu, de l'Hospitalet de Llobregat
- Estudi de la toponímia urbana i rústica de les poblacions de Sant Carles de la Ràpita i d'Alcanar.** Alumnats de 2n de BUP de l'I.E.S. Els Alfacs, de Sant Carles de la Ràpita
- L'Alt Penedès. El bressol del cava.** Alumnats de 2n de BUP del Col·legi Sant Josep, de Barcelona
- La llengua catalana al barri de Gràcia.** Alumnats de 2n de BUP de l'Escola Vedruna-Gràcia, de Barcelona
- La transmissió del saber culte en llengua catalana (ss. XIII-XIV-XV).** Alumnats de 3r de BUP del Col·legi Viàro, de Sant Cugat del Vallès
- Gran Teatre del Liceu.** Alumnats de 3r de BUP de l'Escola Thau Institució Cultural del C.I.C., de Barcelona
- Que ve Franco!** Alumnats de 3r de BUP i COU de l'I.B. Josep Maria Parra, d'Alzira
- Recerca: A l'inrevés del dret. Endevina endevina. Per què et dius...?** Alumnats de BUP i COU de l'Escola Horitzó, de Barcelona

- El català: registres i dialectes** Alumnats de COU de l'I.B. El Cairat, d'Esparreguera
- El vi a la denominació d'origen Tarragona.** Alumnats de 3r curs del cicle FP II de l'IES Torredembarra, de Torredembarra
- Glossari il·lustrat de l'edició i de les arts gràfiques.** Alumnats de 3r curs del cicle FP II, arts gràfiques, de l'IPFP Esteve Terradas, de Cornellà de Llobregat
- Anatomia i fisiologia humanes: el sistema endocrí. Immunologia: R.I.I., R.I.E. humoral, funció de les IG, activació dels limfòcits B i síntesi d'immunoglobulines. Tecnologia-patologia i hematologia - Anèmies I i Anèmies II.** Alumnats de 3r curs del cicle FP II, branca sanitària, de l'IFP La Garrotxa, d'Olot

PREMI A MESTRES I PROFESSORS

Dotat amb 800.000 ptes., que es distribueixen com segueix: 400.000 ptes. al treball guardonat i una subvenció de 400.000 ptes. per a contribuir a la seva edició.

Ha estat atorgat al treball:

L'ARXIU ARRIBA A L'ESCOLA.

Conèixer la Barceloneta: un exemple de la funció cultural dels arxius.
De Teresa Parraga Rigol i Germà Iturrate Colomer, de Barcelona

Es tracta d'una experiència didàctica que proposa una metodologia activa per acostar els alumnes de Batxillerat a les fonts històriques locals.

Planteja un treball basat en l'aprenentatge dels procediments que afavoreix l'adquisició del coneixement.

El Jurat ha valorat especialment la utilització d'un arxiu local com a mitjà d'apropiació del patrimoni cultural del país.

COMITÈ ORGANITZADOR

Joan Triadó, President
Montserrat Carulla, Fundació Jaume I
Josep González-Agàpito, Fundació Jaume I
Rosa Boixaderas, Fundació Jaume I
Carme Alcoverro, DEC d'Òmnium Cultural
Joaquim Arenas, Vocal

JURAT

Carme Alcoverro i Pedrola
Rosa Boixaderas i Sáez
Margarida Cambra i Giné
Filó Farré i Anguera
Josep González-Agàpito
Joan Mallat i Navarra
Margarida Muset i Adel
Bartomeu Palau i Redon
Juli Palou i Sangrà

Carles Riart: innovar des de la tradició

JORDI ALBERICH I PASCUAL

Coincidint amb la celebració a tot Catalunya de *La Primavera del Disseny*, un dens programa que aplega més de cent activitats entre exposicions, conferències i seminaris sobre l'actualitat del disseny, el passat mes de maig va tenir lloc al barceloní Palau de la Virreina una emblemàtica mostra del treball de Carles Riart, una de les figures de major reconeixement nacional i internacional en el disseny del mobiliari.

Carles Riart és un autor singular. Enmig del predomini contempo-

rani del qualificatiu *dissenyador*, ell reivindica per a si el de *moblista*, fuint així de les convencions i estandarització dominants en els dissenys industrials d'interiorisme. Com si es tractés d'un nou artesà, «procedeixo d'una família d'artesans, vidriers i pagesos. Sempre m'ha interessat treballar amb les mans», Riart concep majoritàriament mobles singulars, mobles a mida d'aquell a qui van destinats, en un intent avui a contracorrent de dignificar la vida de la persona. Un intent en definitiva de

retornar democràticament als valors aristocràtics del bon gust i de la noblesa dels objectes.

Les seves idees, que s'han anat desenvolupant al marge dels estudis de mercat, de les valoracions comercials de les empreses i dels plec de condicions dels encàrrecs, s'han materialitzat finalment amb una llibertat i fidelitat a si mateixes que les situen ben a la vora de l'obra d'un artista. La dosi d'innovació que domina en les seves creacions manté però en tot moment una subtil i permanent referència a tipus i formes històriques tradicionals. Amant del contacte directe amb els materials tradicionals, «les meves influències, allò que m'interessa, és la vella actitud de moblistes i ebenistes tradicionals», Carles Riart sent desencís per tots aquells mobles del passat que han caigut avui en desús, com ara paravents, capelles o arques.

És des d'aquesta melangia pel moble artesanal, per un moble que avui viu les seves hores baixes, que Riart desenvolupa en les seves obres una síntesi personal i innovadora de l'estilisme racionalista més modern i de la millor tradició clàssica. El moble metaforitza en Riart tot un àmbit de confortabilitat no tan sols física, sinó també històrica i psicològica.

Des d'aquesta voluntat de revitalització de models i formes de mobiliari antigues, Riart posa en qüestió els criteris convencionals sobre la utilitat immediata. De fet, moltes de les seves creacions semblen entossudir-se a no expressar d'una forma automàtica llur funcio-

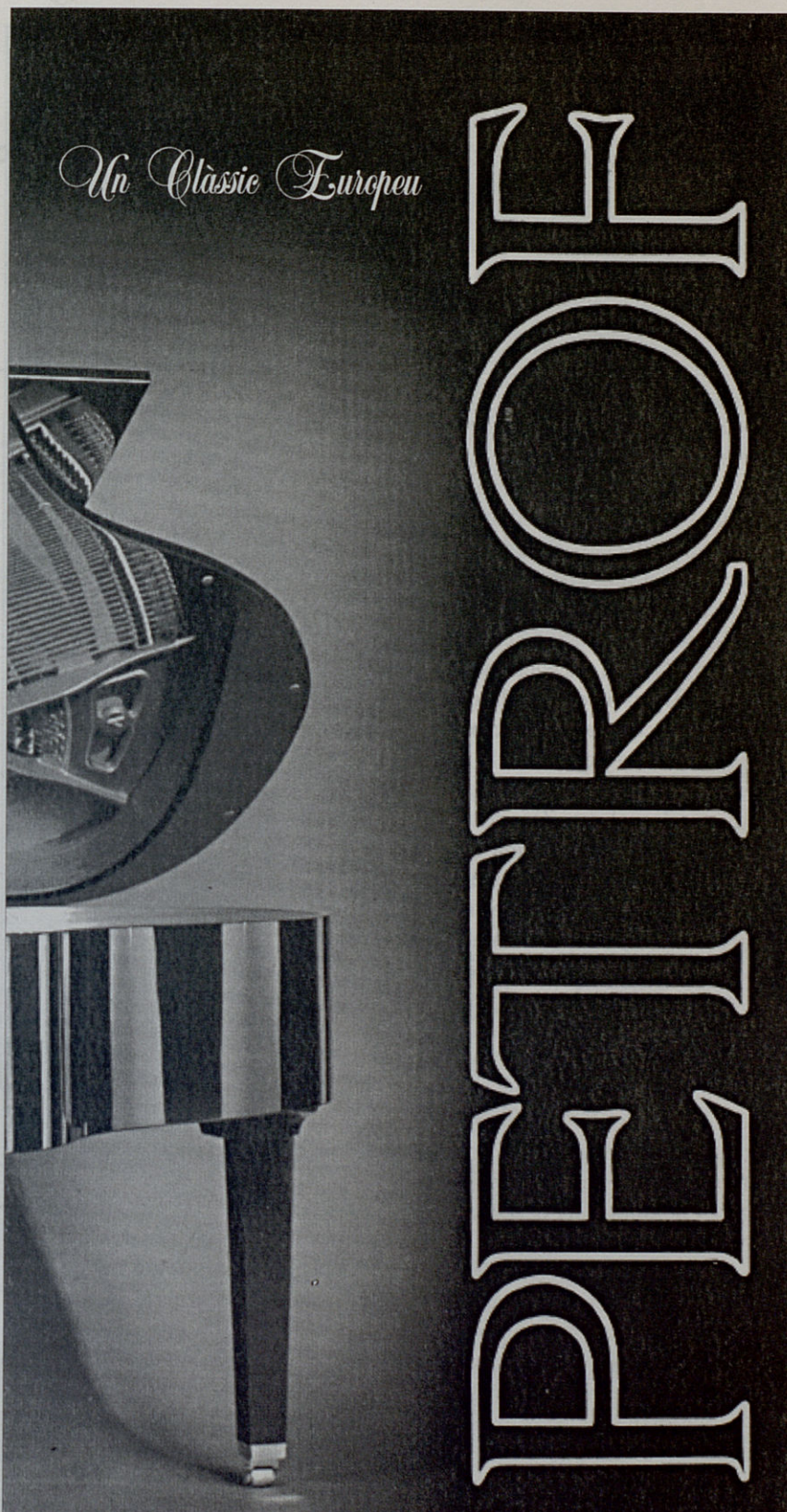
Carlos Riart Chair.- L'any 1979, el crític d'art Giles de Bure seleccionà Carles Riart per formar part del reduït grup de dissenyadors internacionals que havien de participar en la creació d'una nova col·lecció de mobiliari per a la prestigiosa empresa Knoll International de Nova York. La seva proposta consistí en aquest balanci, comercialitzat internacionalment a partir de 1983.

nalitat a l'usuari. L'anàlisi de la seva funció parteix de l'acceptació d'una flexibilitat dels seus possibles serveis. Els paravents, els miralls insòlits, els mig-llits, tots ells són materials verges i és el públic el que n'haurà de reinterpretar molts cops les seves possibilitats d'ús. Carles Riart es mou així en el llinar entre art i disseny, sense arribar a caure en el parany escultòric, mantenint en tot moment la realitat del seu ofici.

Inicialment estudiant de disseny a l'escola Eina de Barcelona, i més tard co-fundador junt amb Bigas Luna i altres companys de la botiga Gris, autèntic temple de l'interiorisme més actual dels anys 70, la trajectòria de Carles Riart s'omple posteriorment de premis de tot ordre -Medalla de Plata IBD (New York, 1983), Delta d'Or ADI FAD (Barcelona, 1992) i Premi Europeu TOP-TEN (Colònia, 1994) entre molts altres guardons-, de col·laboracions amb diferents empreses com Knoll International (NY), Mobles Casas (Barcelona) o Andreu World (València), i fins i tot de diferents creacions emblemàtiques com ara el disseny dels mobles interiors del Palau de la Virreina de Barcelona o l'acció «el vol de la fletxa» per a la inauguració dels Jocs Olímpics de Barcelona 1992.

Riart s'ha convertit per propi dret en un dels dissenyadors més respectats dins i fora del món del disseny. Allunyat dels sistemes industrials, les seves obres han sabut mantenir sempre la identitat atemporal. Treballant al marge d'estereotips i modes i mantenint una actitud crítica davant el poder excessiu del mercat, Riart és avui el millor representant d'un disseny autòcton, que ha sabut recollir el bo i millor del passat amb un encomiable esperit d'anticipació. □

Jordi Alberich i Pascual és llicenciat en Ciències de la Informació i doctorat en «Art i Tecnologia de la Imatge».

Un Classic European

LLOR

Pianos Can Garcias

C/ Joan Maura, Bisbe, 10 - Palma (Mallorca)
Tel. i Fax: 46 20 16

La confusió com a recurs

(Comunicació llegida a les sessions de l'última edició del congrés Galeuzka d'escriptors bascos, gallecs i catalans, celebrada a Gasteiz, octubre 1994.)

SEBASTIÀ ALZAMORA

Com segurament ja se us deu haver anunciat, el contingut d'aquesta breu allocució meua ha de fer referència a la qüestió de la confusió dels gèneres literaris. Es tracta, certament, d'un tema vast, complicat i susceptible dels més diversos tractaments, lectures i consideracions, un tema, per tant, que excedeix de molt els límits físics i temporals d'una comunicació com la que duc preparada, així com la pobresa dels meus coneixements i capacitats.

En qualsevol cas, després d'haver estat considerant el tema durant algunes setmanes, he arribat a esbossar una sèrie d'idees al respecte que em permetran de fer, si no una comunicació tan travada i consistent com tots desitjaríem, almenys una divagació que suscitï algunes preguntes i, per tant, algunes reflexions més lúcides i primmirades que no les meves. La primera d'aquestes idees és que si volem parlar de la confusió d'una sèrie d'elements en principi separats i delimitats un de l'altre -en el nostre cas, aquests elements seran els gèneres literaris- ens caldrà primer definir cadascun d'aquests elements en si mateix, per després mirar d'assajar la definició dels resultats que es deriven de la seva barreja, de la seva confusió. Evidentment, aquesta necessitat ens porta a una nova trampa: definir, un per un, els gèneres literaris, no és una tasca menys àrdua que la que ens hem proposat d'una dissertació sobre la confusió d'aquests gèneres i dels seus efectes. De fet, no només comportaria la mateixa dificultat, sinó que

El textos lul·lians del *Llibre d'amic e amat*, són més poesia que prosa?

aquesta es veuria, a més, multiplicada pel nombre de gèneres que volguéssim definir, qüestió que per cert -la quantitat de gèneres que hem de considerar com a tals en preguntar-nos pels gèneres literaris- haurem de prendre d'aquí a un moment.

Per donar una idea del problema, jo diria que preguntes com és ara què és prosa, què és un text teatral, o què són novel·la, lírica, aforisme o drama, per dir-ne algunes, van estretament lligades a aquella altra pregunta primigènica que els formalistes russos formulaven amb aquell concepte de la *literalitat* -o literaturitat,

segons les traduccions-, és a dir: què és literatura, quins són els criteris que decideixen si un text, oral o escrit, és o no és literari, és o no és una obra d'art verbal. I aquesta és una pregunta a la qual respondran molt distintament cadascuna de les escoles, i encara cadascun dels individus, que es proposin de contestar-la: l'essencial de la literatura no serà el mateix per a Valéry que per a Lukács, per a Boileau que per a David Hume, per a Tristan Tzara que per a T.S. Eliot, ni probablement per a dues persones qualsevol de les que en aquest moment ens trobam aquí. Observarem les mateixes discrepàncies, tant si partim de nebuloses opinions intuïtives com d'erudites consideracions assentades en voluminosos aparells teòrics, quan el que ens proposem sigui d'aïllar i fixar les essències d'un gènere literari, és a dir, d'establir-ne una definició. Les úniques excepcions seran aquells gèneres que en un moment donat quedaren perfectament caracteritzats i sistematitzats per una o altra preceptiva, com ara la tragèdia clàssica, per exemple.

Per altra banda, la tendència crítica a compartimentitzar les obres literàries en gèneres, respon clarament a una necessitat -per dir-ho de forma una mica barroera però prou gràfica- d'*etiquetatge*, d'ordenació, de classificació racionalitzada. Però ja sabem que tot allò que pertany a l'àmbit de la raó no és mai resoluble en termes absoluts -acabam de parlar de la impossibilitat d'una definició exacta i no impugnabile dels gèneres literaris-, i així, les fronteres entre

els gèneres, o entre el concepte de «gènere» i altres conceptes propis de la teoria de la literatura, seran sempre difuses, dubtoses, opinables. A partir d'aquí, salta una pregunta que ja havíem insinuat abans: quantes *etiquetes* existeixen, de quants gèneres literaris disposam per encabir-hi les nostres obres? La resposta és tan plural com plurals són els interessos temàtics i les possibilitats de formalització de la literatura, és a dir, tan plural com l'intel·lecte humà.

Cenyint-nos més o menys a la convenció, a partir d'una primera divisió categòrica dels textos basada en la seva disposició discursiva i que els separarà en vers i prosa, podem anar cada vegada establint més sotes a partir de dues sub-classificacions bàsiques: una, en funció del codi i els corresponents recursos amb què el text és vehiculat (narrativa, poesia, assaig i drama, ja sigui aquest després, en virtut de la intencionalitat de l'autor, tragèdia, comèdia, tragi-comèdia, etc.), i una altra en base al tema del text (narrativa, psicològica, filosòfica, històrica, fantàstica o documental; poesia lírica, èpica, satírica o epopeica; drama de l'absurd, de costums, metafísic o burlesc, polític o apologetic-moral, assaig literari d'orientació historicista, economicista, esteticista o antropològica, i tots els matisos que vulgueu imaginar). Entre parèntesi, indicaré que excloc les classificacions en raó a filiacions estètiques (romanticisme, simbolisme, noucentisme, barroc, surrealisme, neoclassicisme, realisme històric, etc. etc.) perquè són més properes a l'estudi de la història de la literatura que no a l'especulació sobre la problemàtica dels gèneres literaris, encara que tots dos aspectes puguin esser també relacionats directament.

La diversitat dels gèneres, d'allò que podem considerar gènere literari és, doncs, palmària: podem filar tan prim com vulguem o puguem, en l'elaboració d'*etiquetes* genèriques. La seva quantificació, doncs, serà igualment oberta i dilatada. A més, a la vista d'aquesta multi-

GROTRIAN-STEINWEG

Pianos Can Garcias

L'Obra Mestra

C/ Joan Maura, Bisbe, 10 - Palma (Mallorca)
Tel. i Fax: 46 20 16

placitat de possibilitats, no ens queda d'altre remei que tornar a la pregunta abans: on comença i on acaba, cadascun dels gèneres? Una perspectiva extensíssima de mixtures possibles en proporcions de cada mena, de les quals només n'hem esmentat un grapat, s'estén davant la mirada de l'autor i del lector. Podem posar-ne exemples concrets: fins a quin punt són peces líriques o mostres de prosa, els aforismes de Nietzsche, de Pascal, de Wittgenstein? Determinades pàgines de «La muntanya màgica» de Thomas Mann, què són: narrativa o assaig filosòfic? Els «Petits poemes en prosa» baudelairians, són més poesia que prosa, o a l'inrevés? El mateix podem preguntar respecte dels textos del «Libre d'amic e amat» lul·lià. I els assajos de José Lezama Lima, no ens remeten una i altra vegada a la narrativa breu? No té una gran volada poètica, l'expressió shakespeariana a les seves tragèdies? Quanta lírica hi ha en l'èpica d'Homer, de Camões, d'Ezra Pound? Què podem dir davant d'una obra com l'«Ulisses» joycià? I, per altre costat, fins a quin extrem podem allargar la ramificació classificadora dels gèneres literaris? Per exemple, és el sonet un gènere, en tant que exigeix una disposició intel·lectual i una estructuració mental del discurs molt concretes? O l'alborada trobadoresca, més enllà d'una forma estròfica, no era potser un gènere des del moment que imposava un tema, una forma i fins i tot una anècdota? En referir-nos als gèneres, doncs, no estam elucubrant sobre entitats abstractes immutables, sinó reflexionant sobre unitats teòriques que s'entrelliguen i s'enriqueixen, que traven entre elles un comerç estètic constant i multidireccional.

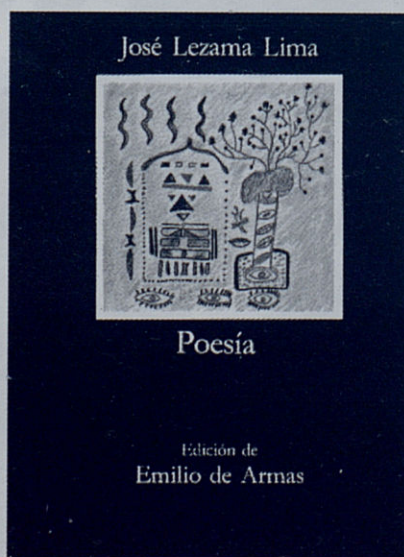
Fins ara, però, només he fet un recompte i exposició d'alguns dels principals problemes que suscita la reflexió entorn dels gèneres literaris: dificultats de definició, de delimitació, de quantificació, de categorització. Anem ara a la que havíem pres com a qüestió inicial: la confusió

dels gèneres. La meua opinió respecte a aquest fenomen, és que, en tant que és una de les característiques de la literatura de la modernitat occidental, es tracta en conseqüència del resultat lògic de tot un procés històric. Al llarg de tot el període que va des de les primeres manifestacions escrites en les distintes llengües vulgars fins a la inauguració de la contemporaneïtat amb les grans revolucions culturals, socials i polítiques dels segles XVIII, XIX i XX observem com les successives generacions d'artistes i literats s'apliquen a forjar (tot i que fos, naturalment, des de postulats ideològics completament divergents en una o altra època) preceptives que malden per subjectar cada gènere a unes formes, uns recursos i uns temes determinats, i encara per jerarquitzar qualitativament aquests gèneres segons unes determinades escales de valors i d'objectius. Independentment que ens deturem en la literatura medieval, en la renaixentista o en la barroca, hi podem constatar sempre aquest esforç, pel que fa als gèneres literaris, d'associació amb un discurs i uns continguts en particular, i de valoració d'acord amb uns pressupòsits i uns propòsits ideològics i estètics que seran, naturalment, els de l'elit

dirigent, els de l'aristocràcia i el poder eclesiàstic.

El final de l'*Ancien Régime*, però, comporta transformacions de magnitud cabdal en tots els ordres, transformacions que vénen exigides per moviments socials, com la Revolució Industrial; polítics, com l'ensulsiada de l'absolutisme en favor de les repúbliques i les monarquies parlamentàries; culturals, com la il·lustració francesa i el naixement de la filosofia moderna amb Descartes i Kant; o literaris, com el gran debat entre classicisme i romanticisme, que fixen també les seves preceptives, les quals són superades, emperò, pel moviment simbolista i postsimbolista i pel posterior esclat de les avantguardes de primeries de segle.

El resultat de totes aquestes convulsions, o un dels seus resultats, és la progressiva democratització de la cultura (que ja s'havia iniciat, d'altra banda, amb la invenció de la impremta, però això és una altra història): cada vegada hi ha més persones que tenen la possibilitat d'aproximar-se, d'una o altra manera, al món de les arts i de les lletres, i d'aportar-hi matisos, noves mirades, que ja no necessiten haver de coincidir amb les de cap classe dirigent. Les preceptives són, per tant, oblidades, desascreditades: la nova pauta és, justament, l'heterogeneïtat. La percepció del món comença a ésser més plural i oberta que mai, i ja no s'ha de doblegar a criteris i normes pretesament unívokes de bon gust. La relativitat i el dubte metòdic en oposició al dogma i al dicteri, la gradació enfront de la dualitat fèrria, s'instal·len cada vegada amb més força en els mecanismes intel·lectuals de les dones i els homes occidentals. I, per cenyir-nos al nostre tema, si les formes i els assumptes (i els tractaments d'unes i altres) es diversifiquen, resulta, com dèiem, completament lògica, necessària fins i tot, la diversificació en el tractament i consideració del concepte de gènere literari: els literats anaren descobrint que no existien gèneres intrínsecament

Els assaigs de José Lezama Lima, no ens remeten una i altra vegada a la narrativa breu?

superiors als altres, i que els límits entre un gènere i l'altre eren també, per força, heterogenis, relatius i graduals. A partir d'aquest descobriment podem dir que des del segle XVIII fins avui la confusió dels gèneres literaris s'ha anat definint i establint com una tradició, com una forma habitual de discurs, com un nou i importantíssim recurs literari. Ens trobam així davant una de les primeres i més destacades aportacions que ha donat la modernitat al llenguatge literari, una aportació que ha anat ocupant poc a poc, passa per passa, obra per obra, un lloc preeminent.

Avui, després de la liquidació de l'última escola o moviment literari entès com a tal, el surrealisme, i després de la II Guerra Mundial, hem vist com la segona meitat del nostre segle s'ha definit, no ja per l'heterogeneïtat, sinó pel més radical eclecticisme. Hem assumit aquesta consolidada tradició de la modernitat a què m'he referit fa un instant, així com els referents clàssics que la sustenten, i jo diria que ja, per a nosaltres i des de Joyce, la confusió de gèneres no és més que un recurs formal, una aportació de gran eficàcia estètica d'entre les moltes que aquesta moderna tradició nostra ens ha fornint i que ja tenim més o menys per mà, una forma com una altra de disposar, d'arranjar, les nostres obres i de portar-les envers uns resultats concrets. (La confusió de gèneres com a mitjà i no com a finalitat, com a categoria empírica i no com a temptativa.) Arran d'aquesta habituació no deixen, tanmateix, de

Des de Joyce, la confusió de gèneres no és més que un recurs formal, una altra aportació de gran eficàcia estètica.

sorgir-nos preguntes: la confusió dels gèneres, ha donat lloc al desenvolupament d'algun gènere nou, d'origen espuri? Per exemple, la prosa poètica té ja prou tradició per ser ja considerada un gènere formal autònom? I des de la seva incorporació a d'altres codis literaris, són definitivament lírics recursos com la metàfora o la imatge?

Però ara com ara, crec que les incògnites realment espesses es plantegen no des de les relacions dels gèneres literaris entre ells mateixos, sinó entre la literatura en conjunt i d'altres mitjans artístics i de comunicació propis dels nostres dies, com ara la publicitat, el periodisme, la televisió, el cinema i la música popular. Així, podem preguntar-nos: fins a quin punt existeixen o no concomitàncies entre l'eslògan publicitari i el vers líric? Quina és la magnitud de

l'aportació del periodisme, en forma d'article, reportatge o entrevista, al gènere de la prosa, i quines manifestacions prosístiques clàssiques podrien relacionar-s'hi? L'èpica del nostre temps, ha estat potser més articulada en obres cinematogràfiques que no literàries? Són les lletres de les cançons populars del nostre segle (jazz, chanson, pop, rock, etc.) les noves formes de la poesia popular? Com es relacionen tots aquests llenguatges? Què s'aporten i què se sustreuen? Què en pot sorgir de tot aquest magma? I les grans revolucions científiques i tecnològiques, quin paper hi jugaran, en el futur de la literatura i en l'evolució de les estètiques i les ideologies artístiques?

Vivim una època d'influències recíproques i insospitades, d'intercomunicació entre disciplines i cultures de naturalesa molt diversa, d'efervescència, de desbordament, en una paraula: de riquesa, i d'això no cal plànyer-se'n, sinó capbussar-s'hi amb alegria, els ulls del tot badats i ben esmolats els mecanismes de discerniment i raonament. I encara podria continuar plantejant més preguntes i deixant-les enlaira i a la vostra consideració, però em sembla que ja pertoca de buscar un punt final per a aquesta temptativa de digressió. Així doncs, ho deixaré aquí i finalitzaré la meua intervenció tot regraciant-vos ben sincerament per la vostra paciència i la vostra atenció. Moltes gràcies. □

Llucmajor, octubre 1994.

Sebastià Alzamora és poeta i escriptor.

Optica Lux

MULTIOPTICAS

**50 ANYS
AL VOSTRE SERVEI**

c/ Oms, 26
07003 PALMA
Tel. 72 15 57 / 72 10 17

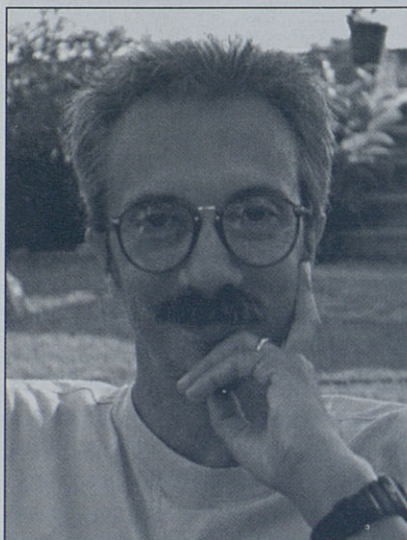
La veritat de Miquel Rayó

ANTONI VIDAL FERRANDO

En l'acte de presentació del llibre «La Reina de sabà», efectuat a la Galeria Bearn el proppassat 20 d'abril, Antoni Vidal i Ferrando hi va llegir el text següent:

Sempre he pensat que hi ha dues essències que defineixen l'escriptor: la passió per les paraules i l'afecció al risc. Dic això sense gens d'ànim de polemitzar ni d'erigir-me en jutge o paladí de cap estètica. Entre les preguntes i els dogmes, mai no m'ha estat difícil d'elegir. A mi, que em cerquin entre els que s'interroguen i perseveren per aprendre d'escriure, i no entre els que avaloten i maquinen per imposar com han d'escriure els altres; entre els incondicionals del discurs dialèctic, i no de les teories transcendents. Alguns tarannàs vetlen amb massa zel per la puresa de les preceptives. O per obligar-nos a dinamitar-les totes, la bioquímica és la mateixa i les conseqüències també: intolerància i provincianisme. I és que sovint terrabastja sobre els àmbits de l'home, que és vel·leïtós, exhibicionista, un funàmbul; però també el primat més tossut: a pesar de les pífies i de les derrotes, mai no ha deixat de voler-se explicar l'univers.

Segurament la literatura degué néixer en el mateix instant en què l'home prengué consciència de la dificultat d'expressar els seus dubtes més recòndits a través del llenguatge convencional. Aleshores es va haver d'enamorar de les paraules, com s'enamora sempre dels impossibles, i

La veritat de l'home és en l'art de l'home. Per això l'art de Miquel Rayó i Ferrer no deceb. No li calen presentacions. Té l'aval del seu currículum.

va iniciar una aventura que adés l'ha anat portant als límits de la desraó i del caos, adés als de la clarividència i de la meravella.

Per això deia el que deia de principi de les essències que defineixen un escriptor, essències que esdevenen inequívokes, realitat, episodi si vos deixau seduir per la lectura d'obres com *La reina de Sabà*(*) de Miquel Rayó i Ferrer, un llibre suggestiu, singular, realment temerari, on l'autor es desafia a ell mateix, quan el camí còmode era continuar a l'olimp de la novel·lística per a infants i joves, bevent nèctar dins els bols de jaspí dels seus èxits: *El raïm del sol i de la lluna*, premi Guillem Cifre de Colonya, 1982, i finalista dels *Premios Nacionales* del Minis-

terio de Cultura; *Les ales roges*, premi Josep M. Folch i Torres, 1986; *La bella ventura*, premi Generalitat de Catalunya, 1986; *Eh, Vellmarí!*, novament finalista dels *Premios Nacionales*, en són una mostra. Però Rayó i Ferrer és Virgo; és a dir, inconformista, i sap que els déus són reus de dos delictes execrables: la immutabilitat i la manca de somnis; i ell, en el fons, el que volia descobrir és si ha assolit la maduresa i el mestratge que cal en un ofici tan compromès que no basta una vida per afrontar-lo. Aleshores va concebre *La reina de Sabà*, una al·legoria sobre l'inexorable cavalcada de l'ésser cap el no-res. La vida i la mort. Eros i Thànatos conjugats per obra i gràcia de l'efervescència creadora.

Tal com el propi Rayó y Ferrer em comentava, *La reina de Sabà* no respon als motles habituals de la nostra novel·lística: no tracta de parelles, ni del conflicte de les relacions humanes, ni de problemes psicològics, ni d'indagacions sartrianes sobre la vida; no és un llibre líric, ni específicament crític, ni aborda els grans problemes de la modernitat, ni es recrea en la violència, ni parla de la Guerra Civil o de les seves seqüeles, ni pretén cap revolta literària, trencar esquemes estilístics o enderrocar tabús. Fins i tot a vegades es fa difícil aplicar-li el qualificatiu de novel·la. En realitat, més que desenrotllar un argument, *La reina de Sabà* enfila la línia de la tradició literària popular dels contes perses dels *Mil i un dies*, dels contes àrabs de les *Mil i una nits* i ben bé va a

entroncar amb el cosmos ubèrrim dels de Voltaire o de Cunqueiro.

Comença el llibre que la reina té por i redacta una llei en la qual s'expressa que «segons l'ordre en què l'atzar de la loteria reial ho determini davant els escribes i notaris» un home anirà a jeure i a ser mascle amb ella cada nit. «Poderosa com un remolí d'ones de vent en l'ampla mar d'arenes (...), dolça en les nits d'amor (...) com bresca de mel i tendra com un anyell, i també gràcil en la dansa com un falcó tercerol de la costa d'aquelles illes llunyanes de la mar blava interior», la reina també és cruel com la mantis resadora i ordena posar fi a l'existència dels qui l'han posseïda cada vegada que torna trencar el crepuscle. Miquel Rayó crea un registre a posta per parlar-nos de la vel·leïtosa, insaciable libido d'aquesta sobirana, que personifica la mort. La mort i ell, per tant. Perquè a la resta del llibre l'autor s'amaga darrere els personatges i, convençut que la realitat és polièdrica, se'ns apareix travestit d'astròleg, de sacerdot, d'eremita, de censor reial, de narrador de contes, de soldat, de ciclop, de mercader, de guia de caravanes, de príncep bàrbar, de proxeneta, de pidolaire, d'especier, de conspirador, de metge i d'escriba per capbussar-se en els afany, les aberràncies, els dilemes, les fantasies, els suplicis, les devocions, els malencerts, les pors, els fantasmes, les misèries i les glòries que empenyen els mortals cap a l'absència, cap a «la definitiva i irrenunciable fosca de l'altre món, potser l'única fosca pura que l'esperit humà pot concebre».

Al capdavant, a través de l'ànima dels seus personatges Miquel Rayó i Ferrer elabora una visió descarnada i subjectiva de la història. Moltes vegades es deixa posseir pels deliris més coloristes i barrocs de la fantasia: «I he vist gegants, i ciclops horrenos, i faunes que empudegaven l'aire i sàtirs amb potons de boc, i nans pigmeus d'un colze d'alt i de color terrós, però ferotges que no dubten a moure's a guerra cada any amb les grues cridaneres que sotgen

De Ville

Ω
OMEGA

The sign of excellence

Relojería Española

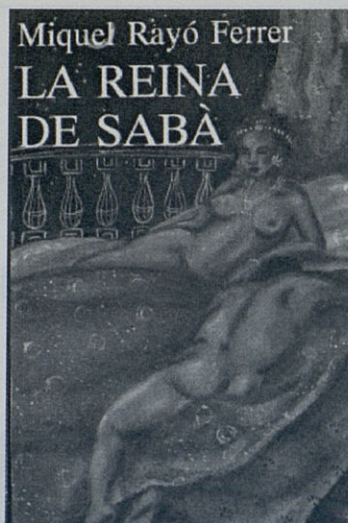
FUNDADA EL 1885
C/ COLON, 12
TELS. 72 15 63 - 72 43 44
FAX: 71 43 69
07001 PALMA DE MALLORCA

els seus sembrats de mill magre...» A moments li basta una expressió i un xic d'ironia per fer trontollar l'edifici dels axiomes i de les nostres consciències benpensants: «hi ha déus que pretenen ésser únics, ambiciosos, avars». En alguns fragments resulta implacable: «La milícia, quin goig per a un home peresós d'entineniment i amant de moure gresca i de viure aventures! No pensar, no decidir, no imaginar... »

A *La reina de Sabà*, no hi cerqueu concessions que no siguin a la llibertat i al plaer d'escriure. No cerqueu tampoc cap simbologia ni misatges ocults darrera d'algunes llicències que l'autor s'ha permès. Com és ara la mescla de fets en el temps i l'espai, el desordre cronològic i geogràfic, la utilització irrespectuosa, indiscriminada de referents literaris o mífics. Els motius per afirmar que el llibre és utòpic són abundosos.

Sabà és l'antic Egipte, l'Aràbia imperial, Etiòpia, Sibèria, el centre d'Àfrica, el Líban, la Xina, els deserts saharis, els de Pèrsia, la Mesopotàmia clàssica, les illes gregues, l'Himàlaia o la mateixa Menorca («Aquí trobareu mel, salsa d'all i oli amb ou o sense, una pura delícia gastronòmica importada qui sap d'on -diuen que d'una filla en un arxipèlag on la gent que hi viu, escadussement, hi aixeca monuments als déus seus a la manera de grans taules de pedres disformes o de caps de bou», afirma l'especier). Ben mirat, la mort és arreu.

Així, tampoc no ens ha d'estranyar el desgavell, la inversemblança, el metacronisme de la nòmina de personatges: un príncep que és trassumpte d'Alexandre el Gran, un astròleg de tradició babilònica, un sacerdot que sembla tret de la cort de qualche faraó hollywoodià, un soldat com el de les legions romanes de les fronteres, un narrador de contes que, sens dubte, ha sortit de la ment de Sherezada, un guia de caravanes que potser travessa el desert sota el mateix sol que escrutava Copèrnic, un

«Pel que fa a l'autor del llibre, m'agradaria retreure que hagi sabut lliurar-se a l'experiència i a l'envit d'aquest nou repte sense renunciar a cap dels principis cardinals de la seva trajectòria.»

eremita de l'encarnadura d'un Sant Antoni o d'un Sant Simeó, un escriba que fa la seva crònica en rajoles de fang, però que ens evoca els que popularitzà l'art egipci. Sense treure comptes ja es pot veure que els lectors i la literatura hi surten guanyant.

Pel que fa a l'autor, m'agradaria retreure que hagi sabut lliurar-se a l'experiència i a l'envit d'aquest nou repte sense renunciar a cap dels principis cardinals de la seva trajectòria. Diu Pere Gimferrer al *Dietari (1979-1980)* que la veritat de l'home és en l'art de l'home. Jo també crec que la veritat de Miquel Rayó i Ferrer és a *La reina de Sabà*, tant la cultural com l'existencial. Per això, no ens seria possible deslligar l'obra de la rondallística, dels relats d'alguns dels viatgers i pensadors antics més emblemàtics -Herodot, Aristòtil, Plini... -, de les fantasies faunístiques i antropològiques, del testimoni artístic de creadors com Peruchó, Borges, Calvino, i d'altres constants de la seva producció narrativa. El mateix tema de la mort apareixia ja nítidament a *L'última por, Eh, velle-mari!*, *El raïm del sol* i de *la lluna*.

Per altra part, a mi no m'és possible llegir *La reina de Sabà* sense evocar els ulls d'aquell nin que vivia

al carrer dels Apuntadors i que -segons es desprèn d'un entrevista publicada per Miquel López Crespí a «EL MIRALL»- contemplaren encara les darreres estampes d'una ciutat ja perduda per sempre, «els carros dels llexivers, del gelater, les peixateres, les petites botigues amb els galls i les gallines en un racó, vives, picotejant uns grans de blat dindi en el terra de serradís, les balances de pes, el carboner, els estables (...), les merceries, les velles endolades que, matineres, anaven a missa primera a Sant Joan de Malta, els pescadors, el Sant Crist dels boters, amb el seu peu de plata, patètic i sensual... I l'aroma de pinassa del forn veïnat de la (...) padrina Eusèbia, i la del pa calent, i l'enrenou de les macetes d'uns argenters que tenien el seu obradoret en un carreró que no passa...». També se'm fa present aquell home jove que va haver de cercar aixopluc a la junta directiva del GOB quan la mesquinesa moral i la folia especuladora començaren a minar les arrels i les possibilitats de supervivència del seu poble. O el que els darrers anys ha hagut d'assumir les contradiccions i els daltabaixos de la quarantena: ha vist morir el seu pare, ha volgut acabar la carrera de Pedagogia, ha canviat de feina, ha hagut de deixar les activitats ecològiques públiques, s'ha sentit desconcertat per l'adolescència dels fills.

La veritat de l'home és en l'art de l'home. Per això l'art de Miquel Rayó i Ferrer no deceb. Per això no deceb *La reina de Sabà*. A ell no li calia cap presentador. Ja tenia l'aval del seu currículum. A mi, doncs, deixau-me manllevar vuit paraules al darrer personatge que tanca l'obra: «Aquesta és l'última rajola que escric». □

(N. de la R.: Amb el poemari «Bandera blanca», recentment publicat per Edicions Proa, Antoni Vidal i Ferrando va guanyar els Jocs Florals de Barcelona l'any 1994.)

(*) Miquel Rayó i Ferrer, *La reina de Sabà*, Ed. Moll, Palma, 1995.

Una verge i un drac, o els avatars d'un convent de monges

PERE MOREY I SERVERA

Aquells de vosaltres que ten-
gueu bon olfacte potser encara
sentireu una lleugera flaire llunya-
na, com de sabó antic, quan visiteu
l'església de Santa Margalida, al
carrer de Sant Miquel, a Palma. Jo
us explicaré el perquè.

Aquell matí gelat de desem-
bre, Abú Abdil Abú Azach es va
despertar amb un ensurt. Feia
molts de vespres que quasi no dor-
mia de tanta por que tenia que
arribàs aquell moment, i finalment
havia succeït. Aquell clamor, els
xocs d'armes, les veus que crida-
ven en una llengua estranya Santa
Maria, Santa Maria! eren senyals
que els cristians havien aconseguit
d'entrar dins la ciutat, i precisa-
ment per la porta de Bab al Kofol,
la «porta del plom», ran de ca
seva. Potser va agafar una creu de
fusta que s'havia fet d'amagat i,
estrenyent-la amb les mans, es va
agenollar al mig de ca seva, amb
la seva dona i fills al costat. Quan
els almogàvers tomaren la porta i
veren aquell home tremolant, la dona
tota plorosa i els minyons cridant
espantats, degueren sentir una cosa
semblant a la compassió i no els
mataren allà mateix; i pens això per-
què altrament no sabríem el nom del
propietari moro de la saboneria que
hi havia en aquest mateix lloc.

Aquest barri de Medina Mayur-
qa li va tocar al rei en Jaume, el qual
va regalar la saboneria als frares pre-
mostratencs perquè s'hi establissin, i
en el mateix 1230 ja l'havien trans-
formada en església. Ben aviat, em-
però, s'estimaren més construir un

**Tomba de Guillem de Torrella, parent de la famosa
priora Catalina de Torrella que a mitjan segle XIV
farà construir l'absis de l'església idèntic al de la
Seu de Palma, i protagonitzarà la història del Sant-
crist del Noguer.**

convent prop d'Artà, al qual donaren
el nom de Bellpuig, en recordança del
seu monestir a l'Urgell, i cediren
l'edifici als franciscans l'any 1232.
Aquests s'ho pensaren una estoneta i,
finalment, el 1238 es varen arroman-
gar i es posaren a construir l'església.

Pel que es veu, als framenors
tampoc els agradava gaire estar tan
lluny del centre de la ciutat i l'any
1278 barataren aquesta finca amb la
que les monges agustines tenien
devora el Temple, a l'emplaçament
actual del convent de Sant Francesc, i
encara els pagaren 22.000 sous pel
major valor de l'edifici que els havia

tocat a les monges.

La dona de Jaume II, Esclara-
monda de Montcada, filla dels
comtes de Foix, féu una donació
d'una lliura i deu diners cada any a
les monges, i no sé si és casualitat,
però trob molt adient que el carrer
que porta el nom d'aquesta reina
sia gairebé a tocar el convent.

Per al seu manteniment les mon-
ges tenien diverses rendes, entre
altres les de Fornalutx, i un hort
ben gran. Perquè poguessin regar-
lo el rei els concedí el dret a mante-
nir oberta una canonada amb el dià-
metre d'un doble diner, durant un
dia i una nit, de l'aigua del Canal
de la Vila, que venia de la Font de
la Vila, passava per la Real -Ar
Riyad, l'hort- s'acostava per l'ac-
tual carrer Blanquerna i passava pel
carrer de Sant Miquel fins a
l'Almudaina. Jo record que de nin
encara vaig veure les restes de
l'hort de les monges, però ales-
hores es deia el jardí de ca'n Danty.

Així, doncs, ja tenim una data:
la primera part d'aquesta església, la
més propera al claustre, és del segle
XIII, i té la forma característica
d'aquell estil gòtic que trobam a
altres esglesiones de l'època, com
Sant Pere d'Escorca o el ja esmentat
Bellpuig d'Artà. És una forma
econòmica i ràpida de construcció,
molt adient per aquella època en què
calia bastir aviat les esglésies que els
repobladors cristians necessitaven
per al seu culte i per assegurar la
cristianització de la població musul-
mana sotmesa.

Com es podreu si hi anau, bas-

Tímpan de la porta principal de l'església de Sant Miquel, esculpit per Pere Sant Johan, mestre de la Seu, devers 1300. La composició és idèntica a la del capitell de la sala capitular del convent de Santa Margalida.

tava aixecar uns arcs de diafragma, que en aquest cas arranquen d'uns permòdols de la paret; per això a la part de fora té uns contraforts per aguantar el pes de l'arc, mentre que a altres eglesies de l'època l'arc parteix del terra. Damunt dels arcs es posava un teginat de fusta cobert amb teules, i ja tenim l'església a punt de dir-hi missa. En aquest cas, a més, la coberta de fusta té una bella decoració mudèjar que, en part, encara és l'original.

Més tard, a la segona meitat del segle XIV, l'abadessa Catalina de Torrella féu construir l'absis, idèntic al de la Seu de Palma. L'escut de la seva família es pot veure a la pedra clau d'aquesta elegant volta, i a la tercera capella del costat de l'evangeli.

A la part de fora hi ha encara les restes del campanar, inacabat, amb una escala de caragol que va fins a l'altura de la terrassa, que a principis de segle estava coberta per una segona teulada, tal com es veu als dibuixos de la murada de Ciutat que realitzà Bartomeu Ferrà.

Tot anava bé, doncs, al con-

vent, al qual s'hi recollien sobretot les filles de la noblesa, i així els llibres d'actes del convent estan mesells dels grans llinatges: Torrella, Burgues, Sant Martí, Parera, Puigdorfil, Pachs, Despuig... Aquestes al·lotes, en lloc de casar-se amb un hereu d'una altra família de la seva mateixa categoria, es desposaven amb Jesús que, com em va dir una monja, és un marit molt amorós i que dona una creu lleugera, però el que són les cunyades...

Si el fet de professar era decisió pròpia i ben meditada, sant i bo. El problema era que es tractava sovint d'una elecció més o manco imposada per les famílies, o les novícies eren nines de deu o dotze anys que, enlluernades per la pompa i circumstància de la litúrgia, decidien entrar en aquell món místic, esplendorós i ple de l'harmonia dels cants i les cerimònies, abans de sospitar que el món de cada dia també tenia les seves compensacions. Així, doncs, aquestes bòvedes degueren sentir més d'un, i més de mil, sospirs de joventes que sentien florir els seus cossos amb unes ànsies que l'olor d'encens o la suavitat de la música gregoriana no arribaven a esvair.

Moltes de les monges de bona família tenien les seves pròpies criades, vaixella i aixovar, coberts de plata i tota una parafernàlia que fa creure que els convents medievals eren sovint una espècie de residència per a fadrines més o menys voluntàries.

Aquesta situació una mica forçada donà lloc a alguns succeïts estranys, com un assalt que es produí una nit de 1309 quan vuit cavallers de les principals famílies romperen les portes i apallissaren unes quantes monges fins a fer-los sang. Naturalment, els sacrílegs foren excomunicats, però no s'ha trobat el procés en el qual es podria aclarir el motiu de

Capitells que donen suport a l'arc diafragma de la sala capitular, bell testimoni del primer gòtic illenc, l'un amb imatges de Santa Margalida i el drac i l'altre amb la Verge Maria acompanyada del Nin infant i àngels músics.

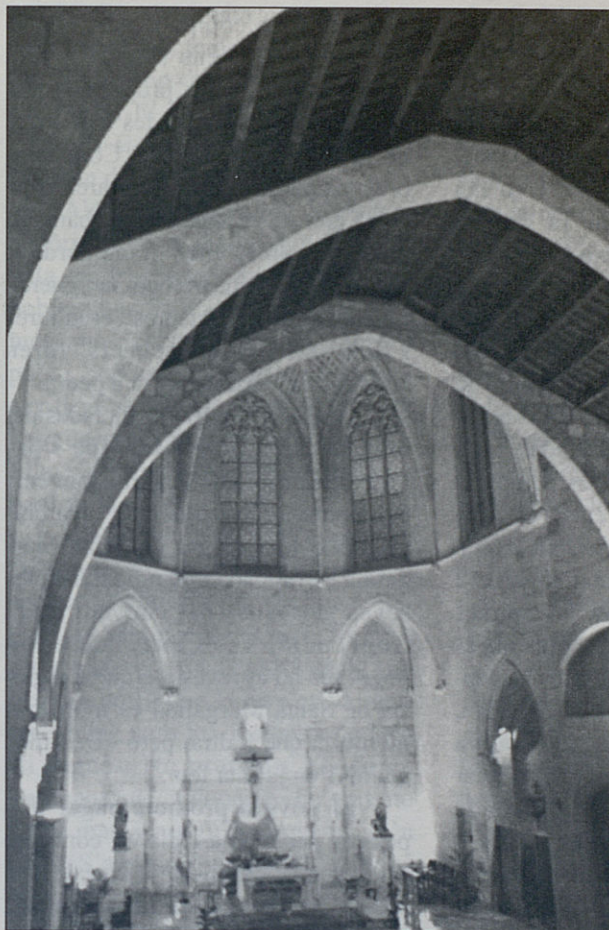
tal barrabassada, encara que el llinatge d'un dels assaltants, Tornamira, coincideix amb el d'una de les monges ferides, i això em fa sospitar que potser hi havia algun embull d'herències pel mig.

A mitjan segle XIV, la mateixa priora sor Catalina de Torrella que havia fet construir l'absis, va decidir encarregar un Santcríst de grandària natural, i recordà un noguer que sempre li havia cridat l'atenció, a un hort del carrer dels Oms, i que tenia la forma d'un crucificat. Va enviar a dir a la propietària de l'hort, Caterina Nadal, que li volia comprar l'arbre, però ella digué que no, que cada any li feia moltes nous i amb la seva venda podia sobreviure.

L'any següent sols va fer una nou, i una ventada va tomar el noguer, de manera que la pobra Caterina Nadal es va presentar al convent amb aquella única nou i la regalà a la priora dient que «sens dubte ningun havien estat les seves oracions que l'havien tomat, així doncs, que fessin amb el noguer el que volguessin». Quan li llevaren l'escorça trobaren el Santcríst ja esculpit a dins. Miracle!, cridaren tots, i transportaren la imatge al convent, on fou depositada a la tercera capella del costat de l'evangelí, allà on ara s'hi guarda la tomba de Guillem de Torrella, parent de la famosa priora.

Però no acabà aquí la cosa: dins la nou hi trobaren, a un costat, Nostre Senyora dels Àngels, i a l'altre un Santcríst igual, amb una Verge Maria i un Sant Joan. La crònica no explica la part que més em preocupa de tota aquesta llegenda, que és com es va arreglar na Caterina Nadal en endavant, però esper que les monges li enviassin una bona escudella de sopes cada vespre.

Una altra imatge famosa d'aquest convent fou la Santa Faç, una reproducció del vel de la Verònica que es guarda a Roma. Sembla que el cardenal Cerdà la va enviar de Roma devers 1459, poc abans de morir. El paquet posava simplement «A Santa Margalida», però ningú no

Interior de l'església del convent de Santa Margalida, neta i reoberta al culte el 1967. Al segle XIII calia una forma econòmica i ràpida de construcció: bastava aixecar uns arcs de diafragma i cobrir-los amb un teginat de fusta (en aquest cas amb decoració mudèjar, en part encara original) que suportaven les teules. Aquí els arcs arrenquen d'uns permòdols de la paret.

sabia si es referia al poble -després de tot el cardenal era margalidà- o al convent. Demanaren al bisbe que decidís, que per això comandava, i va trobar que al convent la podria venerar molta més gent. Va ser la decisió correcta, perquè altrament els pares, padrins i concos no sabríem què hem de fer amb els nostres fills, fillols i nebots a les vacances de Pasqua, mentre que ara els podem estimular dient-los que si aprofiten TOTES les avaluacions els durem TRES dies al Ram, i descomptarem una eixida per cada assignatura que suspenguin.

Efectivament: la Santa Faç era exposada al poble el diumenge del Ram, i venia tota una gernació a veure-la. Aleshores l'esperit fenici dels mallorquins donà la idea als terrissaires de muntar paradetes per vendre figuretes de la Passió, Sepulcres i tot això, la qual cosa em fa demanar si en aquell temps la gent no feia un Calvari per Pasqua a les

cases, a més del Betlem per Nadal.

Aviat hi afegiren olletes, gerricons i vaixelles en miniatura perquè les nines poguessin jugar a cuinetes -ara, a això li diuen educació sexista- a més dels imprescindibles siurells.

Hi ha, doncs, un llarg camí d'aquelles innocents figuretes als actuals cotxes de xoc, tren de la bruixa i altres invents diabòlics del Ram actual, però tot té un sentit: per als grans, acompanyar els nins a la Fira també és una vertadera Passió, que hem de suportar somrient encara que les cames ens facin figa en davallar de les horribles muntanyes russes o de l'esgarriós molí gros.

Per seguir l'ordre cronològic hem de parlar ara de la reforma que l'any 1520 portà a terme un grup de monges, d'acord amb el director espiritual, Rafel Socies, per restringir la visita dels confessors i recuperar la vertadera clausura. Amb una paraula: recuperar l'observança de les regles de l'orde que, amb el

temps, s'havien anat relaxant, i això que al segle XIII les monges sols podien abandonar aquell convent per anar a un altre en el qual la regla encara fos més penosa... sense arribar al vot de silenci total, com fan els cartoixos, i és que ja haureu observat que no existeixen monestirs de monges cartoixes. No podrien resistir-ho, pobrissones.

Arran d'aquesta primera reforma es va produir una desbandada de monges de conveniència i sols quedaren les verament convençudes, però això encara no va ser res comparat amb les mesures que prengué el bisbe Diego de Arnedo el 1576 que, com a bon aragonès, era bastant caparrut i va aplicar amb tot rigor les normes del Concili de Trento. Entre altres disposicions va prohibir que s'acceptassin novícies de menys de 12 anys i, amb un ull posat a l'economia, va establir que el dot mínim per acceptar monges noves fos de 20 ducats de renda anual. Es trobaven doncs a molta distància d'aquelles primeres religioses que es dedicaven, aquí mateix, a ensenyar la doctrina cristiana a les minyones musulmanes que havien sobreviscut a la conquesta.

L'any 1583, tres monges d'aquest convent fundaren el monestir de Sineu, a l'antic palau dels reis de Mallorca que els fou regalat per Felip II. Un poc més tard, l'any 1600, tres monges més fundaren un altre convent a Eivissa, i com que la travessia era molt perillosa, la família Aymeric els va assegurar que, si pel cas queien esclaves dels pirates moros, ells pagarien el rescat fins a mil lliures per cada una. Les acompanyaren el ciutadà Mateu Bacó, encara que a aquest sols l'asseguraren per 750 lliures. També les escortà el cavaller Rafel Despuig, però aquest va dir que si els pirates el se'n duïen a Alger ja es pagaria el rescat ell mateix de la seva ben folrada butxaca.

Arribam finalment a 1837, quan un ministre espanyol que havia estudiat a Londres i pel que es veu havia oblidat com eren -i

són- els seus compatriotes, decidí expropiar els béns de l'Església creient que els nous propietaris privats explotarien millor les terres que no les «manos muertas». Com sempre, una partida de vius es varen enriquir i la resta va seguir com abans. El patrimoni sofrí unes grans pèrdues artístiques, perquè desaparegueren milers i milers de quadres i escultures i fins i tot edificis sencers foren enderrocats i venuts pedra a pedra.

Una de les mesures dictades pel ministre Mendizábal fou que s'havien de consolidar tots els convents del mateix orde religiós de cada ciutat, i així les monges de Santa Margalida es van haver de mudar a ca les seves germanes del convent de la Concepció. Trob que haguessin pogut fer-ho al revés, perquè l'església de Santa Margalida és molt més meritòria que l'altra, però «Déu mos guard d'un ja està fet».

El govern prometé pagar una pesseta per monja i dia en concepte d'indemnització, però al cap de tres mesos les monges ja no veren pus doblers.

Naturalment, les monges se'n dugueren el Santcríst del Noguier.

Aquell any en què Catalina Nadal va decidir donar al convent de Santa Margalida el seu noguer, l'arbre només havia fet una sola nou, una nou doblement singular: en obrir-la veïeren que contenia la Mare de Déu dels Àngels i un Santcríst amb Maria i Joan

L'algutzir que executava l'ordre -el seu nom devia ser Pere Mateu- els va demanar perquè se'n duïen el Santcríst i la priora, tota digna, li digué que «si les esposes havien de partir, calia que l'Espòs també anàs amb elles».

Així, doncs, ara podem admirar el Santcríst, la noueta i la Santa Faç al convent de la Concepció, al carrer del mateix nom.

Pel que fa al retaule barroc -que no hi devia dir gens ni mica dins un absis gòtic tan harmoniós, com tampoc no hi diuen les columnes salomòniques que encara conserva- va ser transportat a peu, i peça a peça, pels joves d'Esporles fins al seu poble per muntar-lo a la seva nova església.

Finalment, cal esmentar que una ala del claustre gòtic fou regalada a l'arxiduc Lluís Salvador que la va fer muntar a la seva possessió de Miramar de Valldemossa. La resta de les imatges, quadres, el cadiram del cor, tot va desaparèixer, qui sap si cremat per cuinar el ranxo dels soldats que a partir de llavors han utilitzat el convent com a hospital militar i l'església com a magatzem. Jo record que d'al·lot hi vaig dur un carregament de llenya de la carboneria del meu padrí, que estava davant del convent de Santa Caterina de Siena, i vaig quedar sorpresíssim de veure un edifici tan bell dedicat a una cosa tan banal, amb un altell que perllongava el nobilíssim cor, amb aquelles columnes tan esveltes com les novícies que s'hi esllanguien d'amor.

Per sort, l'administració militar autoritzà l'any 1967 la restauració de l'església, i foren oberts els vitralls i eliminats els afegits posteriors a 1837. Aquesta vegada «els militars no han destruït, sinó que han conservat», em feu observar el coronell Quintana, que em va permetre fotografiar tot allò que em va lleure.

La Sala Capitular, que és al claustre, té la part inferior dedicada a cafeteria, però la part interessant, on es veuen la volta i l'arc diafrag-

ma, es fa servir ara de saló d'actes. L'arc diafragma arranca d'uns interessants capitells, l'un amb Santa Margalida i el drac i l'altre amb una Verge, el Nin i dos àngels músics amb un instrument de corda polsada i un orgue portàtil. La composició és idèntica al tímpan de la propera església de Sant Miquel, esculpit per Pere Sant Johan, mestre d'obres de la Seu, devers 1300, però l'estil és més auster en els capitells del convent.

Donem-nos, doncs, per contents de poder fruit d'aquest bell testimoni del primer gòtic illenc, i que per molts d'anys puguem celebrar aquí Santa Margalida, aquella verge i màrtir grega del segle III que sempre es representa amb un drac, cosa que no pot deixar d'intrigar els mallorquins, així que us contaré la seva història.

Resulta que la santa vivia a Antioquia, l'actual Turquia, que aleshores pertanyia de ple al món hel·lènic. Margalida -que significa perla- era filla d'una casa de bona família, devota i benpensant, però resulta que la seva dida professava una religió molt mal vista i perillosa: era cristiana!

Les xerradetes a cau d'orella de la dida pogueren més que els sermons esporàdics dels pares, sempre ocupadíssims en reunions d'afers i simposis amb les amigues, i resultà que quan sa mare ja li havia trobat un partit de pinyol vermell, ella els amollà que havia consagrat la seva virginitat a Jesús. De res no valgueren càstigs, afalacs ni amenaces, ella no donà el coll a tòrcer i els pares la tragueren de casa.

Un dia hi hagué un terratrèmol, s'obrí el coster d'una muntanya prop de la ciutat i en va sortir un drac ferest, que revoltava les murades i devorava tota quanta persona o animal pogués aglapir. Les tropes no gosaren atansar-s'hi i els joves més coratjosos de la ciutat, gallejant com el propi Aquil·les, sortiren fora porta per enfrontar-s'hi. Però quan el veren de prop, amb aquell barram

espurnejant i aquella coa que amb cada verducada tomava un pi, tiraren les armes i ho donaren a les cames per no ser-hi de més, fent-se molts de trons si les seves estimades els miraven des de les murades.

Aleshores Margalida recordà la història d'Andròmeda, que fou oferida al drac que assolava el seu poble, i una frase de l'evangeli: «val més que patesqui un home per un poble, que un poble per un home»; i explicà als seus pares que, tota vegada que havien renunciat a la filla, s'oferiria ella mateixa al drac, i sortí de la ciutat.

L'animalot, en veure aquella fadrineta de desset anys que se li acostava, s'hi abordà tot d'una, llepant-se els morros. Quan foren a dues passes, ella li parlà amb una veu tan dolça que la fera es va retornar. «Vine amb jo, criatureta de Déu -li digué-. No prenguis per força l'aliment que et donarem de grat, no facis mal a ningú i ningú no te'n farà». S'arrabassà un cabell, el fermà

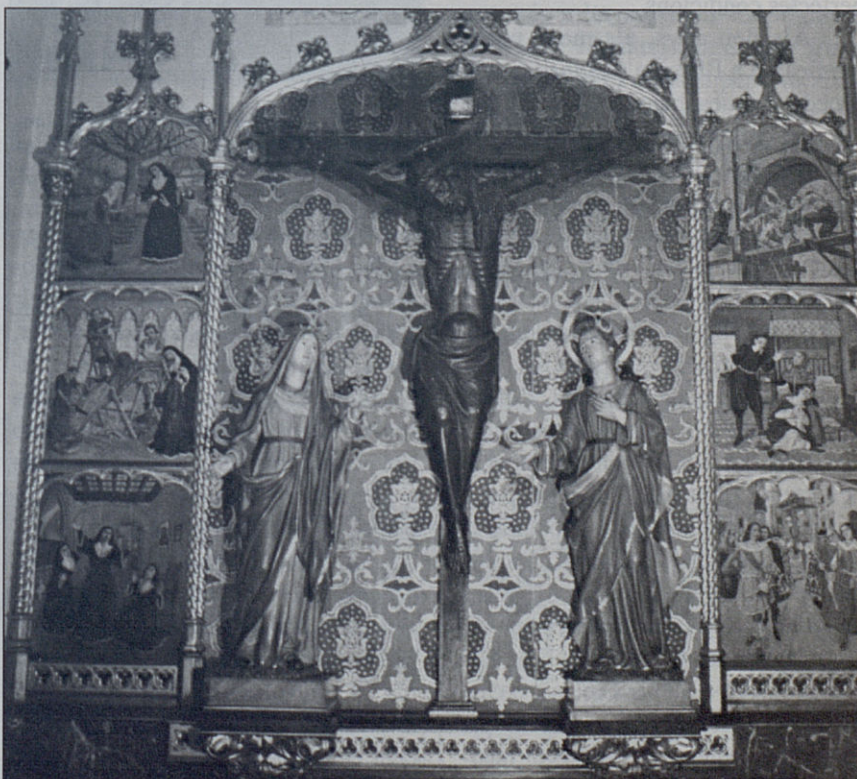
al coll del drac i dugué l'animal a la ciutat, ben igual que un xotet de cordeta. Des de llavors el drac guardà la porta principal de la murada. Tanmateix, tot això no li serví de res a na Margalida, perquè son pare la denuncià per cristiana i fou martiritzada l'any 300...

Bé, sols això darrer és cert; des del terratrèmol en endavant m'ho he hagut d'inventar. Em sap greu haver-vos embolicat, però per paga cap dels experts que he consultat no m'ha sabut donar clarícia del perquè del drac, i he pensat que «*quan calla la història, que parli la fantasia*».

Molts d'anys a tots. □

Portals Nous, juliol de 1994.

(Adaptació per a EL MIRALL del text llegit per l'autor a Santa Margalida de Ciutat el 24.7.94. Les fotografies són també de l'autor.)

El Sancrest del Noguer. Conta la tradició que quan llevaren l'escorça al noguer que havia de servir per esculpir la imatge, trobaren el Sancrest ja esculpit dedins. Una bella història de fidelitats conventuals que té origen al segle XIV.

Carles Hèctor Hernández: la nova narrativa mallorquina

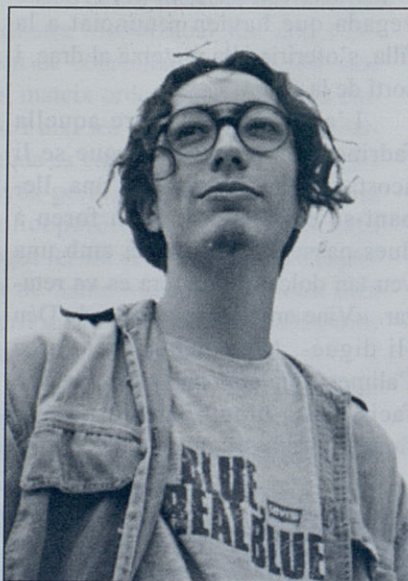
MIQUEL LÓPEZ CRESPI

L'únic que he fet en aquesta vida ha estat sobreviure a dues escoles i a un institut, i no m'ha estat gens fàcil: a Mata de Jonc hi vaig estar fins a 4rt d'EGB, i mai no perdonaré els mestres que em fessin anar a natació en ple hivern, ballar boleros i cantar cançons com ara «*A la ciutat de Nàpols hi ha una presó*» o «*Rosinyol que vas a França*» a una coral, i com que sempre desentonava varen deduir que tenia problemes de sordeïra i convenceren ma mare perquè em dugués a un *otorinolaringòleg*. Per sort, el meu sentit auditiu estava en perfectes condicions.

Als deu anys, els meus pares em ficaren a l'Escola Graduada; vaig accedir a aquest canvi a condició que em compressin un ordinador MSX i una televisió per al meu dormitori. Crec que va ser un bon negoci.

Quan vaig entrar a l'IB Ramon Llull el 1991, ja tenia molt clar que jo era persona de lletres, però tot i així vaig estar obligat a estudiar assignatures que no em servien per a res (física, química, matemàtiques, dibuix lineal) i que no m'agradaven gens. Això féu que agafés una certa mania al Sistema Educatiu. Tot d'una vaig veure que un grup de professors tenien, i encara tenen, l'hàbit d'expulsar de les seves classes i de posar *negatius* o *zeros* als alumnes que no es portaven amb correcció. Va ser quan em tocà a mi ser expulsat o castigat amb faltes de comportament que vaig comprendre que qualsevol institut és una olla d'injustícies causades sempre, naturalment, pels professors.

La pitjor i la més idiota de totes

Carles Hèctor Hernández i Vicens. (Palma, octubre 1975...)

les assignatures era la gimnàstica (o «*educació física*», com agrada anomenar-la els experts) on, a part dels exercicis tradicionals com ara córrer, fer abdominals, etc., s'havien d'aprendre pàgines i pàgines de pretesa teoria escrita pels professors amb l'objectiu d'eleva la seva assignatura a la categoria de ciència; les definicions deien així: «*Se define la resistencia como la capacidad de mantener un esfuerzo el mayor tiempo posible*», «*La flexibilidad es una cualidad física que permite la máxima amplitud de todos nuestros movimientos*», interessant, eh? I Sabíeu que la velocitat és «*la capacidad de realizar un movimiento o movimientos en el menor tiempo posible*»? A cada curs les definicions canviaven de paraules

però sempre significaven el mateix, i les havíem de saber de memòria.

Però la cosa no s'acaba aquí: també havíem de demostrar conèixer els ossos i els músculs, i per estudiar fèiem servir fotocòpies d'un llibre de ciències naturals de 6è d'EGB. Idò, encara que no ho paresqui, en els primers trimestres una burrada de gent suspenia gimnàstica; jo em vaig situar entre els pitjors de la classe aconseguint suspendre l'assignatura a Primer, Segon, Tercer de BUP i aprovar en el darrer moment quan acabava COU. Pocs poden dir el mateix, però el rècord no és meu: n'hi ha que no han pogut entrar a la universitat per no aprovar *educació física*.

- 0 -

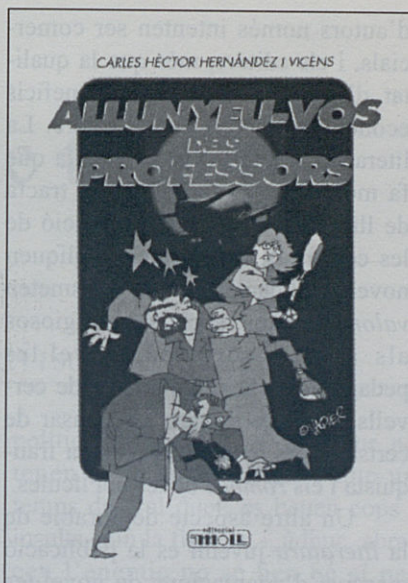
Escriure m'ha agradat sempre. En dues ocasions (1986 i 1988) vaig guanyar el Premi de Prosa, primer Infantil i després juvenil al Concurs Literari de Montroig del Camp (Tarragona) amb narracions curtes. L'any que estudiava 2n de BUP va ser molt conflictiu. Els professors no tenien gaire bon concepte de mi (el de matemàtiques m'envià al despatx de la Cap d'Estudis per fer una partideta d'escacs amb un company durant la classe de trigonometria), i jo vaig començar a pensar a escriure una novel·la (era tot un repte, acostumat a narracions de tres o quatre pàgines com a molt) que critiqués els professors. D'aquesta manera va sorgir *Allunyeu-vos dels Professors*, una novel·la cínica, violenta i insolent on hi ha resumit, amb bastanta exageració, el que aleshores en pensava.

Quan vaig tenir acabada una primera versió de la novel·la, la vaig lliurar a uns amics perquè em donessin les seves opinions. La majoria la trobaren divertida, però fou Llorenç Capellà qui més m'animà dient-me que llegint-la havia passat una bona estona i que la considerava publicable. Il·lusionat, la vaig tornar a escriure i la vaig enviar al Concurs Juvenil Modest Sabaté, Vila de Perpinyà. *Allunyeu-vos dels professors* guanyà el premi, i en dos mesos ja era publicada per l'Editorial Moll. No m'hagués pogut anar millor.

Sempre que escric ho faig amb un punt de vista crític, m'agrada parodiar i ironitzar sobre les coses que em cauen antipàtiques, fugint com pugui del realisme i de la lògica.

- 0 -

Els autors que més m'interessen i que més m'han influenciat són Italo Calvino, Raymond Queneau i, sobretot, Boris Vian. M'han cridat molt l'atenció per la seva manera d'aprofundir psicològicament dins els seus personatges mitjançant el diàleg, i per la seva lluita per destruir els valors morals de la societat mitjançant la literatura. A *Zazie al metro*, Raymond Queneau, observant la torre Eiffel, es demana com París pot ser considerada una ciutat femenina amb un embalum com aquest; Vian i Queneau es van atrevir a modernitzar la literatura, i ho feren en uns temps difícils. Els veig com uns precursors d'aquest corrent literari actual no definit -que també té les

Els professors no tenien gaire bon concepte de mi, i vaig començar a pensar a escriure una novel·la que criticués els professors.

seves branques dins el cinema - que existeix per criticar i parodiar -DES-TRUIR- tot el que xoca amb els ideals de l'escriptor, i que ha de combatre amb tot un seguit d'escriptors tradicionalistes que continuen amb la seva prosa lírica de revistes del *corazón*, i que fins a la mort ajudaran a que la literatura no avanci.

Altres autors que destac són Italo Calvino, Wilkie Collins, Conan Doyle, Herman Melville, Emili Salgari, Jack London, Bram Stoker, Wells, Daniel Defoe, Asimov, A. Buguess, Gerald Durrell, E.A. Poe, Oscar Wilde, Selma Lagerlöf, etc.

- 0 -

El principal problema actual de

l'escriptor català és que no pot viure de les seves novel·les, assajos o poemes. Per això ha de tenir una altra feina, cosa que fa que no pugui dedicar el temps necessari a escriure. Tot i així, n'hi ha que, malgrat el seu poc temps, treuen novel·les com qui fregeix bunyols, i no sé com poden. Jo, a l'hora d'escriure, som molt lent, i a més no puc fer-ho a qualsevol lloc i en qualsevol hora: he d'estar estirat damunt un llit, en el seu defecte damunt un sofà, i abans de les set de l'horabaixa no solc estar inspirat. Per fer més complicades les coses, les idees em solen venir quan em dutxo (desafortunadament no em puc endur el quadern i el bolígraf a la banyera) i quan camín (acció incompatible amb escriure, si un no vol córrer el risc a ser atropellat). La música de fons és fonamental, em serveix per poder jugar amb el meu estat d'ànim, i la canvio segons el moment de la novel·la, si he d'escriure un paràgraf amb acció escoltaré un tipus de música diferent que si n'he d'escriure un que no en tenguí; la música que més m'acompanya són algunes òperes de Mozart, Rossini (*Il Barbiere di Siviglia* és ideal per a fer diàlegs còmics o discussions) i Verdi. Poso també *Dagoll-Dagom* (*Mar i Cel* em va de primera per a moments plans d'acció), els Beatles (quan parl de droga o faig servir l'argot juvenil), Queen, etc...

- 0 -

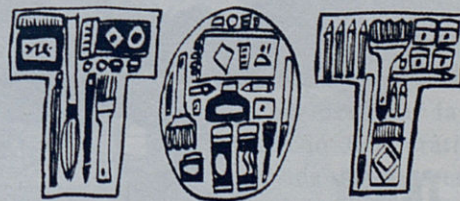
Crec que l'escriptor té un compromís amb la política pel que fa al

PAPERS PINTATS I PINTURES

Casa Pomar Flores

ARTICLES PER A ARTISTES
VASES I MOTLLURES

SANT MIQUEL, 77 - Telèfon 72 14 83 - Fax 71 93 12 - 07002 PALMA DE MALLORCA

MATERIAL DE BELLES ARTS

PELLETERIA, 2 i SOL, 28 - Telèfon 72 28 59 - 07001 PALMA DE MALLORCA

terreny de la llengua, defensa de drets lingüístics i ajut a la normalització; a més, està molt bé que en les seves obres literàries denunciï les injustícies socials.

Però això ho fan ben pocs. Actualment aquí a Mallorca cap escriptor no s'ha queixat públicament de les mesures preses pel Govern quant a l'ensenyament en català ni de la ridícula carta de la RAE demanant que es fomenti el bilingüisme, ni de la problemàtica dels arxius retinguts a Salamanca, etc. A Barcelona, per sort, hi ha més moviment.

És trist veure com els únics que fan passes són els que no tenen ni poder polític ni prestigi social: els joves, els estudiants que s'agrupen per formar plataformes i organitzacions en defensa del català tot i que de moment han aconseguit ben poc.

No estaria malament que els escriptors deixassin d'escriure articles en castellà, d'omplir pàgines de diaris fent-se entre ells propaganda dels seus llibres, i intentassin lluitar més per la llengua amb la que pensen i a la que deuen el seu món literari, com bé varen fer els de principis de segle.

- 0 -

La literatura catalana actual és una literatura de consum, molts

d'autors només intenten ser comercials, i els editors, més que la qualitat, d'una obra en miren els beneficis econòmics que en poden treure. La literatura infantil o juvenil és la que fa més pena: generalment es tracta de llibres roses i *cursis* a petició de les editorials, que només publiquen novel·les didàctiques que transmeten *valors* humans, socials o religiosos als al·lots; són, idò, novel·les pedagògiques manipuladores de cervells. Aquesta manera de pensar de certs editors recorda la censura franquista i els *rombos* de les pel·lícules.

Un altre aspecte deplorable de la literatura juvenil és la publicació massiva d'adaptacions de novel·les clàssiques. Per què una nina o un nin de 8 anys s'ha de llegir una versió d'*El viatge al centre de la terra* si als 12 anys ja se la podrà llegir sencera? Adaptar una obra és com fer-ne una pel·lícula dolenta, és destruir aquesta obra.

La primera novel·la que vaig llegir va ser *El raïm del sol i la lluna*, de Miquel Rayó, i sempre en tindrè un bon record; era d'aventures i molt divertida, el que agrada i atreu un nin petit.

- 0 -

Per la Fira del Llibre ha sortit publicada, a l'Editorial Moll, la

meva segona novel·la, «*Odi*», dedicada a tots els alumnes que suspensen gimnàstica. Es tracta d'una visió futurista de Palma (any 2066), de com seran els instituts, els professors, els policies, els capellans d'aquí a mig segle; hi ha una guerra civil entre aquestes tres professions amb la intervenció directa de camells i alumnes. Un professor de gimnàstica que nom Franco intenta fer una mena de cop d'estat amb la intenció d'establir una dictadura en tot l'àmbit de l'ensenyament; a causa d'això esdevenen enfrontaments oberts entre quatre petits exèrcits ciutadans i un afussellament de professors en el cementiri.

El cementiri esdevé el lloc clau del llibre, és on trascorren les escenes principals i on es desencadena la trama. Ningú no té respecte pels morts, la religió, debilitada per l'agnosticisme creixent, és defensada pels capellans a mà armada. La seu de l'associació de camells també es troba situada al cementiri, principal focus del comerç de droga. El comerç de droga és el més rendible: els professors es droguen per a poder estar hores i hores corregint examens, els capellans també es «pinxen» o fumen per a preparar misses originals, els crítics literaris també necessiten aquestes substàncies, i els policies són els que tenen més sort, ja que detenint camells, aconsegueixen la coca, el costó, la maria, etc. de manera gratuïta.

Present una societat destruïda, separada, enfrontada; la violència i el nazisme són característiques totalment normals i corrents en l'actitud dels humans. Potser el pitjor de tot és que al segle XXI, no s'ha aconseguit la igualtat de sexes: s'ha imposat el feminisme.

«*Odi*» conté una historieta d'amor i una de venjança. Amb molta acció, cinisme i humor he ironitzat tot el temps sobre la infantilitat de la guerra i el ridícul que podem arribar a ser tots els humans (una més que els altres, si tenim en compte policies i professors). □

El cementiri és molt freqüentat pels personatges de la meva segona obra, «*Odi*». És en el cementiri on succeeixen els principals esdeveniments, on intent burlar-me de la mort i de la desgràcia.

Grums de tristor

MATEU GRIMALT I SUREDA

• Amb tristor, he sentit els exabruptes de brega del senyor Joan Verger insultant com un xulet de pati d'escola o un gallet de garbera el *greenpeacer* Xavier Pastor.

• La pitjor cosa de l'anglès és que ara tothom en sap un poc i sempre hom pot desconèixer allò que l'altre sap i així quedar caçat en la ignorància.

• «Nosaltres no seriem res sense Vostès», és un rètol que he llegit a una tenda, un rètol que haurien de posar sobre la taula, cara el públic, tots els funcionaris.

• Un mallorquí i un britànic *hic et nunc* /30.V.95/ a Mallorca tenen una cosa que els agermana: si han de ser escoltats per un tribunal de justícia i no volen, no saben o no poden parlar castellà... hauran de recórrer quasi sempre als oficis de mediació d'un intèrpret; i ja se sap que *unusquisque sui melior interpres*.

• Voldria conèixer el seleccionador dels locutors de les ràdios mallorquines que parlen en llengua catalana per veure com examina de fonètica els candidats.

• Un bon dia un amic meu va descobrir l'emoció de barallar-se per fax. Avantatges: la immediatesa de la resposta en viu i calent sense la demora de la carta, però també sense la crispació del combat verbal ni el perill higiènic del cos-a-cos. Desavantatge: no poder ensumar la reacció química de l'adversari per percebre el grau de fermesa de la decisió de mossegar.

• Fa goig l'art i el tremp dels

polítics per barallar-se. Sort que no tenen el sentit de l'honor que un temps duia al duel; es beuen cops i insults com la figuera; i, àdhuc, abraquen l'enemic no sé ben bé si per reconciliació, per interessos o per felicitar-lo.

• «*Que no nos falte de ná. Rocío, sálvame...*», exponent quintessencial de la religiositat andalusa.

• Tot professor o seminari que munti una sessió d'examen de tres hores, ha de tenir un estol de conser-

ges per acompanyar els alumnes a la letrina.

• *Omnis stultitia laborat fastidio sui*.

• Li hauria agradat tenir relació amb un déu, però, no havent trobat cap déu interessat a tenir-la amb ell, es va quedar agombolat en la pròpia finitud.

• D'allò que la gent en diu «donar per sac», els moralistes en diuen «*concubitus cum persona eiusdem/ diversi sexus in vase innaturali seu praespotero*».

• No m'agraden els dentistes amb dos gabinets simultanis: 1) sempre van per feina quan et tenen davant i amb la boca oberta mai no pots parlar; 2) et posen una tovalloleta i et deixen tot solet com una víctima sobre la pedra de l'altar a punt de ser servida a la ciència; 3) deuen acabar el dia ben redencansats sense ni un moment per prendre alè ni llegir el diari.

• Si els joves mascles segueixen matant-se així amb els cotxes, haurem de tornar a admetre la poligàmia com els pobles pastors o guerrers?

• «*Wa-sa Allah / Ojalà*» que el Manifest hagi servit perquè almenys el president del Govern Balear millori la morfologia dels seus subjuntius.

• L'home fou el primer en arribar al Jardí de l'Edén i també el primer en sortir-ne expulsat per dos querubins de foc amb espasa flamígera a la porta (= dos guàrdies jurats amb carrabina).

• La voluntat dels bisbes espanyols per defensar la llibertat d'expressió democràtica queda desvirtuada per dues tares: a) el monopoli del vot deliberatiu als concilis deixant als altres simplement el consultiu; b) no haver demanat mai disculpes als interns de seminaris i noviciats pel clergat que els obria les cartes. □

«Nosaltres no seriem res sense vostès», és un rètol que he llegit a una botiga, un rètol que haurien de posar sobre la taula, cara el públic, tots els funcionaris. (Dibuix d'Ofèlia Novella.)

ENTREVISTA

Tomeu Martí / Pere Muñoz

El Correllengua

JOSEP M. MAGRINYÀ I BRULL

Vaig dir-los: Necessit informació sobre el «Correllengua» que fèreu entre el 21 i 23 d'abril, i com que l'organitzàreu vosaltres he pensat que me'n podríeu parlar, i m'agradaria que ho féssiu autobiografiant-vos un poc.

En Tomeu és de constitució massissa, de testa romana, somriu i els ulls se li acluquen maliciosament, camina una mica vacil·lant, balancejant-se d'ací d'allà. És un tipus molt ètnicament mallorquí, fins i tot tarragoní, fill d'un patrici de la imperial Tarraco.

En Pere és més esprimatxat i d'expressió no tant transparent. Et mira, i observa més enllà. De vegades li dic: I ara, quins càlculs fas, Pere? En aquesta actitud, no hi deu ser aliena la seva ascendència basca, Perugorria, de la seva mare. Però no és un basc de contorns durs com la pintura de Zuloaga, sinó més descolorit, ja banyat a la Mediterrània.

Entre tots dos han engirgolat un mecanisme d'acció reivindicativa que ofereix la novetat de no ser cap col·lectiu nou sinó un coordinador de grups i associacions juvenils que tenen entre les seves prioritats la normalització lingüística i la defensa de la llengua catalana. D'aquesta coordinació n'ha nascut una plataforma que, en gran mesura, ha esdevingut el nucli organitzatiu i de recursos humans per a les tasques que s'emprenen a favor de la llengua.

Bartomeu Martí i Florit.

- Tomeu, tu ets major que en Pere, no és ver?

Tomeu.- Sí, tres anys. Ara en tenc vint-i-sis.

- Jo et feia més gran, perquè ens coneixem de temps, de bastant abans d'anar-te'n a «La Crida».

Tomeu.- Des del 86. Els meus inicis, involucrat amb les coses del país, se situen, pràcticament, en el II Congrés Internacional de la Llengua Catalana, amb vosaltres, que dúieu el secretariat. Allí vaig tenir el primer contacte amb el món nacionalista, diríem, o de la lluita per la llengua. Em vaig relacionar amb gent que tractava de muntar a Mallorca «La Crida» (Crida a la Solidaritat en Defensa de la Llengua, la Cultura i la Nació Catalana) i vaig assistir a la presentació que se'n va fer a l'Esco-

Pere Muñoz i Perugorria.

la del Magisteri, el 23 d'abril del 86; a partir d'allà, i havent omplert una fitxa com a militant, vaig començar a funcionar una mica com a base de superbase d'aquest moviment a Mallorca, que m'atreia perquè no propugnava la violència.

El 86, després d'anys de paràlisi, amb gent del Grup Blanquerna, del Bloc Nacionalista d'Estudiants... amb l'OCB recuperàrem al Teatre Municipal de Palma la Diada de Mallorca del 31 de Desembre sota el lema «Sí a la llengua!». Després d'aquesta acció, la gent que duia «La Crida» (Frederic Melis, Jaume Serra, Alfons Martí...) va entrar en un estat de catarsi, desanimats potser perquè esperaven altres resultats o perquè consideraven que la feina no rendia prou, i van voler tancar-la. Jo, que

Abril de 1992. En Tomeu Martí desplega una pancarta reivindicativa al camp del Barça.

havia estat un element de segona o tercera fila, llavors vaig decidir posar-me una mica al davant del carro i començarem a refer els contactes, a conèixer gent dels pobles, a intervenir en la campanya «En català, ja!»... Tot amb mitjans mínims, amb pressupostos gairebé inexistents o sense cap mena de pressupost. Però vàrem establir un esquema d'est-

ructura, amb un local al c. Santiago Russiñol, molt petit, que va servir perquè els contactes tenguessin més consistència, i la presència de joves que estudiaven als instituts Ramon Llull i Joan Alcover donaren aires nous i ganes de fer coses, sobretot no quedar mans plegades. Muntàrem el que en vam dir «Marxa per a l'autodeterminació»: durant un cap de set-

mana anàrem a peu d'Inca a Manacor, amb actes als pobles per on havíem de passar, tot molt senzill.

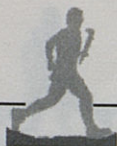
El 91 em proposaren de fer feina al secretariat de «La Crida» a Barcelona, i hi vaig anar. S'havia de preparar una campanya important, «Freedom for Catalonia», per fer conèixer la realitat nacional de Catalunya aprofitant els Jocs Olímpics. Tot i la por que em feia el canvi de ciutat i de coneixences, no em sap gens de greu haver acceptat la proposta. Varen ser dos anys d'hiperactivitat i, sobretot d'aprendre molt, varen ser anys d'escola, una universitat de l'activisme. Hi vaig viure coses interessants i vaig conèixer la pressió policial, des de qui intentava infiltrar-se a «La Crida» fins a suportar el seguiment personal i domiciliari, o el tancament preventiu durant el temps que el rei visitava o inaugurava qualche cosa (en el meu cas va ser el Centre Internacional de Premsa). Són tensions importants que has d'aprendre a dominar, especialment quan t'hi trobes, i estats d'ànim que et conviden a deixar tot el que fas. Avui, vistes en perspectiva, són coses que et fan una certa gràcia.

Acabats els Jocs, «La Crida» va agreujar la seva crisi d'identitat. Per una banda, l'espai polític el cobria Esquerra Republicana en el sentit que el missatge d'aquest partit, especialment el que donava el seu secretari general, Àngel Colom, era el mateix que el de «La Crida»; i tampoc, tant per part dels sectors convergents com de la pròpia ERC, ningú no manifestava interès a mantenir l'activitat d'aquest front cívica no polititzat. Curiosament, n'Àngel Colom, que en provenia, mai no va entendre la necessitat de mantenir-lo, i les diverses vegades que vàrem parlar amb ell van ser per veure que el que més li interessava era que es donàs suport electoral a ERC.

Quan es va dissoldre, vaig tornar a Palma, una mica penjat, perquè no sols em va suposar un nou canvi de ciutat i orientar altra vegada la meua vida, sinó que no tenia feina.

Representants d'entitats organitzadores de la campanya «Acció per construir un país» fan a Palma els primers relleus. Vicenç Rodrigo (GDEM), Antoni Mir (OCB), Antoni Perpinyà (Ball de Plaça), Gaspar Valero (Universitat de les Illes Balears) i Tomàs Martínez (STEI). En segon terme, Antoni Prats, popular jugador de futbol del «Mallorca».

Palma
Calvià
Establiments
Esporles
Palmajola
Bunyola
Santa Maria
Llucmajor
Campor
Felanitx
Manacor
Petra
Ariany
Móra de la Salut
Santa Margalida
Llullb
Muro
sa Pobla
Aldúbia
Pollença
Campanet
Inca
Seyla
Calaix
Lluc

CORRELENGUA

Passem a l'**ACCIO** per la nostra llengua
21, 22 I 23 D'ABRIL DE 1995

FES EL TEU QUILOMETRE AMB
LA FLAMA DE LA LLENGUA.
VINE A CÓRRER, PARTICIPA-HI!

SORTIDA DIA 21 D'ABRIL A LES 11 h, A LA RAMBLA DE PALMA
GRAN FESTA FINAL DIA 23 D'ABRIL A LES 12 h, A LLUC

Informació i inscripcions: OCB d'Inca i d'Inca, de 9h a 13h al carrer de la Immortalitat, 1, 2n 2a, Palma. Tel. 77 33 99 - 71 48 57 Fax: 71 91 85. Es farà entrega d'una participant commemorativa. Dueses

La idea del correllengua va ser fruit d'una conversa telefònica, una d'aquelles converses de propostes irrealitzables amb què cada diumenge en Pere treia del llit a en Tomeu.

- És a dir, ho vas passar malament.

Tomeu.- Sí, una mica. Els dos anys a Barcelona d'hiperactivitat, les relacions amb els companys que havia deixat i els objectius per als quals havíem fet feina no havien

també, què hi podia fer?

- He dit abans, Tomeu, que fa temps que ens coneixem, na Paquita i jo sempre t'hem tengut present, el teu sentit de solidaritat ens ha fet patir perquè hem temut que qualcú fos capaç de manipular-lo. Una

«La presentació de la plataforma «Joves de Mallorca per la Llengua» la férem el 3 de juny, i els dos pisos de la sala estaven més plens del que ens esperàvem.»

passat en va i em produïen nostàlgia: van ser causa perquè aquí, justament a ca meua, em sentís fins i tot desplaçat. La meua generació estava en altres feines, els que no havien entrat directament en la política havien esdevingut pares amatents en la vida familiar... Què hi feia jo aquí? I

vegada, a Lluc, arribares el divendres, el Blanquerna s'havia iniciat feia dos dies. Venies de Barcelona. Els «teus» sabien l'hora del correu d'Inca, i t'esperaven. Amb quin afecte i expansió t'acolliren! Na Paquita m'havia dit: Observa, veus aquests grupets que hi ha a la plaça i els que

treuen el cap a les finestres del tercer pis?, tots esperen en Tomeu. Davallares de l'autocar, deixares en terra la motxilla i en tragueres un fermall d'estelades. La teua cara -els teus ulls- eren un poema engrescador d'esperança.

La coneixença d'en Pere és un poc més recent, però també Déu n'hi do del temps que fa.

Pere.- La meua història és molt més senzilla. El 86 vaig anar a l'Auditori a l'obertura del Congrés de la Llengua, i ja havia anat a la trobada d'estudiants de Calvià. Llavors feia 1r de BUP, crec, i era castellanoparlant (a casa parlem el castellà, ma mare és basca i mon pare va néixer a Catral, un poble al sud d'Elx). Mon pare va venir de petit a Palma i va xerrar mallorquí tot d'una, però a ca nostra es posà a xerrar en castellà amb ma mare i encara hi xerram. Un professor em va dur a l'Auditori. Aquell dia hi vaig sentir pegar crits, i els discursos, i em va agradar bastant, i molta de gent. Jo, però, castellanoparlant, estava un poc cohibit.

Més endavant, a 3r de BUP, per mitjà d'un altre professor, vaig anar al Blanquerna i allò va ser el descobriment d'un altre món, el sentit nacionalista i gent que es preocupava pel país i la llengua. Em va tocar una habitació molt dura: vaig dormir amb en Frederic Melis, en Roger Gotarredona i en Toni Llabrés. Una companyia duríssima. I jo, castellanoparlant!... La meua excusa era que els pares eren immigrants. Vaig aprendre moltes coses i vaig fer moltes coneixences, però em vaig proposar de no tornar fins que sabés xerrar en català.

Llavors vaig conèixer la meua al·lota, na Caterina, i vaig començar a xerrar habitualment en català, en gran mesura perquè ella m'hi va saber dur. Pensa, em va dir, que nosaltres som mallorquins i que no té sentit que hàgim de canviar la llengua. Em va semblar natural i ja hi vaig xerrar. Encara ara, molts dels amics que conversaven amb mi en castellà ho continuen fent, de manera

MEMÒRIA D'ACTIVITATS

1994 *

I. INTERN

1. INTRODUCCIÓ

«L'any 1994 haurà conegut el canvi de moltes coses de dins i fora de l'entitat; de qualque manera, ens trobam en el trànsit d'un període històric que acaba mentre ja en comença un altre. Han passat massa anys com per poder creure encara que per si mateix el marc que configura l'Estatut d'Autonomia i la Llei de la llengua seria capaç de fixar la conducta dels responsables de la *cosa pública*. Aquest pot ser un dels factors-clau; que, amb el pas dels anys, s'hagi anat esvaint la confiança no ja en els conductors de les nostres institucions autonòmiques d'ençà 1983 com a capaços de redreçar amb mesures efectives i decidides l'ús de la nostra llengua, sinó fins i tot en el «pes» del marc legal com a capaç de determinar l'actuació dels governants. Si hi afegim que aviat farà dotze anys que les Balears tenen una autonomia, atorgada, sí, però sense haver utilitzat aquest instrument formidable que són les institucions pròpies, i que continuem essent una autonomia que no té cap pes rellevant enlloc, entendrem per què l'OCB ha considerat necessària una campanya cívica «per construir un país», que es desenvoluparà dins el 1995. Era el 1982 quan, més o menys, ens incorporàrem activament a l'entitat un conjunt de persones que va apostar decididament per l'actuació concertada amb les institucions estatutàries, mantenint la crítica i la independència de l'entitat. Ha donat uns resultats, que són a la vista, i que s'han de mantenir i potenciar, com la recepció de les ràdios i televisions institucionals en català de Catalunya i del País Valencià, o els cursos de català per a adults que, en aquest període, han format unes 20.000 persones, per destacar els de major repercussió social. Però ara observam un preocupant retrocés en temes de llengua i de país des dels poders públics, ja ha passat massa temps com per creure en les promeses de darrera hora, i esdevé imprescindible esser molt més exigents amb els qui tenen responsabilitats de govern, apel·lar a la consciència de país de tothom, mobilitzar les energies de la nostra societat. Hem de reclamar honradament als ciutadans, als càrrecs públics, als dirigents socials, que siguin conseqüents amb la seva responsabilitat i amb allò que deuen al seu poble, amb allò que han de fer en bé del seu poble. Veient passar els anys i que l'autogovern no s'aprofundeix ni la llengua té tots els defensors que necessita, potser ens assetgi una pregona sensació de frustració i la temptació de deixar-ho córrer, però això seria tirar la tovallola, declarar-se vençuts, incapaces de trasmetre un missatge de força, de convicció, de vitalitat personal i col·lectiva. Per això proposam una forta empena en favor de la identitat del nostre país. Som en una cruïlla històrica i l'OCB ha de saber estar, com sempre, al seu lloc. Ara és el moment d'empènyer l'*Acció per Construir un País*, la qual té com a fonament una idea bàsica: el moviment pel reconeixement de la insularitat i el moviment per la consolidació de la identitat han de confluir, fer-se costat l'un a l'altre. Sense riquesa i dinamisme econòmic, la nostra

societat no podria avançar. Sense cercar l'equilibri social i assegurar la conservació del patrimoni, tampoc. Sense enfortir l'ús de la llengua catalana, la cultura que s'expressa en aquesta llengua i tots els símbols i realitats que ens fan esser un poble amb identitat i personalitat pròpia, de cap de les maneres. Proposant-nos construir un país, reforçam totes i cadascuna de les tendències socials que s'encaminen cap a aquest objectiu. Mallorca ho necessita. Les illes Balears ho necessiten imperiosament, ara que els vents de la història són favorables a l'autogovern i a l'exercici dels drets de les societats que són i se senten un poble» (el president, en nom de la junta directiva, a l'assemblea general de socis de desembre)

2. MOVIMENT DE SOCIS

El nombre de socis a 30/11/94 és de 2.320, dels quals 1.185 pertanyen a Palma i 1.135 a les diverses delegacions. Enguany, el moviment de socis ha estat de 87 altes (44 a Palma i 43 a pobles) i de 50 baixes (25 a Palma i 25 a pobles). En resum, dins el 1994 hi ha hagut 37 altes totals. Si sumam 1993 i 1994, hi ha hagut 132 altes totals. Les quotes dels socis adscrits a les delegacions són administrades directament per cada delegació.

3. INFORMACIÓ ALS SOCIS

Tramesa del Full Informatiu (núm. 10). Tiratge: 5.000 exemplars. Difusió gratuïta. Equip de redacció: JM Àdillón, Rafel M. Creus, A. Mir. La Memòria d'Activitats 1993 es va publicar íntegrament a *El Mirall* núm. 67, de març-abril de 1994.

4. DELEGACIONS

VII Encontre anual de delegacions i revistes de l'OCB (Santa Margalida, 3 de desembre). Hi assistiren 25 persones representant més de mil socis i l'edició de 10.000 exemplars mensuals de les seves revistes locals. La delegació amfitriona, Santa Margalida, desputa pel seu activisme entusiasta i, tot i ser una delegació jove, per la maduresa que es demostrava en la seva previsió acurada de tots els detalls d'organització i acolliment. Delegacions assistents: Inca, Lluçmajor, Marratxí, Sant Joan, Santa Margalida, Valldemossa, Vilafranca i les revistes *Lluçmajor de pinte en ample*, *Inca Revista*, *Mel i Sucre*, *Miramar* i *Santa Margalida*, a més d'*El Mirall*.

Agenda d'Activitats. Tramesa mensualment (excepte l'estiu) per fax a totes les delegacions i associacions relacionades amb l'OCB als pobles de Mallorca. Confegida a les oficines de Palma segons la informació tramesa des de cada una d'elles, es mantindrà dins el 1995. També es crearà un secretariat de pobles, amb un representant de cada delegació.

Aniversaris. S'han celebrat els XX anys de la delegació d'Inca (26 de maig, Casa de Cultura d'Inca; unes 100 persones, intervenció del tots els ex-presidents); els 5 anys de la revista *Miramar* (11 de juliol, Plaça de la Cartoixa, 500 persones); el núm. 150 de *Lluçmajor de pinte en ample*, amb proble-

mes amb l'administració municipal (15 d'octubre); el núm. 50 de *Santa Margalida* (30 d'agost); els 5 anys de *Fent Carrerany* (3 de desembre). S'han instaurat dos nous premis: el Reconeixement de Mèrits a Campos (el primer ha estat per a Joan Veny, lingüista, en un acte de dia 21 de juliol on participaren Guillem Mas, Antoni Mir, Joan Miralles i Antoni M. Badia i Margarit, president del IEC) i el Premi Joan Mascaró i Fornés (a Sta. Margalida, 5 de desembre, per a l'agrupació i escola de ball 'Aires Vileres' també amb l'assistència del president de l'OCB).

5. ESTRUCTURA GENERAL DE L'ENTITAT

La gestió de l'entitat manté el seu funcionament basat en un president executiu i tres departaments operatius (secretaria i activitats, administració i comptabilitat, xarxa de cursos de català i serveis lingüístics).

L'associació *El Mirall* publica la revista del mateix nom. *Voltor*, Associació per la normalització lingüística als mitjans de comunicació, com l'anterior entitat germana de l'OCB, gestiona el Centre de Telecomunicacions d'Alfàbia i el programa en mitjans de comunicació que, d'acord amb l'OCB, creu adient.

L'entitat reforçarà pròximament el seu caràcter d'entitat cívica independent sostenguda pels socis. Es promourà la creació de la Fundació del Centre Internacional de Cultura Joan Alcover. S'obrirà el Centre d'Estudis i Serveis Lingüístics.

6. RECURS TESTAMENT MN. BARTOMEU OLIVER

Després d'haver encarregat un dictamen al Sr. Miquel Massot, catedràtic d'Escola Universitària de Dret Civil, i d'acord amb les conclusions d'aquest, que confirmen les suposades contradiccions i irregularitats manifestades al darrer testament de Mn. Bartomeu Oliver, l'OCB va acordar interposar demanda sobre la nul·litat d'aquest testament i petició d'herència contra la Parròquia de Sant Pere de Sencelles (22 de març). L'OCB n'era l'hereua universal fins a l'atorgament del darrer testament, que va tenir lloc dos dies abans de la seva mort.

7. L'OCB ÉS MEMBRE DELS PATRONATS DE:

Fundació Congrés de Cultura Catalana, Escola Municipal de Mallorca de Manacor, Fundació Teatre del Mar, Fundació Llorenç Villalonga (Binissalem), Fundació Pilar i Joan Miró (Ajuntament de Palma i família Miró), Fundació Joan Amengual i Pericàs (Campanet), Fundació Universitat Catalana d'Estiu, Fundació Maria Ferrer (Moviment Escolta i Guiatge de Mallorca). Enguany s'ha incorporat a la Fundació Catalano-Occitana, ha renovat la participació com a entitat patrocinadora del CIEMEN davant el Consell d'Europa, i té demanada, d'ençà fa dos anys però sense que encara n'hagi rebut resposta, la incorporació a la Fundació Santuari de Lluc.

II ACTIVITATS

1. ACTIVITATS JUVENILS

* EL CLUB 31.- Constituint enguany com a associació, té la seva seu a l'OCB i és promogut i coordinat per Joan Melià, Joan Gelabert i Xesca Company. Entre les seves activitats hi destaca:

- El Concurs Banc de dades. L'objectiu del concurs, dirigit a l'alumnat d'ensenyament mitjà de Mallorca, és fomentar d'una manera amena el coneixement del nostre entorn social i cultural i l'ús de la llengua catalana. Consisteix en una competició entre equips (en aquesta edició hi participaren 20 equips) de diferents centres escolars que han de contestar preguntes i on es poden aconseguir premis molt diversos. Secundàriament, també poden participar els espectadors des dels seus domicilis. A més, es passen al llarg del programa videoclips d'interès que canten en llengua catalana i s'hi donen notícies d'interès per als joves relacionades amb la nostra cultura. S'han realitzat onze programes de periodicitat setmanal i una hora de duració cada un, emesos des de la segona setmana de febrer fins a la primera de maig. Coordinadors: Joan Gelabert i Joan Melià. Presentadors de l'espai televisiu: Caterina Canyelles i Jaume Gomila.

- Fes-te festa (Teatre Principal, Inca, 3 de desembre). Trobada anual de joves de secundària: hi varen participar prop de 500 persones, entre estudiants i professors. Aquestes trobades anuals pretenen oferir als estudiants de secundària de Mallorca un espai lúdic i en català en el qual puguin relacionar-se amb altres joves amb inquietuds semblants, alhora que s'aprofita l'ocasió per donar a conèixer diferents ofertes formatives i d'entreteniment (el Club Tren-ta-1, la UCE, les trobades amb la Ciència, la trobada de teatre...) que tenen lloc al llarg del curs acadèmic a diferents indrets dels Països Catalans. Enguany el programa d'activitats va començar amb l'actuació del cantant manacorí Joan Bibiloni. Després tingueren lloc els concursos, els jocs, les paraules, els sortejos... i la presentació de les activitats per a l'any que ve. Cap a migdia s'esparsen la rusca amb un dinar a la plaça del Bestiar.

* L'AVENTURA DE LLEGIR.- XII edició, versió infantil i juvenil. Difusió de les novetats de llibres en català entre els centres escolars amb motiu de la Festa del Llibre i Diada de Sant Jordi. Tiratge: 24.000 exemplars. Un gran esforç amb molt poques ajudes oficials. Àmplia participació d'escolars a les propostes de treball (1.400 respostes a l'OCB). Coordinadors: Francesca Company, Magdalena Serra i Caterina Valriu.

* EL PAÍS A L'ESCOLA.- XI Jornades d'Inter-canvi per a Estudiants dels Països Catalans, Salou, 6 i 7 de març (acte inaugural al monestir de Santes Creus). L'objectiu d'aquesta activitat és la convivència i l'intercanvi d'experiències entre estudiants de secundària que han treballat tots un mateix tema: «el paper dels joves dels PPCC en la presa de consciència nacional». Organitza la Fundació del Congrés de Cultura Catalana, que beca l'estada de 150 joves mallorquins. L'OCB coordina la difusió de l'activitat i fomenta la participació a partir d'altres beques (Concurs banc de dades,...). Enguany hi assistiren un total de 184 mallorquins, que varen endur-se'n nombrosos premis pels seus treballs.

* CICLE DE CINEMA INFANTIL EN CATALÀ (curs 93-94).- Per segona vegada s'ha organitzat aquest cicle, coordinat per Joan Melià i amb la col·laboració de «Sa Nostra» i la UIB. Consisteix en la projecció mensual d'una pel·lícula durant un cap de setmana (2 sessions matinals el divendres i les primeres sessions del dissabte i el diumenge) al Cinema Metropoliten de Palma. Durant el 94 es projectaren les següents pel·lícules: «La glòria del meu pare» (29 de gener), «Freddie, agent 07» (26 de febrer), «El castell de la meua mare» (26 de març),

«El bosc en perill» (30 d'abril).

* CIRIT. «Trobada amb la Ciència». Cirit. Del 3 al 23 de juliol, a l'Empordà.

Jornades de treball per a joves (una setmana de durada, grups de 30 joves), coordinats per un equip d'investigadors, amb l'objectiu de proporcionar-los una experiència que els apropi al món de la recerca des d'àmbits diferents, a l'entorn d'un tema genèric, que enguany era el coneixement de l'Empordà. Organitza la Generalitat de Catalunya, que concedeix 5 beques per a l'assistència. L'OCB gestiona la concessió d'altres beques i/o premis (CNL, CEN) i coordina la sel·lecció i l'assistència de 14 joves.

* UNIVERSITAT CATALANA D'ESTIU. Prada de Conflent, XXVI edició, del 17 al 25 d'agost. L'OCB és membre nat del Patronat de l'UCE, i a més, a A. Mir, a títol personal, és membre de l'Equip Rector. L'OCB gestiona l'oficina de matriculació. La Direcció General d'Educació del Govern Balear ha cooperat en el foment de la participació mallorquina mitjançant beques en coordinació amb l'OCB. Com cada any, l'UCE ha ofert cursos, seminaris, debats, conferències, a més d'activitats musicals, cinema i tallers. Enguany la participació de les Illes Balears va ser d'un 5% respecte a un total de 1.620 participants.

* LA PLATAFORMA JOVES DE MALLORCA PER LA LLENGUA. Es va presentar públicament dia 1 de juliol al Centre de Cultura «Sa Nostra», davant 300 persones, amb intervencions de Lluís Gavalà («Els Pets») i Elena Pérez Llorca (TV3), Climent Garau, Tomeu Martí i Pere Muñoz. Està formada per uns 200 voluntaris, i hi participen nombroses entitats juvenils de Balears (com el Moviment Escolta i Guiatge de Mallorca, els Grups d'Esplai de les Illes-GDEM, les associacions d'estudiants... fins a quaranta associacions). Actualment, duen a terme la campanya «Volem comprar en català», amb gestions davant grans superfícies comercials i agrupacions de comerciants, passacarrers pel centre de Palma (15 d'octubre) i la confecció d'un collage gegant a la Plaça Major (3 de desembre). L'OCB els presta tot el suport logístic que necessitin (local, oficina).

2. CONFERÈNCIES, PRESENTACIONS I HOMENATGES

* VIII JORNADES «EL NACIONALISME CATALÀ A LA FI DEL SEGLE XX». Dies 11, 12 i 13 de març, Hotel Bellver de Palma. Per primera vegada des dels seus inicis (Vic, 1987) s'han celebrat fora de Catalunya. Estan organitzades per la Fundació Revista de Catalunya i tenen per objectiu «ser un marc de reflexió sobre el passat, present i futur de la nació». L'OCB va creure convenient promoure la seva celebració a Palma per tal d'avançar en la coneixença i la cooperació entre els pobles de llengua i cultura catalanes; per donar a conèixer als assistents (periodistes, investigadors, creadors d'opinió...) la realitat actual de la nostra terra, amb els seus defectes i les seves virtuts, amb el que ens uneix i el que ens separa. Per deixar de banda la imatge idílica de les illes per passar a propostes concretes de futur, tenir iniciatives de cooperació mútua. Ponents: Srs. Ferran Porto (conferència inaugural on demanà un Estatut Fiscal especial per a les Balears), Antoni Marimon, Damià Pons, Josep Melià, Bernat Joan, Joan F. López, Aina Moll, Vicenç Vllatoro, Agustí Contijoch, Josep A. Ybarra, Joan F. Mira, Nadal Batle, Salvador Cardús, Josep Gifreu, Max Cahner, Ramon Montanyà, Isidor Mari, Francesc de P. Burguera, Francesc Cabana i Antoni Mir. Pròximament s'editaran les ponències.

* PRESENTACIONS DE LLIBRES:

->L'endoll foradat», de Llorenç Valverde. Fira del Llibre del Born, 3 de juny, a càrrec d'Antoni Bennàssar, Biel Mesquida, CJ Cela Conde i A. Mir.

->Amb C de Catalunya», de Josep Espar Ticó. Casa de Cultura de Palma, 24 de juny, a càrrec de Francesc Bujosa, Climent Garau i A. Mir

->Nacionalisme reivindicatiu a Mallorca», de Miquel Julià, editat per Capaltard. «Sa Nostra» Centre de Cultura, dia 17 de novembre, a càrrec de Maria Antònia Munar, Mateu Morro, Josep Palou i A. Mir

* CONFERÈNCIES

- «La societat civil, motor del país», A. Mir. 'Casi-no 17 de Gener' de Ciutadella (29 de gener)

- «La llengua i la cultura catalanes explicades a tot Espanya». A. Mir, Escola Oficial d'Idiomes de Palma (27 d'abril)

- «Mallorca i l'Alguer: una llengua comuna», Carles Sechi, batle nacionalista de l'Alguer, Sardenya. Fòrum OCB, dins els actes de la jornada algeresa (Centre de Cultura, Sa Nostra, 16 de desembre)

* JORNADA D'ACOSTAMENT AMB L'ALGUER. Dia 16 de desembre. Estada a Palma de Carles Sechi, batle de l'Alguer. Roda de premsa, visites a l'Ajuntament de Palma (rebut pel Tinent-Batle, Sr. Francesc Fiol), al Foment del Turisme de Mallorca (rebut pel president Dr. Joan Palou), a la Conselleria de Turisme (rebut pel Director General de Promoció Turística, Sr. Eduard Gamero), a la UIB (rebut pel Rector, Sr. Nadal Batle). Visita al sepulcre de Ramon Llull, guiats pel P. Martorell, i a la casa de Joan Alcover. Intervenció a la Nit de la Cultura, on la Coral de la UIB li dedicà la Sibil·la, també cantada i viva a l'Alguer. Es va acordar, amb l'Ajuntament de Palma, de promoure una Setmana del Retrobament de Mallorca amb l'Alguer, cap al mes de juliol de 1995.

* ACTE D'HOMENATGE A GUILLEM D'EFAC: «Un cant a l'amistat», Festa en honor de la trajectòria cultural i artística del cantautor, poeta, escriptor i actor mallorquí, conrador de la música i la paraula... Auditorium de Palma, 20 de juny. Estibat de públic, es va difondre pels informatius de TVE 1 i 2 estatals, i va donar lloc a dos programes especials en diferit, un de TVE-2 i un del Canal 33. Hi actuaren: Antoni Parera Fons, Bonet de Sant Pere, Coral UIB, Jaume Sorribes, Jaume Sureda, Joan Bibiloni, Joan Manuel Serrat, Josep M. Bardagi, Josep Tero, Lluís Llach, Lucky Guri, Maria del Mar Bonet, Maria Cinta, Mara J. Villarroja, Marina Rossell, Miquel Pujadó, Núria Feliu, Ovidi Montllor, Rafel Nadal, Pi de la Serra, Raimon, Raphael Pherrer, Rita Pavone, Tomeu Matamales, Tomeu Penya, Toni Morlà, Toni Obrador, Toti Soler, UC i Xavier Serrat... L'OCB va oferir i assumir el paper d'entitat coorganitzadora, abocant-hi tot el personal directiu i la plantilla, i amb l'assumpció directa de responsabilitats organitzatives (cartell, programes, acolliment artistes, gestions amb mitjans de comunicació, col·laboracions escrites...).

* L'OCB HA COL-LABORAT AMB:

-les Jornades «Els drets lingüístics en el món jurídic». Universitat de les Illes Balears, 16-17 i 18 de febrer. Sala d'actes de la Banca March de Palma. Ponències: «Els drets lingüístics en l'àmbit judicial» (Josep Niubó), «Notariat i llengua catalana» (Lluís Jou) i «Llengua i dret» (Agustí Bassols). A manera de conclusió, la UIB va publicar un manifest.

- el XII Aniversari de la Llibreria Quart Creixent, la primera llibreria mallorquina dedicada exclusivament al llibre en català, i amb una destacada activitat a favor de la lectura i de la promoció del llibre en la nostra llengua. Dia 23 de febrer amb l'escriptor Joan Brossa i un recital poètic de Núria Candel·la, i dia 23 de març amb una actuació de Jaume Arnella.

- l'acte d'homenatge a Xesc Forteza «Tothom amb en Xesc», Plaça de Toros de Palma, 20 de juliol

- la Setmana Cultural del Col·legi Sant Felip Neri (pregó a càrrec del president de l'OCB)

III. ACTUACIONS GENERALS

1. HOMENATGE A JOSEP M. LLOMPART

Es va col·locar la primera pedra del «Parc Municipal Josep M. Llopart» a Vilafraça de Bonany (04/12/93). L'OCB ja ha rebut el retrat en bronze de JM Llopart fet per l'escultor vilafranquer Miquel Gayà.

L'Associació d'Escriptors en Llengua Catalana lliurà a Palma el Premi de Poesia Josep M. Llopart (Sa Nostra, Centre de Cultura, dia 28 de gener, participació president OCB, entre d'altres).

L'Exposició visità Alcúdia i Eivissa. Es va cloure l'Any Llopart a Eivissa dia 24 de febrer, en un acte organitzat per l'Institut d'Estudis Eivissencs que comptà amb l'assistència d'un centenar de persones, i entre les quals hi havia Marià Villangómez, els presidents de l'IEE i de l'OCB, el batle d'Eivissa, el conseller de cultura del CIEF, el director general de Cultura del Govern Balear i, com sempre, Encarna Viñas.

Festa popular a la Plaça Josep M. Llopart de Palma, organitzada conjuntament amb l'Associació de Veïns del Rafal Vell, dia 15 de juliol. Intervencions d'A. Mir, Joan Lladonet (ex-director de l'escola pública del barri, pionera de l'ensenyament en català), Jesús Nieto (president de l'AAVV) i Cèlia Riba, en nom de la família. Ball de bot i actuacions de «Música Nostra» i «Reveta de Sant Antoni».

2. DIFUSIÓ DE LA REALITAT DE LES ILLES BALEARS. LES BALEARS ES PRESENTEN DES DE MALLORCA A TOT EL MÓN

Gran concert «Les Balears es presenten», Moll vell de Palma, 22 de juliol. Després de l'èxit del concert a Barcelona (05/09/92) i a València (19/06/93), el divendres 22 de juliol el gran concert Les Balears es Presenten es va celebrar a Palma davant prop de 8.000 persones, fruit d'un gran esforç de convocatòria (TVE, Canal 4, Canal 37 i premsa) i que va desbordar totes les previsions organitzatives. L'Orquestra Simfònica de les Illes Balears, la Coral Universitat de les Illes Balears, Maria del Mar Bonet, Joan Pons, Uc i Toti Soler varen interpretar un repertori seleccionat pel director artístic Antoni Parera Fons. En acabar, tota la gent s'aixecà per cantar la Balanguera. El Concert va ser emès per TVE-2 dia 25 d'agost a la 1:45, en un programa extraordinari d'hora i mitja de durada, en versió original en català per al País Valencià, Catalunya i Balears (per primera vegada TVE desconnectava al País Valencià, tot demostrant que, si volen, aquest canal públic podria emetre en català per a tot el territori lingüístic amb plena normalitat) i amb comentaris en castellà per a la resta d'Espanya. Emès pel Canal Internacional de TVE pel satèl·lit Hispasat, per a Europa i Amèrica, dia 28 d'agost a les 22:45, amb una audiència potencial de centenars de milions de persones.

El tríptic editat per IBATUR-OCB s'ha continuat distribuïnt durant tot l'any, principalment durant la temporada turística.

IV. POSICIONAMENTS PÚBLICS DE L'OCB

Entre molts d'altres, s'ha donat suport a l'advocat i professor Lluís Segura (que va esser privat d'impartir les seves classes en català a l'Escola de Pràctica Jurídica del Col·legi de Missers de les Balears) i a l'actitud de l'àrbitre Pere Muñoz (privat de fer les actes dels partits de futbol en català, com reclamava), tot denunciant la discriminació que pateix la nostra llengua en aquests àmbits tot i la seva teòrica equiparació legal al castellà, demanant respecte pels drets lingüístics i protestant pel nivell de normalització lingüística a les entitats esportives balears (el Govern Balear té plena competència en el moviment federatiu esportiu a les illes).

S'ha donat suport a l'emissió de les televisions locals i insulars, denunciant la «barra» del Govern Central que no fixa un marc legal i després els posa entrebancs o les tanca per «il·legals».

D'entre els nombrosos pronunciaments i gestions fetes per l'OCB, cal destacar els que van fer referència a la sentència del Tribunal Constitucional entorn a la Llei de normalització lingüística de Catalunya en els seus apartats referents a l'educació: des del primer moment l'OCB anuncià que el pronunciament afectaria les Balears tant per bé (com així ha estat) com per mal. La sentència condicionarà la sort del recurs interposat per diverses entitats representatives de la societat contra l'Ordre del Govern Balear del català a l'escola.

Les enquestes del CIS sobre coneixement de la llengua i sobre el sentiment d'identitat nacional a les Balears han merescut també la valoració pública de la nostra entitat.

Es va felicitar la Generalitat Valenciana per l'homologació dels títols de coneixement de llengua (agost).

Totes les activitats de l'OCB, i significativament també de les delegacions als pobles de Mallorca, han obtingut un ressò als mitjans de comunicació.

V. RELACIÓ AMB ALTRES ENTITATS

Assistència del President:

* al lliurament del Premi Ramon Aramon concedit per l'Associació Llengua Nacional al Cap del Govern d'Andorra, Sr. Óscar Ribas (Hotel Ritz, Barcelona, 2 de febrer) i menció a Gabriel Barceló, de Manacor

* a l'aniversari de l'Estatut d'Autonomia (Parlament, 1 de març)

* i participació, a la taula rodona «Escollisme i país», organitzada per la Fundació Maria Ferrer (La Caixa, 17 de març)

* a la sessió anual ordinària del patronat de la Fundació Pilar i Joan Miró (25 de març)

* a l'acte commemoratiu del XXV aniversari dels Premis d'Honor de les Lletres Catalanes de l'Omnium Cultural (Barcelona, 12 d'abril)

* a l'acte d'homenatge a Francesc Albertí, ex-president de la CAEB (Casino de Mallorca, 29 d'abril)

* a la presentació del video sobre Francesc de B. Moll, el qual conté una àmplia referència a l'entitat («Sa Nostra», 9 de juny)

* als actes del X aniversari del Grup Blanquerna, Santuari de Lluc, del 22 al 25 de setembre

* a «Expocultura'94» Mostra de la vitalitat cultural de Catalunya, organitzat pel centre de Promoció de la Cultura Popular i Tradicional Catalana (del 7 al 16 d'octubre, Barcelona)

També fèrem d'amfitrions de la visita a Mallorca del jurat en ple dels Premis Baldri Reixac, concedits per la Fundació Jaume I (4 de maig).

VI. PATRIMONI OCB. CENTRE INTERNACIONAL DE CULTURA JOAN ALCOVER

Concedida la llicència d'obres (2 de desembre). Sol·licitat als arquitectes el projecte d'obra del jardí. En negociació el conveni amb l'Ajuntament de Palma per a la rehabilitació.

Visita a l'edifici de l'escultor Andreu Alfaro (14/03/94). S'ha començat la catalogació dels mobles, objectes i llibres que han de conservar-se i s'ha resolt el seu emmagatzemament durant el període d'obres.

VII. LLULL

* Nomenament del Pare Miquel Batllori com a nou President de la Federació (València, 29 d'octubre), durant el torn en què la gestió pertoca a Omnium Cultural.

* Difusió i distribució del llibre «Conocer la lengua y la cultura catalanas», d'Isidor Mari:

- participació a la celebració de la Diada de Sant Jordi a Madrid (23 d'abril), organitzada per la Generalitat de Catalunya (distribució de 500 exemplars del llibre als «vip» de la política, la informació i la cultura d'allà)

- tramesa del llibre a les deu mil persones i institucions més influents de l'Estat Espanyol, exceptuant els Països Catalans (Govern central, Parlament dels Diputats, Senat, poder judicial, delegacions del govern, partits polítics, sindicats, Parlaments i Governos autonòmics, Batles dels ajuntaments de més de 20.000 habitants, ambaixades d'Espanya a l'estranger i ambaixades estrangeres a Espanya, organismes internacionals, les facultats de totes les universitats, tots els centres d'ensenyament secundari, biblioteques públiques i lectorats de català a tot el món)

- presentació a Madrid: 27 de juny, Casino de Madrid, en un acte convocat conjuntament amb la Fundación Encuentro. Hi participaren els Srs. Lluís Carandell i Manuel Vicent, escriptors; l'autor, Isidor Mari, el P. José M. Martín Patino (president de la Fundación Encuentro); el president de l'OCB (que ho era allora de la Federació Llull); els presidents d'Omnium Cultural i d'Acció Cultural del País Valencià. Hi assistiren entre d'altres, José Luis Aranguren i Herrero de Miñón.

VIII. CURSOS DE CATALÀ PER A ADULTS 1993-1994

S'han realitzat 79 cursos, amb 1.888 alumnes. L'equip directiu és de 4 coordinadors i l'equip de professors està format per 20 professionals. Els nivells són els habituals (llindar, suficiència i proficiència).

Acte de cloenda del Curs 1993-94 (2 de juny, restaurant Pequeño Mundo), amb la presència del Batle de Palma, Sr. Joan Fageda. Uns 700 alumnes assistents. Parlament del Batle i del president de l'OCB. El Servei de Cursos de Català per a Adults de l'Ajuntament de Palma, concertat amb l'OCB, ha reduït el seu pressupost en un 50%, i en conseqüència ha reduït alumnes i cursos. Resten sense satisfer les demandes d'unes 200 persones cada any des d'aleshores, que l'OCB té propòsit de satisfer al més aviat possible. En canvi, s'ha introduït una millora organitzativa: es funciona per mòduls quadrimestrals, coordinats amb la convocatòria de les proves de la Junta Avaluadora de Català.

IX. CAMPANYA DE NORMALITZACIÓ LINGÜÍSTICA

Ha continuat publicant la secció «Línia Directa» al *Diario de Mallorca*, tots els dilluns.

X. EDUCACIÓ

X Trobada d'Escoles Mallorquines. A l'Institut de batxillerat Ramon Llull, de Palma. Setmana del 24 al 30 d'abril. Més de 2.000 participants. Gran participació de joves de secundària (reflex de l'activitat vehiculada pel Club 31). Comissió organitzadora: CENC. Organització: Servei de Suport a l'Ensenyament en Català (Ajuntament de Palma-OCB) i oficines OCB. Coordinada per Margalida Munar. Oficines: OCB/Palma. Patrocini: Conselleria de Cultura, Educació i Esports-Govern Balear, CI de Mallorca i Aj. de Palma.

Rebuig a la política educativa del Govern Balear, amb motiu de la publicació de l'Ordre núm. 17348 de 27 d'agost del Conseller de Cultura, Educació i Esports del Govern Balear («sobre l'ús de la llengua catalana, pròpia de les illes Balears, com a llengua vehicular en l'ensenyament no universitari»).

L'OCB va encapçalar tot un moviment en favor del català a l'escola, on hi destaquen l'acte massiu del Teatre Principal de Palma, «L'ordre del Govern Balear sobre el català a l'escola: un pas envant o dos enrere?», dia 24 d'octubre, amb una taula rodona on intervingueren Marià Serra, Ponç Pons, Tomàs Martínez, Joan Gelabert, Bartomeu Quetgès i Antoni Mir. Va ser emès íntegrament per Canal 4, i El Mirall edità totes les ponències (núm. 70). S'han fet nombrosos pronunciaments, visites i gestions al respecte.

Es va interposar recurs contenciós administratiu contra el Govern per aquesta Ordre en la mesura que contravé la Llei de normalització lingüística i l'Estatut d'Autonomia de les Illes Balears. Les entitats que posaren el recurs són: l'Institut d'Estudis Eivissencs, el Moviment de Renovació Pedagògica de Menorca, l'STEI, CCOO, UGT, la Federació d'Associacions de Pares i Mares d'Alumnes de Mallorca i l'OCB. El Tribunal Constitucional dictà sentència dia 23 de desembre referent a la Llei catalana, confirmant els raonaments jurídics del recurs contra l'Ordre del català a l'escola.

Contra l'Ordre i la política educativa del Govern Balear hi ha tothom: les entitats cíviques (culturals, socials, els professionals de l'ensenyament, els pares i mares d'alumnes), mig Parlament balear (que votà majoritàriament a favor gràcies al vot del PP i d'un trànsfuga!), mig Consell Insular de Mallorca (que votà majoritàriament en contra), tots els partits excepte el que sosté el Govern Balear... Només Aina Moll li ha prestat suport incondicional.

L'OCB va elaborar un estudi, realitzat per Tomàs Martínez, a partir de les dades oficials de la delegació provincial del MEC. Tres de cada quatre alumnes, al cap de nou anys de Llei de la llengua, continuen estudiant exclusivament en castellà. Aquesta realitat és la que vol canviar aquest moviment cívic.

XI. REVISTA «EL MIRALL»

Edita: OCB. Publica: Associació El Mirall. Director: Climent Picornell; a partir de 4t trimestre, Gaspar Valero. (Compromisos professionals i activitats diverses en altres camps han fet que C. Picornell no pogués continuar la tasca, duita a terme amb tant d'encert des del primer número.) Secretari de redacció: JM Magrinyà. S'han editat 5 números, 66/70. Tiratge, 1750 exemplars (1200 subscriptors). Raons de tipus econòmic han motivat que aparegués un número menys que l'any anterior, però han estat edicions amb més pàgines, un promig de 98 contra 88 el 1993. Dossiers remarcables: el reportatge dels Premis 31 de Desembre i la visita del Cap del Govern d'Andorra, Òscar Ribas (núm 66); el dedicat a l'arxiduc Lluís Salvador amb motiu de l'Any de l'Arxiduc (núm 69), presentat el 26 de novembre, al Centre de Cultura «Sa Nostra», per Bartomeu Rotger (Conseller de Cultura, Educació i Esports), Climent Picornell, Antoni Mir, Sebastià Tries, Pere Fullana i Gaspar Valero; el recull de ponències referents a l'Ordre del català a les escoles (núm 70). Cal significar el gran nombre i la qualitat de les col·laboracions que es reben tot i l'alentiment que s'ha produït en el ritme de l'edició. El bon to del treball tipogràfic contribueix a la bona imatge que ofereix la revista.

XII. MITJANS DE COMUNICACIÓ-VOLTOR

Es va signar un conveni entre Canal 4-Televisió Insular de Mallorca, l'OCB i Voltor per facilitar l'emissió per a tot Mallorca i assegurar l'estil lingüístic i de 'contingut de país' d'aquesta emissora.

Jaime Martorell, condemnat per cremar el repetidor de TV3 a Alfàbia, va ingressar a presó. Hi ha romàs uns sis mesos.

L'OCB va patrocinar l'emissió en diferit dels plens del Parlament balear per Canal 4.

Reconeixement a Voltor-OCB. Tota la plana major de la CCRTV assistí al lliurament d'una placa que reconeix el paper transcendental de les nostres entitats per a fer possible la recepció de les ràdios i televisions institucionals de Catalunya a les Balears. S'ha acabat la reforma de les instal·lacions d'Alfàbia, avui en condicions de prestar serveis a usuaris privats, i que s'han transformat en un centre de telecomunicacions modern i complet. S'hi ha instal·lat un equip de reserva de TV3 i s'han completat els equipaments i les prestacions.

XIII. CAP D'ANY

DESEMBRE A MALLORCA: FENT CULTURA, FENT PAÍS

Ampli programa d'activitats convocat per l'OCB durant tot el mes de desembre i que culmina en la Nit de la Cultura, amb la finalitat de ser una convocatòria per a la represa cívica, personal i col·lectiva, en defensa de la llengua, de la consolidació de l'autogovern i per a la construcció d'un país a les nostres illes:

* Exposició «Bestiari de foc», IB Ramon Llull de Palma, de l'1 al 20 de desembre. Cedida per la Generalitat de Catalunya. Recull gràfic que fa un repàs visual al món del Bestiari focger (dracs i dimonis llegendaris), una mostra de la cultura popular viva. Abans, havia estat exposada a Sa Pobla.

* Presentació del Calendari 1995 de l'OCB, dedicat a Joan Margarit, poeta, amb il·lustracions de Romà Panadès. Patrocinat per Sa Nostra. Lectura poètica a càrrec de l'autor, presentat pel Sr. FJ Díaz de Castro, catedràtic UIB, al centre de Cultura Sa Nostra, dia 16 de desembre. Coordinador: Damià Pons. Tiratge: 3.000. Amb altres capçaleres: 3.500 més.

* I Trobada d'Entitats i Grups Juvenils de Catalunya, Balears i el País Valencià. Binicanel·la, Bunyola. Hi assistiren representants d'unes cinquanta entitats juvenils de caràcter ecologista, d'educació en el lleure, universitàries, cívico-culturals... S'ha editat un recull de les conclusions.

* Nit de la Cultura. Al restaurant-espectacle «Es Fogueró» de Palma, divendres dia 16 de desembre. Més de vuit-cents assistents. Una amplíssima representació de la societat civil mallorquina. Presentadors: Miquel Piris (de TV3) i Neus Picó (de TVE-Balears). Actuacions: Damià Timoner, guitarrista, i la Coral Universitat de les Illes Balears.

En aquesta Nit, en què es lliuren tradicionalment els Premis 31 de Desembre, s'hi han sumat dues prestigioses fundacions: d'ençà 1993 la Fundació Guillem Cifre de Colònia, amb el XIV Premi de literatura infantil i juvenil (el guanyador fou Josep Francesc Delgado, amb la novel·la «L'empaita-grills i la noia de la lluna») i, enguany, la Fundació Jaume I, amb el lliurament del Premi Sanchis Guarner a la unitat de la llengua catalana (atorgat a Josep Massot i Muntaner per la seva obra «Llengua, literatura i societat a la Mallorca contemporània», Edicions Abadia de Montserrat, 1993). Els guanyadors dels Premis 31 de Desembre foren els següents: Premi Gabriel Alomar, atorgat per la junta directiva de l'OCB, als 10 anys de la revista «El Temps»; Premi Francesc de Borja Moll, al Museu Balear de Ciències de Sóller; Premi Josep M. Llompart, a Miquel Gayà; Premi Emili Darder, al Moviment de Renovació Pedagògica de Menorca; Premi Bartomeu Oliver, als arquitectes Guillem Oliver i Neus García; Premi Miquel dels Sants Oli-

ver, per «El moviment catòlic a Mallorca. 1912-1920» de Pere Fullana; Premi Bartomeu Rosselló-Pòrcel al jove historiador Antoni Marimon.

Commemoració dels 10 anys de Voltor i de la recepció de TV3 a Mallorca. Intereniren el Sr. Joan Granados, Director General de la CCRTV, i el popular Mikimoto. S'hi emeté un vídeo del Centre de Telecomunicacions d'Alfàbia.

Presentació pública del Manifest «Acció per construir un país», una represa cívica dins el 1995 per la llengua i la identitat, el reconeixement de la insularitat i l'enfortiment de l'autogovern. Intereniren el president de l'OCB, el president de la Federació Hotelera de Mallorca, Sr. Ferran Porto, el vice-president de CAEB, Sr. Josep Burguera i el president del GOB, Sr. Francesc Avellà. Es recolliren dues-centes adhesions.

* Diada de Mallorca. S'arribà a un acord amb l'Ajuntament de Palma, i s'ajuntà l'ofrena floral cívica i la institucional, dia 30 de desembre, davant l'estàtua del Rei En Jaume. S'hi llogi el pregó de la Festa de l'Estendard a càrrec de l'escriptora Antònia Vicens. Una trentena d'entitats i molt de públic.

* Assemblea General de Socis de l'OCB. Se celebrà a Palma, a l'Estudi General Lul·lià, dia 20 de desembre

INSTITUCIONS I EMPRESES QUE HAN PATROCINAT O COL·LABORAT EN LES ACTIVITATS DE L'OCB

Govern Balear (Conselleria de Cultura, Educació i Esports i Conselleria de Turisme-Ibatur) / Parlament de les Illes Balears / Consell Insular de Mallorca / Consell Insular d'Eivissa i Formentera / Generalitat de Catalunya / Generalitat Valenciana / Ajuntament de Palma / Ajuntament d'Eivissa / Ajuntament de l'Alguer / Ajuntaments d'Alcúdia, Binissalem, Campos, Calvià, Inca, Marratxí, Pollença, Sóller i Valldemossa / Autoritat Portuària de Balears / Auditorium / Universitat de les Illes Balears / Llull, Federació d'Entitats Culturals dels Països Catalans / Fundació Guillem Cifre de Colònia / Fundació Jaume I / Fundació Congrés de Cultura Catalana / Fundació de Serveis de Cultura per al Poble / Fundació Jaume Bofill / Fundació Pública de les Illes Balears per a la Música / Caixa de Balears «Sa Nostra» / Federació Empresarial Hotelera de Mallorca / CAEB-Confederació d'Associacions Empresarials de les Balears / GOB / Cambra Oficial de Comerç, Indústria i Navegació de Mallorca, Eivissa i Formentera / Club Treanta-1 / Grup Blanquerna / Cenc-Moviment d'Escoles Mallorquines / Editorials: Columna, Cruïlla, Edebé, Enlace i Moll / Plataforma Joves de Mallorca per la Llengua / STEI/ CCOO/ UGT/ Federació d'Associacions de Pares i Mares d'Alumnes de les Balears / Moviment de Renovació Pedagògica de Menorca/ Institut d'Estudis Eivissencs/ GESA / Grupo Sol / Grupo Iberia / Transmediterranea / CCRTV (TV3, Canal 33, Catalunya Ràdio...) / Canal 9 / TVE-Balears / Canal 4 / Canal 37 / Tots els mitjans de comunicació de les Balears / i les associacions germanes Voltor i El Mirall.

* La va llegir el president de l'entitat, Sr. Antoni Mir, per absència del secretari Sr. Bartomeu Colom, a l'Assemblea General de Socis de dia 20-12-1994.

que he de prendre l'actitud passiva de deixar que hi parlin i seguir jo en mallorquí. Amb la qual cosa es produïx la paradoxa que jo, castellanoparlant, xerr en mallorquí amb els catalanoparlants mallorquins que em xerren en castellà. Jo era molt reticent al canvi de llengua, però quan ho vaig fer vaig assumir tot el que representava, cosa que em va ocasionar seriosos disgusts, com el que ja sabeu amb el Col·legi d'Àrbrites que gairebé no em donaven partits per arbitrar perquè faig les actes en català i, sense partits, és clra, m'han descendit de categoria.

Vaig tornar al Blanquerna dos anys després i vaig conèixer-vos a vosaltres i a en Climent.

- *Record el teu retorn. Na Caterina formava part del grup de 7 o 8 «blanquernes» que habitualment ens acompanyaven a Lluc un dia abans per preparar l'acolliment, i t'hi va dur. Va dir: ja xerra en mallorquí. I com si ho haguessis fet tota la vida. En l'observació dels noms que apareixien en la relació de les matrícules va resultar que en coneixies molts. L'endemà et posàrem a la taula dels cobraments, i vaig comentar amb na Paquita: Aquest al·lot se sap treure bé la feina que fa. I tant!, va dir.*

Pere.- Llavors vaig fer tasques

«L'aparició de la plataforma de joves sembla que ha servit per reactivar el moviment juvenil reivindicatiu que s'ha començat a moure amb força.» (Fot. de M. Massutí)

de voluntariat a l'OCB, en coses com és ara l'acte de «Volem comandar a ca nostra» al Principal, i quan s'havia de muntar l'exposició de l'obra de Josep M. Llompart em vàreu cridar per fer una feina que havia de durar un mes, però es va convertir en, més o manco, la coordinació de tota

l'exposició itinerant. De llavors ençà he seguit a l'OCB.

Tomeu.- Als 14 o 15 anys, quan es perfila la ideologia i l'actitud futura de l'adolescent, són necessaris uns referents, uns models, que es poden trobar de moltes diverses maneres, però en el meu cas els situaria en vosaltres. Evidentment, a altres nivells hi ha altres referents, per exemple en Mikimoto ho és per a una gran part de la joventut catalana i mallorquina.

Pere.- Venir a fer feina a l'OCB m'ha proporcionat l'oportunitat de conèixer molta gent, però sobretot i ben de prop Josep M. Llompart quatre mesos abans de morir, rodant per Mallorca entre conferències i presentacions. Després he intervingut en l'organització dels concerts «Les Balears es presenten» i en la feina que m'ha anat assignant l'OCB. Tot plegat m'ha relacionat també de manera freqüent i intensa amb el món juvenil.

Quan vaig arribar a l'OCB jo no sabia res de res. No havia fet feina mai, continuava estudiant a la facultat de dret, i em va sorprendre la confiança que em va donar el president. Em va deixar fer i no em va marcar gaire, de manera que em vaig pegar unes quantes morrades, vaig aprendre dels errors que ell i tota la gent de l'OCB m'assenyalaren i vaig adquirir certa confiança en allò que feia.

- *Quan més recentment en Tomeu va venir a l'OCB, me'n vaig alegrar molt. Per a nosaltres és important veure-us fer feina amb tanta avinença.*

Tomeu.- En Pere i jo ens vàrem conèixer fent feina. En Pere és una persona molt pràctica. Jo tenc tendència a volar i ell a tocar de peus en terra. Crec que si és un tàndem que funciona és precisament per la complementarietat de la nostra diferent manera de ser.

Pere.- No record on vaig conèixer en Tomeu. En sentia xerrar i l'havia vist un parell de vegades, i pensava: Amb aquest tio no m'hi

La torxa deixa la ciutat camí del llevant de Mallorca.

En la solitud de la carretera, els corredors mostraven el tremp de la seva decidida voluntat de continuar avançant.

podria entendre mai, és un idealista, un radical que no davalla dels núvols. Sí, ens coneguérem a Barcelona el dia de Sant Jordi de 1994: jo t'havia inclòs en una relació que els organitzadors em demanaren de possibles assistents mallorquins a un

acte que es feia per la llengua, i t'hi vaig incloure perquè encara que no em queies gens bé vaig considerar els mèrits que t'atribuïen els altres i la feina que havies fet a «La Crida». Em sembla que tornàrem en el mateix avió. Ja aquí, diguérem: Per

què no muntam qualche cosa de joventut? Va ser llavors que ens començàrem a telefonar, primer cada deu o dotze dies i després diàriament. Entre la gent que ell coneixia posàrem en marxa una **plataforma de joves** que estructuràrem a partir d'una Comissió Permanent, d'una quinzena de membres. Cercàrem una entitat que ens donàs suport, la trobàrem en l'OCB, i sense demores, abans de començar l'estiu, fèrem la presentació de «**Joves de Mallorca per la llengua**» al centre cultural de «Sa Nostra» el 30 de juny. Jo no havia xerrat mai en públic, només una mica a les jornades del Blanquerna (bé, el Blanquerna serveix per a això, per a entrenar la gent). La sala estava ben plena, a dalt i a baix, més assistents dels que esperàvem, i 300 joves s'oferiren per a una tasca de voluntariat (de fet uns 400, si comptam els col·lectius que després s'hi han sumat), una tasca que ha resultat molt profitosa perquè tothom ha complert amb molta constància. La Permanent ens reunim cada di lluns, tant si és festa com si no. Algunes vegades pensam en la muntanya de problemes que tenim damunt

La gent forana va rebre la torxa amb generós acolliment. Imatges de Petra, Inca...

i en on ens hem ficat!

- *Et refereixes a alguns problemes concrets?*

Pere.- A la manca d'interès que ens han demostrat els sectors públics, des d'un entorn d'escepticisme a un d'hostilitat, que és el de sempre; i a la majoria dels mitjans de comunicació. Tanmateix es tracta d'una actitud habitual, primer per ser joves (són uns esburbats) i després pels objectius que pretenim (van contra corrent, no se'n sortiran).

Tomeu.- La idea no va ser fer un col·lectiu nou, perquè ja n'hi havia prou, sinó intentar acollir tots els que ja existeixen i que com a feina prioritària -o no prioritària- tenen la normalització lingüística i la defensa de la llengua catalana a fi d'actuar plegats des d'una plataforma coordinadora dels esforços comuns, evitant la duplicitat i la competència. L'acte va superar les expectatives i va suposar una injecció de moral i de força. Si no hagués estat així probablement no ens hauríem atrevit a fer altres coses que hem fet després i que han donat contingut i protagonisme a la plataforma, i que

«El correllengua ha estat la contribució més ambiciosa de la plataforma de joves a la campanya «Acció per construir un país»».

d'acord amb els propòsits en què es fonamenta la plataforma s'han fet en un sentit unitari amb altres col·lectius i de complementarietat amb qui

ja fa aquesta feina que, a Mallorca, és bàsicament l'OCB.

Una de les primeres qüestions que se'ns plantejaren va ser en aquesta direcció i la va fer el representant del GOB: no fer les mateixes coses de l'OCB ni fer-ne cap que pugui obstaculitzar les de l'OCB, sinó coordinar les nostres amb les seves.

Actualment la cohesió interna de la plataforma és molt gran i tot-hom que hi fa feina no la fa amb esperit representatiu, sinó amb tant d'interès personal que el col·lectiu esdevé en bona part cosa «seva».

Pere.- Allò que li ha donat força ha estat el «cos de voluntaris», fidels i assidus, que no defugen una reunió ni una tasca. Tots aquests joves ja existien i ja estaven disposats a fer feina per la llengua i la normalització lingüística, però probablement no havien trobat el lloc on acudir i ara la plataforma els l'ha proporcionat.

Tomeu.- És important comptar amb gent com aquesta que et fa confiança en les decisions de línia i d'estratègia i que no dubta a acudir quan la necessites. El voluntariat ha aportat un veritable cos de feina que

Tomeu. «Els sentiments més emotius que he tingut en la meua vida han estat els d'aquests dies seguint el correllengua, especialment perquè anaven acompanyats d'èxit.»

Sa Pobla, Campos, Santa Margalida...

potencia qualsevol cosa que calgui emprendre.

- A quin nombre de joves creieu que arriben les tasques de la plataforma?

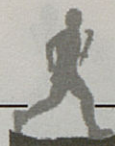
Pere.- Volem que arribi a tots els joves pertanyents als col·lectius membres de la plataforma. Per exemple, en el moviment escolta volem que arribi a tots els agrupaments, que no quedi a la cúpula de la direcció. I així associacions estudiantils, les seccions juvenils dels partits polítics, grups parroquials o de constitució pròpia (Blanquerna, 31 de Desembre, Club Trenta-1, etc.) formen un important coixí. La repercussió individual, diríem social, la calculam entre 15 i 18 mil joves.

- Com va sorgir la idea del «Correllengua»?

Pere.- Com he dit, cada dia en Tomeu i jo ens telefonàvem i cada dues hores pensàvem en una activitat possible, que nosaltres mateixos vèiem irrealitzable. Un cap de setmana, un diumenge, el vaig telefonar (normalment els diumenges el despert), i li vaig dir: Aquesta nit he tengut una idea però no record quina idea era. És igual, em diu, jo n'he tenguda una de millor: un correllengua. I això què és?

I m'ho va explicar: córrer amb un testimoni a la mà pels pobles de Mallorca. I em sembla, no n'estic segur, que vaig respondre: Podria ser la flama de la llengua: ara que ja no és a Lluç ens podria anar perfecte. Quedàrem que no en parlàrem amb ningú fins que ho tenguéssim més perfilat, però jo, que som un paner foradat, vaig començar a comentar-ho i vaig veure que anava bé a tothom. Llavors ho presentàrem a la Comissió Permanent i després a l'OCB, i també tothom ho va trobar una bona idea. Ens dividírem i assignàrem les feines i començàrem a treballar.

Tomeu.- La idea del correllengua no és absolutament original, i ja feia temps que era una cosa que m'hauria agradat de fer, però no la vaig veure clarament possible fins que vaig conèixer en Pere. És a dir, tot i les ganes que

en tenia, no em veia capaç d'organitzar-lo, i per això no ho havia proposat com una acció dins la campanya de reivindicació de la llengua.

Pere.- Confidencialment: el dia que vaig sentir més emoció i satisfacció personal va ser després del Correllengua quan li vaig dir a en Tomeu: Si ja tenies la idea, per què no l'havies posat en pràctica?, i em va contestar: Perquè encara no t'havia conegut.

Tomeu.- Era totalment cert.

Pere.- Però a mi em va emocionar.

Tomeu.- A part del que hem dit, si no haguéssim tengut l'orientació que ens ha donat l'OCB, no hauríem pogut fer res, ni la plataforma de Joves per la Llengua, ni el Correllengua, evidentment, almanco no amb la solidesa que han tengut.

Pere.- L'aparició i presència de la plataforma sembla que ha servit per reactivar el moviment juvenil reivindicatiu de Mallorca que s'ha començat a moure amb força i ha experimentat un auge ben visible que, per extensió, ha mobilitzat molta gent gran que des del Congrés de la Llengua no havia tengut ocasió de participar en una cosa així. Potser ha estat una coincidència, però els joves foren l'espina dorsal de l'acte del Teatre Principal contra l'Ordre Rotger, la manifestació a Palma del bloc d'estudiants BEI, la presentació a la plaça del Rosari de la campanya «ACCIÓ per construir un país» que, coordinada per l'OCB, han emprès més de dos-cents col·lectius i entitats, i el Correllengua que es va convertir en la contribució més ambiciosa de la plataforma de joves a aquesta campanya. Creim que a partir de l'acte del Teatre Principal la col·laboració juvenil ha estat un *crescendo* fins a desembocar a la Cadena Humana del 6 de maig.

- Durant tres dies seguïeu els relleus del Correllengua. No sé si dormíeu al cotxe, si tornàveu a casa o si no dormíeu enlloc. En tot cas, què en voleu significar del Correllengua?

Pere.- L'emoció. Arribar a Petra

Sa Pobla, Ariany, Maria de la Salut... i tots els pobles.

i veure els carrers endiumenjats amb senyeres i cossiols plens de flors, i gent esperant. Sentir que aquesta emoció existia en tots els qui formàvem els equips de seguiment. I la diversitat dels relleus, al·lotells, aquell home de 103 anys, les motos, els cavalls, els clubs d'esplai, la Tercera Edat... La tensió acumulada que esclatava en un gran plor en arribar a Lluç.

Tomeu.- Els sentiments més emotius que he tingut han estat aquests dies.

- Tot i que ets un veterà?

Tomeu.- Sí, perquè anaven acompanyats d'èxit. Vaig veure el mateix que en Pere, però en avançada, perquè jo anava davant, assegurant que tot estava a punt. D'aspecte negatiu no n'hi ha cap. Només l'angoixa de no complir plenament els horaris i veure com la gent dels pobles, els clubs, les associacions que havien muntat tot allò per acollir la torxa s'impacientaven.

Pere.- A cada poble cercàrem una entitat que es fes càrrec de l'organització del correllengua i de la col·laboració de l'Ajuntament, i totes aquestes entitats treballaren amb tant d'entusiasme que s'ho prengueren com una cosa pròpia. Això creà paral·lelament motius d'animació per acudir a la Cadena Humana del 6 de maig. A més de tots els ajuntaments, també rebérem suport de Govern Balear, Consell Insular, Universitat, els mitjans de comunicació i «Sa Nostra».

D'altra banda, les 18 o 20 persones que duguerem l'organització del recorregut sabíem que la tensió ens podia crear qualche discrepància i dificultat personal, de manera que en parlàrem a Palma abans de sortir i ens férem el propòsit de no recordar-nos-en més una vegada arribats a Lluç. I tot va anar molt bé.

En acabar, en Tomeu em va dir: Ara ja em puc morir. I a la Drassana, jo li vaig dir: Veus? Si t'haguessis mort, ara no hauries vist la Diada. □

(Les il·lustracions són de «Llamp Estudi» i Pere Carmona)

Diada de Sant Jordi, tres generacions de mallorquins fan a Lluç el darrer relleu. Són, a primera fila, Antoni Torrens, Caterina Canyelles, Sara Landària, Guillem Barceló, Pere Muñoz i Carles Magrinyà; més enrere, a la dreta i en segon terme, el president de l'OCB, Antoni Mir; al centre, a la segona fila, en Gaspar Alemany, nebot del prior del santuari, que serà el darrer corredor.

El prior de Lluç, Gaspar Alemany, diu que la flama de la llengua ha tornat al santuari perquè té el seu lloc en el cor de Mallorca.

La Diada per la llengua, la cultura i la identitat del país

Crònica d'un dia en què Mallorca passà a l'acció

J.M.B. (FOTOGRAFIES DE «LLAMP ESTUDI» I PERE CARMONA)

L'ambient

Al matí del 6 de maig, cap a les onze, ja s'instal·lava una pancarta a un cadafal del passeig del Born que deia «Ballam a plaça perquè som un poble viu». Diverses agrupacions de ball popular començaren la festa que ja no s'aturaria fins a l'hora «H», les sis de l'horabaixa. Es necessitaven com a mínim quatre mil persones per enllaçar, de mà en mà, el brollador de la Rambla amb el Consolat de Mar, seu del Govern de la Comunitat Autònoma. Calia travessar tot el centre de la ciutat, de cap a cap, per dir amb veu ben alta i ben clara que molta de gent estima la llengua i que lluitarà per salvar-la. Dues hores més tard, devers la una, entrava a Palma

el *tren de la llengua*, amb una part de l'amplíssima representació sol·letrica que aniria arribant amb altres trens al llarg del dia, convocats al crit de «no perdís el tren de la llengua». El grup Xicarandana es passejava pels carrers de la ciutat fent una cadena muda però ben cridanera, i conten que al carrer de Sant Miquel ja s'hi havia afegit una gentada. Els xeremiers feien ambient i els primers grups d'esplai ja s'acostaven a les activitats. Mentrestant, a la plaça del tub, el Moviment d'Escoles Mallorquines celebrava la seva XI Trobada, amb prop de mil assistents i una mostra d'activitats escolars.

La festa infantil, al brollador de la Rambla, comença a les quatre i

mitja. La banda de cornetes i tambors, aportada per la Federació Palmesana d'Entitats (FEPAE), es col·loca a la plaça Weyler. Al passeig de Sagrera proven de fer volar els Estels de la Llengua, fets a sa Pobra especialment. S'acosten les sis. Els grups musicals i les escoles de ball de bot de tot Mallorca continuen arplegant gent al Born. Comencen els nirvis de debò. Encara no hi ha gent ni manifest (un manifest que havia de dur Nils Burwitz, enllestit just aleshores). Arriben les sis, i els organitzadors senten els batecs del cor a les venes, falta gent... I als pocs minuts, uns deu, per fer patir més, tot canvia. La gent arriba a torrentades, umpl els

Nils Burwitz, autor material del magnífic plegamí, duia, en començar, un tintor i un pinzell perquè qualcú representatiu dels manifestants el signàs. Tanmateix, serien les mans dels mateixos manifestants que el tocarien, les que hi deixarien amb la seva empremta una signatura popular i plena de vida.

Comissió Organitzadora de la campanya

Associació de Premsa Forana, Federació d'Associacions de Veïns de Palma, Federació d'Entitats Ciutadanes de Palma, Federació de Música i Ball Mallorquí, Federació de Pares i Mares d'Alumnes, Grup d'Ornitologia Balear, Grups d'Esplai de Mallorca, Joves de Mallorca per la Llengua, Moviment de «Ball de Plaça», Moviment Escolta i Guiatge de Mallorca, Obra Cultural Balear (coordinadora), Santuari de Lluc, Sindicat de Treballadors de l'Ensenyança de les Illes, Unió de Pagesos i la Universitat de les Illes Balears.

Sabem que a les següents poblacions s'organitzaren grups de desplaçament a Palma per assistir a la «Diada»:

Alaró, Alcúdia, Algaida, Artà, Bunyola, Binissalem, Búger, Caimari, Calvià, Campanet, Campos, Capdepera, Consell, Escorca, Esporles, Felanitx, Inca, Llubí, Llucmajor, Manacor, Montuïri, Muro, Petra, Sa Pobra, Pollença, Porreres, Sant Llorenç des Cardassar, Sant Joan, Santa Margalida, Santa Maria del Camí, Selva, Sóller, Vilafranca de Bonany...

Arriben les sis, i els organitzadors senten els batecs del cor a les venes... I als pocs minuts, uns deu, la gent arriba a torrentades, umpl els carrers, fa cercles i més cercles, fa voltes per situar-se en el recorregut, les senyeres, les pancartes... allò era un oceà, una mar immensa, un poble en marxa.

carrers, fa cercles i més cercles, fa voltes per situar-se en el recorregut, les senyeres, les pancartes... allò era un oceà, una mar immensa, un poble en marxa.

El dia abans, als locals del carrer Impremta es tenien confirmades 3.500 persones, una per una. Sabien que la Cadena es constituïria fàcilment i amb molta gent, però el que no sabien és que podrien fer-ne un caramull, de cadenes.

La Cadena començà amb Nils Burwitz, que havia manuscrit el plegamí i el duia acabat de fer. El seguien Antoni Serra, Encarna Vinyes, Miquel Fullana i Antoni Mir, al brollador de la Rambla. A continuació, tal com s'havia previst, s'arreglaria-

va la gent de les escoles, dels instituts, de la Universitat, pares i mares d'alumnes a balquena. Cap al Teatre Principal, des d'on Macbeth s'ho mirava i somreïa complagut, hi havia els clubs d'esplai, seguits dels escoltes i altres moviments de joventut. Entrant al passeig del Born, la bogeria... com més grans, més entusiastes, i per única disciplina, el contagi de l'alegria, la mateixa gent era la festa (qualcú ha dit que l'ambient era semblant al de les festes de Sant Joan a Ciutadella!). I joves i més joves pertot. Els grups de teatre, els grups d'animació infantil, les escoles de ball de bot, els grups musicals, el Drac de Sa Calatrava, els Gegants de la Sala que no havien

ballat durant tota la legislatura ara representaven la força de la terra; les colles de xeremiers, gent de tots els pobles (fins a trenta autocars al moll de la Riba), una senyera manacorina de devuit metres, els representants de les tres-centes entitats davant l'Hort del Rei, les associacions veïnals per devers la Llonja, les corals a la Drassana (els membres de la Federació de Corals de Mallorca contribuïren a fer més solemne i emotiu el cant de *La Balanguera*)... N'hi ha que hagueren d'esperar una bona estona, però quan sabien que el retard el provocava una assistència tan enorme i que tothom volia *tocar* el manifest, qualsevol molèstia s'esdevingué virtut.

La sensibilització per la llengua i la identitat pròpies és proporcionalment més forta als pobles de la Part Forana mallorquina, i això es va manifestar de forma molt evident a la Diada: Manacor, Sóller, Santanyí, Inca...

La Diada per la Llengua de dia 6 de maig serà, en la història de les manifestacions cíviques de Mallorca, un referent important: trenta mil persones de famílies senceres va fer arribar al president del Govern el Manifest que reclama immediata atenció a l'estat de la llengua i a la identitat del país.

Les claus de l'èxit

La Diada del 6 de maig ha estat una mobilització social d'una magnitud que no es veia a Mallorca d'ençà feia molt de temps; trenta mil persones no es reuneixen en aquesta illa cada dia (qualcú va sentir un policia municipal, a la Drassana, que deia «són més de vint mil, direm que són quinze» quan, segons els organitzadors, la realitat devia ser més pròxima als trenta mil). L'adhesió i la participació de persones, col·lectius i entitats va superar les previsions més optimistes dels seus promotors. Tot plegat, això significa que la crida feta mesos enrere per l'OCB a una reacció cívica en defensa de la llengua, la identitat i l'autogovern es va fer en el moment just; demostra que són milers i milers els mallorquins que esperaven el naixement d'un moviment com el que s'ha aglutinat al voltant d'*Acció per construir un país*.

La campanya *Acció* ha cohesionat multitud d'iniciatives ben diferents entre si però que comparteixen els mateixos objectius. Darrera queden els actes i les mobilitzacions en defensa del *Català a l'escola* i *Contra l'Ordre Rotger*, les dotze presentacions a dotze pobles i la concentració per l'autogovern de l'1 de març, els quaranta-cinc actes celebrats a l'entorn del *Correllengua*, fins arribar al moment culminant de la Diada del 6 de maig que ha estat un

referent ineludible en la vida cívica mallorquina, i ho continuarà essent després de les recents eleccions municipals i autonòmiques.

Perquè això només ha estat el principi. Les entitats que varen convocar la *Diada* ja han expressat la seva voluntat de continuar l'activitat conjunta mentre es faci necessària, sigui quina sigui la composició de les institucions públiques.

La *Diada* només tenia un precedent en la breu memòria democràtica del poble mallorquí: la gran manifestació per l'autonomia de 1977. L'aglutinant llavors va ésser la demanda de l'estatut, que encara es torbaria sis anys a fer-se realitat després de successives rebaixes compe-

tencials. Han transcorregut devuit anys des que Josep M. Llompart en nom de les entitats convocants afirmava públicament, a una plaça Major estibada, la identitat d'aquest poble i el seu dret a l'autogovern. Molts dels qui hi eren al 77 també foren enguany a la *Diada*. Devuit anys després continuava essent necessària la presència dels ciutadans per refermar la identitat del país i de la llengua, tan amenaçades llavors com ara.

Als actes dels Premis 31 de Desembre, una cita anual imprescindible en la vida cultural i associativa mallorquina, es va presentar el manifest d'*Acció*: «En aquesta cruïlla històrica, és imprescindible una

A Mallorca existeixen molts de col·lectius i entitats que fan feina amb sentit de país. Calia que es coneguessin i que es relacionassin entre ells, aglutinar-los en un mateix moviment d'acció. La Diada els demostraria a si mateixos que són molts, que tots plegats són milers i aquesta constatació va esclatar gojosa entre els assistents; una alegria immensa va recórrer, vibrant, la Cadena Humana.

En aquesta fotografia de Pere Carmona, el Consolat de Mar, seu de la Presidència del Govern i simbòlic testimoni mut del pas del plegamí, contempla des de l'altre costat del passeig de Sagrera el fervor popular de la Diada per la Llengua.

El món de la docència en català es reuneix a la Rambla. Encarna Viñas, Antoni Mir, Miquel Fullana i Antoni Serra, que encapçalaven la manifestació, reconeixen en els professors, alumnes i associacions de pares la tasca que han realitzat per convertir els centres d'ensenyament en català, a desgrat de la inhibició del Govern, en les escoles de qualitat que són.

represa cívica per la construcció del país i per la llengua. Convidam tothom (...) a emprendre, dins el 1995, accions en favor del que aquí es proposa. Demanam a tots els ciutadans de les Illes Balears que se sumin a aquest projecte, que l'empenguin amb convicció, força i constància. No n'hi ha prou amb les paraules, és l'hora de les accions». El signaven des de Miquel A. Riera, escriptor, fins a Ferran Porto, hotelier; de Maria del Mar Bonet, cantant, a Nadal Batle, rector de la Universitat...

Al cap d'uns mesos, més de dos-cents professionals, estudiosos i experts en diverses matèries s'havien integrat a les comissions sectorials (encarregades d'aportar idees d'acció) i a les comissions locals, creades a cada un dels 55 barris de Palma i als prop de 60 pobles de l'illa (amb la missió de dinamitzar la campanya en el seu àmbit). A més, la vintena d'entitats convocants s'anà ampliant progressivament fins arribar a més de tres-centes associacions i col·lectius de tota casta i dimensió que

feren possible la *Diada*.

La recuperació del dinamisme cívica per fer créixer la consciència de país que reclamava el manifest d'Acció anava prenent cos i complia els terminis fixats. I, a poc a poc, però amb fermesa, anava sumant voluntats. Xesc Forteza, el reconegut actor teatral, feia una crida pública i participava a les rodes de premsa, a més de contribuir desinteressadament amb un espot de televisió. També Antoni Bonner, nord-americà, lul·lista de renom internacional, resident a Mallorca, i Camilo José Cela Conde, catedràtic, demanaren l'assistència de tothom. I Tomeu Penya, Miquel Ferrà, Biel Mesquida, la doctora Perea, que va fer un article destinat als castellanoparlants i estrangers, i molts d'altres.

El president de l'OCB, veritable ànima i motor d'aquesta *Diada*, ja va declara, mesos abans que «fins que no hi hagi un veritable impuls popular a favor de l'idioma, la identitat i l'autogovern, la situació només pot anar cap a pitjor», i que, en conseqüència, havia arribat l'hora de passar a l'acció «amb eficàcia, amb una mobilització popular, cívica, integradora, massiva i contundent de tota la gent mallorquina, que culmini (...) en una gran *Diada* per l'Autogovern, que recuperi l'esperit de 1977 i que doni una nova empenta a l'afirmació de Mallorca com a poble».

D'aquesta manera, els organitzadors volien aconseguir una *Diada* popular, i és ver que ho va ser, amb homes i dones de tota condició i dedicació, nins i grans, famílies senceres i molta, molta joventut. Volien una *Diada* cívica, no partidista, i per aquesta raó es va convidar tots els partits polítics sense excepció, amb tot i que la Comissió Organitzadora la formaven exclusivament entitats cíviques. Volien una *Diada* integradora, i d'aquí que s'aconguís la participació de molts castellanoparlants i de tots aquells ciutadans que comparteixen l'estimació cap a la llengua pròpia de Mallorca, molt més enllà de «els de sempre». Volien

Diada per
la llengua, la cultura i la identitat del país

Manifest del 6 de maig 1995

em venim aquí gent de tota l'illa per dir amb veu alta i clara que ens sentim compromesos amb la defensa de la llengua pròpia de Mallorca, la llengua catalana.

durant més de set segles, els mallorquins hem mantingut fidelitat a la nostra llengua. Però avui, a tombant de segle, tot millora, la llengua, la cultura i la identitat dels mallorquins es troben en perill. És necessari un nou impuls i un renovat esperit per continuar "essent qui som".

per tot això, demanem a tothom que viu a Mallorca, als nascuts aquí i als vinguts de fora, que estimi i aprengui la llengua pròpia d'aquesta terra, i que lusi i la defensi sempre.

a les generacions més joves, que la mantinguin viva conscientment que són responsables de passar-la a les generacions futures.

reconeguem fermament a les institucions i als governants de la nostra comunitat autònoma, i molt especialment al seu president i al Govern Balear presents i futurs, que l'estatut els encarrega el mandat legal de protegir i defensar la llengua i la identitat històrica de les Balears i, per això, reclamem públicament que passin del desinterès actual a l'acció veritablement constructiva en favor del país.

volem uns governants que adoptin acords eficaços en pro de la llengua. Només així els nostres governants, directes als ciutadans en poden ésser les nostres institucions.

volem que conservin, promoguin i el patrimoni històric, musical, ra, la nostra que ens permet versal a parir de la nostra

volem que promoguin una escola de qualitat, arrelada i que de tots els ciutadans, castellano-parlants, llengua.

volem que promoguin uns mitjans de comunicació d'aquí, en la llengua d'aquí i que parlin d'aquí.

volem que promoguin l'ús de la nostra llengua per tot arreu, i que fomentin actituds positives entre la població.

que ningú quedi mans plegades. Que cada mallorquí i que cada governant assumeixi el compromís que té cap al país. I com a prova de l'estimació que tots tenim cap a la nostra llengua, la usarem i la defensarem sempre. No n'hi ha prou amb les paraules l'hora de les accions.

Passem a l'acció per construir un país

Els grups musicals, les escoles de ball de bot i altres expressions de la cultura popular participaven activament a la Diada. «Ballam a plaça perquè som un poble viu», deia una pancarta. També les Corals de Mallorca hi eren àmpliament representades.

una *Diada massiva*, perquè en aquest torça-braç històric la força era la gent i només la gent; i trenta mil persones són molta gent i molta força. Volien una *Diada pacífica*, però *contundent*, per denunciar que la llengua es troba a les Balears en situació d'emergència, d'alerta vermella, i que els qui han governat les

institucions durant aquests darrers dotze anys han negligit de forma flagrant el compliment de l'Estatut i la Llei de Normalització Lingüística, i així va ser, a més de fer públiques xifres demoledores de la precària salut de l'idioma en aquesta illa.

A Mallorca existeixen molts de col·lectius i entitats que fan feina amb sentit de país. Calia que es coneguessin i que es relacionassin entre ells, aglutinar-los en un mateix moviment d'acció. La *Diada* els demostraria a si mateixos que són molts, que tots plegats són milers i aquesta constatació va esclatar gojosa entre els assistents; una alegria immensa va recórrer, vibrant, la Cadena Humana. Els tòpics de «Tots cabem en un tramvia», propi de la generació dels 50, i «n'hi ha prou amb una parella de la guàrdia civil per fer acabar aquesta reunió», repetit per un prohoms nacionalista fins ben avançada la democràcia, expressions victimistes del pessimisme, s'havien transformat en el més recent i igualment desmoralitzador «sempre som els mateixos». El 6 de maig la *Diada* va capolar aquest apriorisme.

Si qualcú creia que el poble mallorquí era incapaç de reaccionar a causa de les mesures somníferes

Corals que a la pl. de la Drassana intervingueren en el cant de «La Balanguera»:

Associació Coral del Col·legi Sant Agustí
Cor de Cambra Ars Antiqua (de Manacor)
Cor l'Arxiduc
Coral Cants i Rialles
Coral Ciutat d'Alcúdia
Coral de Consell
Coral de Llucmajor
Coral de Palmanyola
Coral Sant Jaume
Coral des Prat de Sant Jordi
Coral Euterpe
Coral Polifònica de Bunyola
Coral Universitat de la Illes Balears
Orfeó Castellitx (d'Algaida)
Orfeó l'Harpa d'Inca
Unió Musical Inquera.

LA DIADA DEL 6 DE MAIG

El moviment «Acció per Construir un País», promogut i coordinat per l'Obra Cultural Balear

CRONOLOGIA

12/08/94 El Conseller de Cultura i Educació del Govern Balear signa l'*Ordre sobre l'ús de la llengua catalana, pròpia de les Illes Balears, com a llengua vehicular en l'ensenyament no universitari* que en resum, traspasa als centres escolars la decisió d'averçar o no en l'ús de la llengua catalana. Havia nascut «l'Ordre Rotger».

17/08/94 El diari ABC titula que «El Gobierno balear no impondrà la enseñanza en catalán en los colegios el próximo curso». I afegeix que «El Ejecutivo regional balear da así un ejemplo de buen sentido al no convertir la lengua en un instrumento de enfrentamiento ni emprender la 'normalización' lingüística mediante la imposición». Cal recordar el context de pressió mediàtica a tot l'Estat contra la política educativa de la Generalitat de Catalunya: es contraposa el bon exemple balear contra el mal exemple català.

28/08/94 L'Ordre Rotger entra en vigor, a l'estiu de ple, en sortir publicada al Butlletí Oficial de la Comunitat Autònoma.

24/10/94 «L'Ordre del Govern Balear sobre el català a l'escola: una passa en avant o dues enrere?», acte convocat per l'OCB. La gent omple fins a vessar el Teatre Principal de Palma i dona el 'sus' de partida a l'acció que arribarà a convertir-se en una autèntica oposició popular a la política lingüística del Govern

Balear. A l'OCB ja saben que poden omplir els espais tancats. Ara es proposaran començar a omplir els espais oberts.

27/10/94 S'interposa el recurs davant el Tribunal Superior de Justícia contra l'Ordre Rotger. Ho fan la Federació de Pares i Mares d'Alumnes de Mallorca, els sindicats d'ensenyants (STEI, UGT, CCOO), el Moviment de Renovació Pedagògica de Menorca, l'Institut d'Estudis Eivissencs i l'Obra Cultural Balear.

23/12/94 El Tribunal Constitucional dicta sentència: tots els articles de la Llei de normalització lingüística de Catalunya són constitucionals. «Això posa més que mai en evidència la inacció del Govern Balear», diu l'OCB, «i ja no queda cap excusa per continuar sense aplicar la Llei de normalització lingüística de les Balears a les escoles».

16/12/94 Nit de la Cultura. Es presenta la Campanya «Acció per construir un país», una crida a la mobilització cívica, davant unes mil persones representatives de tota la societat civil mallorquina, amb la intervenció del president de la Federació Hotelera de Mallorca, Ferran Porto, del vice-president de la CAEB, Josep Burguera (en representació de Josep Oliver, president), del president del GOB, Francesc Avellà, i d'Antoni Mir, president de l'OCB. El missatge és clar: construir un país requereix un consens social, polític i institucional al voltant de les grans prioritats que el facin avançar. La llengua es troba en 'estat d'emergència civil' i cal

(*laissez faire, laissez passer*) que havien aplicat els poders públics durant tants d'anys, anava ben errat de comptes. La llengua i la cultura, els agradi o no, continuaran essent matèria d'interès públic a Mallorca perquè és un tema de permanent reivindicació. Aquestes són algunes claus de l'èxit de la *Diada*.

Els precedents

Cap a mitjan 1994, la voluntat de l'OCB era impedir que l'espiral creixent d'opinió espanyolista i centralista als mitjans de comunicació

de difusió estatal, determinàs la política de les institucions autonòmiques insulars. Al davant, hi havia l'última legislatura de segle i de mil·leni que no havia de ser de retrocès en la recuperació i l'afirmació de la identitat pròpia. Tres anys abans, sempre en la mateixa línia, l'entitat ja havia promogut una *Plataforma Cívica* unitària per l'*Autogovern* que tengué un gran ressò amb la campanya «Volem comandar a ca nostra», paralitzada al cap d'uns mesos amb l'aprovació del Pacte Autonòmic (Govern central-PSOE-PP) que prometia

Raons de la campanya «Acció per construir un país»

- El 67% dels alumnes de les Balears; el 76% dels alumnes de Palma; el 95% dels alumnes dels col·legis privats de Palma, *reben l'ensenyament exclusivament en castellà*.
- Del total de 104.300 alumnes d'educació Infantil i Primària de Balears -de 3 a 14 anys-, el 33% rep ensenyança en català parcialment o total. Les assignatures que s'estudien en català obeeixen a criteris dels propis centres: un de cada deu alumnes hi fa ciències socials i un de cada cent, matemàtiques.
- El 90% dels alumnes que estudien parcialment en català fa entre una i quatre àrees en aquesta llengua, d'un total de vuit àrees.
- De 10 alumnes que estudien (parcialment o total) en català a les Balears, 8 ho fan en centres públics i 2 en privats.
- Des de la seva incorporació, l'any 1979, com a assignatura, la llengua catalana ha estat tractada com un element subordinat.
- L'ús social recula, acceleradament, a tota la costa turística de Mallorca (Palma, Calvià, Alcúdia, Llevant...): el 62% d'habitants de Calvià diu que no sap parlar català; el 42% d'habitants de Palma diu que tampoc en sap (dades de 1991).
- A Palma, el 30% dels fills de pare i mare mallorquins parla en castellà amb els seus pares: el 84% dels fills de matrimonis mixtos parla en castellà amb els seus pares (tesi doctoral en elaboració).
- La necessària cohesió social, la integració en una sola comunitat, i no en dues per raons de llengua, està sota mínims. No hi ha cap pla específic per acollir estudiants que procedeixin d'altres comunitats.

(Del llibret «*Dades sobre l'ensenyament en català a les Balears. Curs 1993-94*», estudis de Joan Melià i Tomàs Martínez. Edició de l'OCB, 1995.)

- No tenim cap emissora institucional de ràdio i televisió, ni mitjans de comunicació propis en la llengua d'aquí. Totes les ràdios i els diaris són en castellà.

Això, dotze anys després de tenir Estatut d'Autonomia i nou de tenir Llei de Normalització Lingüística. L'incompliment dels preceptes parlamentaris ha estat flagrant. El govern no ha garantit als escolars de les Illes Balears la utilització normal del català i del castellà al final del període d'escolaritat obligatòria. La manca d'actuació en el camp de la docència i en l'àmbit general de l'ús social ha conduït als percentatges que s'esmenten. Si no reaccionam ara, potser el mal no tindrà remei.

La plaça de la Drassana en arribar el Manifest. Segons fonts de l'OCB, «una cosa és segura, la Diada de la Llengua tindrà continuïtat periòdica. L'any que ve també hi haurà Diada».

l'arribada d'una competència molt important, la d'Educació, competència que, avui, encara no té data de transferència. Ara, al 1995, una plataforma semblant ha reeixit amb èxit.

La necessitat d'una gran campanya reivindicativa i unitària ja feia temps, doncs, que preocupava l'entitat. Cap a l'estiu de 1994, el Govern

balear publicava l'Ordre Rotger, la primera disposició normativa en temes de llengua que trenca el consens polític d'ençà de l'aprovació de l'Estatut i la primera que es presenta com a favorable al castellà malgrat el nom enganyós amb què ha estat publicada: «*Ordre que regula l'ús de la llengua catalana, pròpia de les*

Tot i que deu presidents i secretaris generals d'entitats convocants havien demanat públicament al president de la Comunitat Autònoma que recollís el Manifest en persona, delegà aquesta funció en el conseller de Cultura, Educació i Esports, Bartomeu Rotger. A la fotografia, lliuren el plegamí Josep Lliteras, president de la Federació de Veïns, i Antoni Mir, president de l'OCB, acompanyats de Francesc Avellà, president del GOB i Joan Sastre, secretari general de la Unió de Pagesos, entitats també organitzadores, entre d'altres, de la campanya «Acció per construir un país».

una represa cívica massiva, contundent, pacífica i integradora.

01/03/95 Dotzè aniversari de l'Estatut d'Autonomia de les Illes Balears. Concentració convocada per l'OCB a la plaça del Rosari de Palma. Hi assisteixen 400 persones representatives de les entitats del moviment ACCIÓ i de les comissions preparatòries. Balanç crític dels dotze anys transcorreguts sense potenciament de l'autogovern i sense política lingüística.

03/03/95 Tres mil estudiants es manifesten per Palma amb l'eslògan «l'Ordre Rotger, una passa enrera».

21-23 /04/95 El Correllengua, una iniciativa de la Plataforma Joves de Mallorca per la Llengua, recorre 23 pobles fins arribar a Lluc. A cada població es llegeix un manifest, i a uns 15 pobles més se celebren actes. A tots aquests actes es convoca la Diada del sis de maig. 2.800 corredors porten la Flama i desenes de milers de persones la veuen passar.

23/04/95 Deu presidents de deu entitats convocants demanen públicament (diari Última Hora) al president de la Comunitat Autònoma que reculli personalment el Manifest que li serà lliurat per milers de persones el sis de maig.

06/05/95 Diada per la Llengua, la Cultura, la Identitat i el País. Trenta mil persones constitueixen la Cadena Humana més gran de la Història de Mallorca i fan arribar el Manifest de la Diada des del brollador de la Rambla fins al Consolat de Mar.

Tres-centes entitats i cent comissions preparatòries ho han fet possible. Només la Diada per l'Autonomia de 1977 i la manifestació en defensa de la Llei d'Espais Naturals de 1992 havien arreplegat tanta gent. El conseller de Cultura i Educació del Govern balear recull el Manifest. El president de la Comunitat, no hi era.

- 28/05/95 Eleccions municipals i autonòmiques. El PP balear assoleix la majoria absoluta al Parlament, als Consells Insulars d'Eivissa-Formentera i de Menorca, a l'Ajuntament de Palma i d'Eivissa. És la llista més votada al Consell Insular de Mallorca i a la major part dels ajuntaments grans i mitjans de les illes Balears.
- 03/06/95 Gran Mural per la Llengua («Sí a la llengua, No Ordre Rotger») davant el Consolat de Mar fet per 150 voluntaris d'ACCIÓ. Amb aquest acte s'inicien les accions de recordatori de la Diada, de caràcter mensual.
- 23/06/95 Nit de Sant Joan. Primer acte de lliurament dels diplomes de participació a la Diada del 6 de maig. Comença la campanya «Mans a l'Obra: fes-te soci del teu país, fes-te soci de l'OCB».

Balears, com a vehicular de l'ensenyament no universitari». Bufaven vents d'intolerància i de centralisme uniformista en la immensa majoria de mitjans informatius d'abast estatal sincronitzats amb les principals forces d'oposició de dreta i d'esquerra. El PP balear no en quedava al marge amb aquesta Ordre que venia a sancionar, ratificar una presència gairebé testimonial i voluntarista de la llengua catalana a les escoles.

L'OCB va encapçalar l'oposició a la política que l'Ordre Rotger representava. A l'octubre, l'històric Teatre Principal de Palma acollia un acte massiu en defensa de l'ensenyament en la llengua pròpia (vegeu dossier a EL MIRALL-70); uns dies després s'interposava recurs. A partir d'aquí es comença a preparar intencionalment el que seria la campanya *Acció per construir un país*. Els contactes amb les entitats (empresarials, sindicals, veïnals, ecologistes, culturals, juvenils, educatives, socials...), amb els partits polítics i amb els mitjans informatius van prenent cos.

La idea havia estat conformada dins de la junta directiva de l'OCB, però des del primer moment moltes altres persones i col·lectius participen i es fan seva la iniciativa. L'OCB comprèn i assumeix el paper de pal de paller, d'entitat coordinadora, i posa els seus recursos humans i organitzatius al servei de la campanya, que es varen veure multiplicats gràcies al voluntariat i a l'aportació entusiasta i desinteressada de tanta gent i de tants indrets de l'illa. Aquesta és també una altra clau de l'èxit de la *Diada*.

El president de l'OCB, que va assistir pràcticament a totes les reunions de les comissions preparatòries, descriu així com eren: «Calia sortir al carrer per expressar la voluntat ferma de continuar endavant. A cada reunió, en què es convidava un col·lectiu a participar, es produïa el mateix miracle: es passava del desencís incrèdul al «potser funcionarà», fins arribar al «ho farem, no en faltaria d'altra!» del contagi col·lectiu, i entre tots comprovàrem que l'entusiasme pot ser tan contagiós com el desencant.»

El dia després

La multitudinària resposta popular posà en evidència les actituds més reticents, molt minoritàries i aïllades. El moviment *Acció* ha permès una participació plural, un ampli ventall d'adhesions i una agilitat de funcionament superior a altres

formes d'organització, de plataformes unitàries potser més definides però poc operatives. La defensa de la llengua, la cultura, la identitat i el país han estat els mínims que han articulat aquest vast moviment.

A diferència del País Valencià, que temia una involució a Mallorca no es podia anar més enrere. La previsible victòria de la dreta que ha governat les Balears durant dotze anys no va minvar la mobilització, potser fins i tot la va estimular, perquè la resposta popular, tan enèrgica com constructiva, responia a un sentiment àmpliament compartit de defensar la llengua i el país «ara o mai»: la força moral de la gernació que va estibar un 6 de maig els carrers de Palma provenia de la convenció que només un fortíssim impuls cívic i personal podia contrarestar la inacció de les institucions.

La *Diada* demostrà que el sentit de país, el «nacionalisme» més conscient o més difús, és present a centenars d'iniciatives, d'associacions, a totes les capes socials, en persones i famílies de totes les ideologies polítiques, i a tot el territori. Els enemics de la llengua saben ara que tenen davant un front consistent.

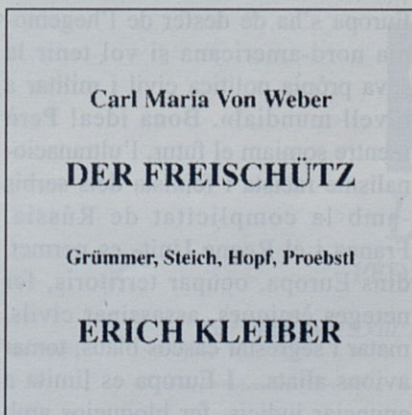
Les entitats convocants es neguen a la desmobilització; el protagonisme i la iniciativa de la societat civil continua essent imprescindible. Als pocs dies, l'OCB deia que «la gran presència de ciutadans al carrer ens ha donat cent cavalls de força i a partir d'ara intensificarem les actuacions, amb sintonia amb tota la gent que està preocupada pel futur de la llengua, perquè es desbloquegi l'actual *statu quo* i existesqui, governi qui governi a les institucions locals i autonòmiques després del 28 de maig, una vertadera política lingüística que doni vida, abans que l'ase sigui mort de rialles, als bells principis enunciat a l'estatut i les lleis vigents».

Una cosa és segura, la *Diada de la Llengua* tindrà continuïtat periòdica. L'any que ve també hi haurà *Diada*. □

M. Mussorsky. *Pictures at an exhibition*

Aquest CD reuneix una versió original de *Night on bald mountain* (de Rimski-Korsakov), de gran nitidesa, riquesa tímbrica i esplèndida resposta orquestral. Les obres corals tenen la col·laboració del cor de la Fil·harmònica de Praga. Però l'obra central del disc són els *Pictures at an exhibition* de M. Mussorsky, peces musicals que representen quadres pintats i que simbolitzen l'actitud d'un visitant en una exposició d'art davant cada pintura. (DEUTSCHE GRAMMOPHON. Clàssica.)

Weber: Der Freischütz. E.Kleiber /Grümmer/Steich/Hopl/Proebstl

Esplèndida versió (1956) del *Caçador furtiu*, una de les sis òperes de Weber. E.Kleiber exposa cada moment de manera hàbil mitjançant el timbre i l'harmonia exactes amb una gran coloració i intensitat, tot i no arribar al nivell de la versió del seu fill Carlos Kleiber. E.Grümmer ressalta en el paper de Agathe i Rita Streich té també una actuació destacable. Hi ha la col·laboració dels intèrprets teatrals de la Ràdio de Colònia. Un so acceptable (malgrat la data de l'enregistrament) i un preu molt interessant, fan recomanable la compra d'aquesta obra. (ARKADIA. Òpera.)

Discografia

SANTI ADROVER

Jacqueline Du Pré. *Les introuvables*

EMI presenta sota el títol de *Les Introuvables*, sis CD recopilatoris del millor art interpretatiu de Jacqueline Du Pré. Elgar, Delius, Dvorak, Schumann, Haydn, Bach, Beethoven i altres autors formen aquesta joia musical, un record inoblidable de l'extraordinària intèrpret de cello. A desgrat de la seva injusta desaparició, qui estima la música en si mateixa té ara l'oportunitat de seguir gaudint del so del seu Stradivarius. Absolutament imprescindible. (EMI. Clàssic.)

Amb el suport de

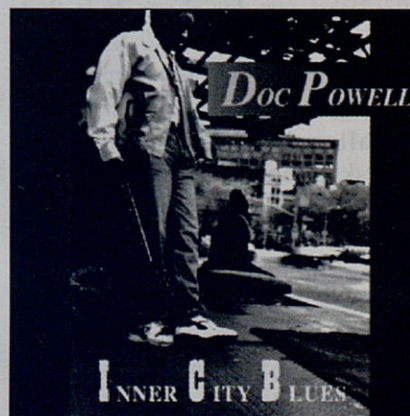

Alexandre Jaume, 8
Tel. (botiga) 72 46 46
07002 Palma de Mallorca

Spyro Gyra. *Love & other obsessions*

Darrer lliurament dels Spyro Gyra, grup americà instrumental de tendències jazzístiques. *Love & other obsessions* té molt de fusió en algun dels seus temes. Resulta un CD atractiu, ben dirigit pel líder del Grup, Jay Beckenstein. No és el seu millor disc, però ben segur que els incondicionals d'aquest tipus de música trobaran sentit a aquesta feina. Destaquem *Group Therapy*. Inclou dos temes vocals. Un CD que encaixa perfectament en les pretensions del segell GRP. (GRP. Jazz-Fussion.)

Doc Powell. *Inner City Blues*

Interessant descobriment el de Doc Powell, un músic pràcticament desconegut fora dels EE.UU. (si exceptuem el fet que és guitarrista de Luther Vandross). Ben representatiu del que poden ser les noves tendències de la música negra, Doc Powell és un compositor original i multifacètic que domina tots els instruments en qualsevol dels temes que interpreta en aquest CD, que porta per títol una cançó de Mervin Caye, *Inner City Blues*. Un bon suport és la col·laboració de gent de la talla d'Stanley Clarke o del sempre imprevisible George Duke. Cal destacar *Mr. Magic 1994* (en memòria d'Eric Gale), *New Day* i *A song for you*. Molt recomanable. (WEST COAST. Records.)

Normàndia no fou un passeig

DAMIÀ FERRÀ-PONS

El jove i excel·lent historiador Antoni Marimon publicà, en el núm. 73 d'aquesta revista, un breu article, *Normàndia*, que cal situar en el context de les commemoracions i valoracions a què ha donat lloc el 50è aniversari del famós desembarcament. Em sembla, però, que Marimon veu la batalla de Normàndia més des del prejudici anti-nordamericà que no des del criteri equilibrat de l'historiador.

Recorda Marimon que la Unió Soviètica «va dur el pes de la lluita contra Hitler». I té raó. Alan Clark escrivia que, per als alemanys, la guerra fou la guerra de l'Est. A les batalles de Moscú, Stalingrad i Kursk combateren exèrcits de més d'un milió d'homes i s'hi perderen centenars de milers de vides. En comparació, els xocs en el nord d'Àfrica -tema de tantes pel·lícules- foren esdeveniments quasi marginals. Per què ignorem aquestes obvietats? Perquè, després de 1945, la Guerra Freda imposà un anticomunisme que impregnà films, emissions radiofòniques i televisives, llibres, revistes, còmics, etc. El context de la Guerra Freda impedia reconèixer l'esforç decisiu fet per la Unió Soviètica en la lluita contra l'Alemanya de Hitler.

Altra cosa és, però, com afirma Marimon, que «al costat dels centenars de milers de morts a Stalingrad, Normàndia fou un passeig militar». I remata: «en tot moment, la superioritat tecnològica i industrial dels EE.UU. va ser aclaparadora». Normàndia fou un desembarcament, una

sèrie de batalles i, en conjunt, una campanya de vuitanta-un dies que s'inicià a les platges de Normàndia (6 de juny) i acabà amb l'entrada dels aliats a París (25 d'agost). Un passeig militar? Els alemanys llançaren a la batalla 38 divisions, més d'un milió d'homes, de les quals 25 foren destruïdes. Dels combatents alemanys, 240.000 foren morts o ferits i altres 200.000 caigueren presoners o desaparegueren. Els aliats desembarcaren 39 divisions, més de dos milions d'homes. Sofriren 209.000 baixes, entre les quals 37.000 morts. Per les dimensions dels exèrcits enfrontats, pels centenars de milers de baixes i per l'acarnissament i la durada de la campanya, Normàndia no desmereix de les

Els aliats desembarcaren a Normàndia més de dos milions d'homes, s'enfrontaren a 38 divisions alemanyes, sofriren 209.000 baixes i per l'acarnissament i la durada de la campanya, de passeig militar res de res.

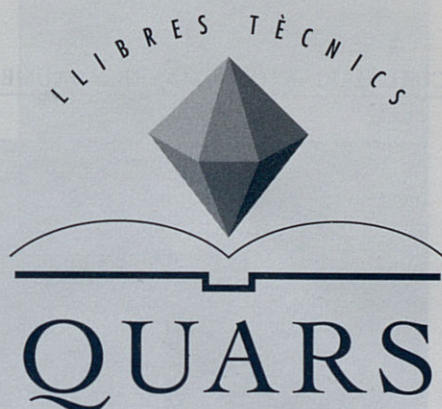
grans batalles de l'Est. De passeig militar, res de res.

És indiscutible que els aliats disposaven d'una «força irresistible» (Churchill) i que, finalment, després d'alguns fracassos, havien de vèncer. A Normàndia tenien una aclaparadora superioritat de recursos humans, navals, aeris, etc. Però que «en tot moment» gaudissin d'una superioritat tecnològica aclaparadora és molt matisable. Alemanya disposà de tancs (*Panther*, *Tiger*, i *King Tiger*) molt superiors als dels aliats. Els seus avions a reacció (Me-262) no tenien rival entre els dels aliats. Però aquestes armes no podien ja canviar el curs de la guerra.

Sense l'aportació decisiva dels EE.UU. no hi hauria hagut ni desembarcament ni batalla de Normàndia. Fou el pes dels recursos humans i militars dels EE.UU. que permeté alliberar Europa Occidental de la tirania de l'Alemanya nazi. I demà? Marimon somia el futur: «la nova Europa s'ha de desfer de l'hegemonia nord-americana si vol tenir la seva pròpia política civil i militar a nivell mundial». Bona idea! Però mentre somiam el futur, l'ultranacionalisme racista i feixista dels serbis -amb la complicitat de Rússia, França i el Regne Unit- es permet, dins Europa, ocupar territoris, fer neteges ètniques, assassinar civils, matar i segrestar cascos blaus, tomar avions aliats... I Europa es limita a anunciar judicis, fer bloquejos amb més forats que un paner, dibuixar mapes racistes, alimentar els camps de concentració de Sarajevo, Gorazde i d'altres... I tot això sense els EE.UU.! O és que esperam que els EE.UU. facin la guerra als serbis perquè Europa no té prou coratge?

Amic Marimon, acab aquesta reflexió amb noves imatges a la televisió dels crims serbis a Bòsnia. L'Europa que consent això no es mereix les vides -nordamericanes entre d'altres- que, per alliberar-la, foren sacrificades, fa mig segle, a Normàndia. □

¿Ciències o lletres?

LLIBRES TÈCNICS - MEDICINA - INFORMÀTICA

Reina Esclaramunda, 13 . Telf. 72 64 96 - Fax. 72 05 88 . 07003 Palma de Mallorca.

PEDAGOGIA - PSICOLOGIA - CIÈNCIES SOCIALS

Pge. Papa Joan XXIII, 5-E • Geranis Centre - Tel. 71 33 50 . Fax 72 04 44 • 07002 Palma de Mallorca.

Born de llibres

LLIBRERIA DELS JOVES, SECCIÓ D'OFERTES

Sant Miquel, 55 - Tel. 71 03 04 - 72 75 40 - 07002 Palma de Mallorca.

BULEVARD

Aproximació històrica al món de la dona a Mallorca

AINA PASCUAL/MARIANTÒNIA MANRESA/JAUME LLABRÉS

Del 5 al 21 de maig ha tenguut lloc l'exposició *Dones i èpoques* concebuda com una aproximació al món de les dones a Mallorca, des de l'Edat Mitjana fins al segle XX.

L'objectiu ha estat rescatar de l'oblit, de la indiferència o del tòpic tot un grapat de dones d'estaments socials ben diferents que, per raons molt diverses, han destacat a determinats àmbits. Algunes són conegudes. Figuren als llibres i se les ha nomenades filles il·lustres o se'ls ha dedicat un carrer. Altres no han tenguut aquest reconeixement. La seva tasca romania amagada, el seu rastre s'havia esvaït en el temps. La història oficial no les havia enregistrades o n'havia parlat només de passada.

Dones i èpoques no ha estat una història de la dona a Mallorca. Ha estat un intent, mitjançant el testimoni que ens han deixat, de restituir-ne algunes a la història del seu temps. Ha representat una passa més per aconseguir que deixin d'esser la majoria invisible. Les dones que hi apareixien són de trajectòries ben diverses i heterogènies, determinades per l'època, l'estament social en què nasqueren, la vocació, la imposició o la necessitat. Però tenen en comú haver deixat testimoni en l'àmbit religiós, docent, artístic, polític o sindical. Les seves no són biografies lineals. Tenien, cada una d'acord amb les seves inquietuds i interessos, uns objectius ben clars i hagueren de lluitar per mantenir les seves conviccions o aconseguir el que s'havien proposat. Els entrebancs eren nombrosos, les dificultats provenien del

Aspecte d'una part de l'exposició. (Fot. Donald G. Murray)

Elisabeth Cifre (1467-1542), rectora del Col·legi de la Criança, la institució pedagògica femenina més important de Mallorca al segle XVI.

Manuela de los Herreros i Sorà (1845-1911). Va néixer en una família de sòlida formació cultural. Coneixia l'italià, el francès, l'anglès i l'alemany, fet insòlit al seu temps. Va escriure en prosa i en vers obres de temàtica costumista. Col·laborà en revistes mallorquines i en publicacions de Catalunya. No participà a cap certamen ni volgué reunir en volum la seva producció literària. Quan morí el seu pare, el succeí en el càrrec d'administradora de l'arxiduc Lluís Salvador.

Francina Aina Cirer (1781-1855). Gran part de la seva vida va treballar al camp i a la mort del seu pare i alliberada de les obligacions familiars, fundà a casa seva una comunitat religiosa dedicada a l'assistència de malalts, pobres i ensenyament de la doctrina cristiana. A punt de complir els 70 anys va fer els vots religiosos seguint el model de les monges de la Caritat.

Gaïetana Alberta Giménez i Adrover (1837-1921). La tasca pedagògica d'aquesta pollencina va ser molt important, tant pel que fa a l'educació de les nines com per a la formació de mestres. Co-fundadora del col·legi de La Puresa, directora de l'Escola Normal, incorporà les tendències pedagògiques més innovadores a les activitats docents.

Cecília Zaforteza i de Berga, marquesa de Vilafranca (1722-1789). Heretà l'immens patrimoni de la Casa de Berga i, mort el seu espòs el 1748, no solament va mantenir les propietats sinó que les va millorar. Va acabar el casal de Can Berga des Mercat. De gran sensibilitat per a tot el que es relacionava amb l'activitat artística, va patrocinar moltes obres.

propi entorn. Malgrat tot, aconseguiren fer sentir la seva veu.

L'exposició constava de quatre seccions: *Docència i religió*; *Patrimoni, mecenatge i societat*; *Art i activitat intel·lectual*; i *Treball i anonimat*. Cada una de les seccions incloïa una sèrie de dones que s'han considerat significatives per haver desenvolupat la seva tasca en algun dels quatre camps esmentats. No hi són totes. La nòmina presentada ha de ser per força ampliada en investigacions posteriors. N'hi ha més.

Remarquem, al segle XIV, Constança, reina de Mallorca i espo-

sa de Jaume III que va compondre una dansa coneguda com *Cançó de la reina de Mallorques*, incorporada el 1429 a la versió catalana del *Decamerone*; o sor Anna Maria del Santíssim Sacrament, dominica del convent de Santa Catalina de Siena, que al segle XVII escriví en català una exposició dels *Càntics de l'Amic i l'Amat* de Ramon Llull; o, ja en el segle XX, Antònia Suau, Maria Mayol o l'actriu de teatre Cristina Valls, per citar-ne algunes que no apareixen en el catàleg il·lustrat de l'exposició.

La presència majoritària de

dones pertanyents als estaments dirigits de la societat a les seccions de *Docència i religió* i *Patrimoni, mecenatge i societat* no és casual ni esbiaixada. Només elles tingueren la suficient autonomia i llibertat per poder realitzar els seus projectes. Formaven part dels grups benestants i administraven el seu propi patrimoni o de la institució de la qual eren rectores o priores.

La secció *Art i activitat intel·lectual* agrupà diverses escriptores, una compositora, una pintora i una promotora d'art. A excepció de les germanes Caro i Sureda, la resta nas-

FUNDACIÓ «SERVEIS DE CULTURA PER AL POBLE»

Per a la promoció popular de la nostra cultura estam al vostre servei

Demanau informació a c/ Rubén Darío, 12, 5è-B
07012 PALMA

Ses Puelles
Estudi
de
Perruqueria

Carrer Navarra, nº 3, 1er - 07003 Palma - Tel. 71 80 37

Margalida Caimari i Vila (1839-1921). Nascuda a Cuba, tornà a Mallorca de ben jove, on es casà. Publicà moltes de les seves poesies a revistes de Mallorca i Catalunya. Una selecció dels seus poemes aparegué a *Flors de Mallorca*, Palma, 1873, i a l'antologia de Sanchis Guarnier *Els poetes romàntics de Mallorca*, 1950. Va ser la fundadora de les Cases-Cuna, institució a la qual va dedicar molts dels seus esforços.

queren als segles XIX i XX. Són, en general, dones amb un grau d'instrucció molt més alt que la majoria de dones del seu temps, que poden i volen dedicar-se a activitats artístiques o intel·lectuals. Tenen solucionats els problemes de subsistència i gaudeixen d'un cert grau d'autonomia que els permet parlar per si i de si mateixes.

La quarta secció, *Treball i anonimat*, estava dedicada a la dona treballadora anònima, la que al llarg de segles ha participat en les feines

Fabricació de «cierres polleres» a sa Quartera, Felanitx, 1918. (Arxiu Gabriel Bennàssar.) Les dones treballadores anònimes constitueixen el grup més nombrós i el que, paradoxalment, menys testimonis directes ens ha deixat.

agrícoles o en qualsevulla altra activitat gremial i a partir de la Revolució Industrial s'ha incorporat a la fàbrica o al taller. És el grup més nombrós, el que de manera interrompuda ha contribuït a forjar la nostra història i el grup que, paradoxalment, menys testimonis directes ens ha deixat. Constitueixen la base de la societat, però com diu l'historiador francès Georges Duby, aquest és un sector opac, no sabem quasi res de les dones del poble al llarg de molts de segles, només la part alta de la piràmide -aquelles que pertanyen a estaments benestants- està il·luminada. Aurora Picornell, treballadora, política i sindicalista repre-

sentaria aquestes dones que mai no tingueren un espai propi. Com a dona lluitadora i conscienciada és la portaveu de les «sense veu», d'aquelles que no tingueren la possibilitat de deixar testimoni directe de les seves petjades.

Aquesta exposició ha pretès mostrar com, a totes les èpoques, hi ha hagut dones que han pogut rompre el cercle on tradicionalment se les havia col·locades i s'han convertit, més enllà de l'àmbit privat, en protagonistes de la seva pròpia vida.

Dones i èpoques ha volgut esser un recorregut, ple encara de boires i clarianes, per l'enigmàtic món de la dona mallorquina. □

carrer del
baix riera, 1-a
tel: 24 03 86
07009 palma

arts
XISCO
grafiques

Plànols topogràfics
Fotografies aèries

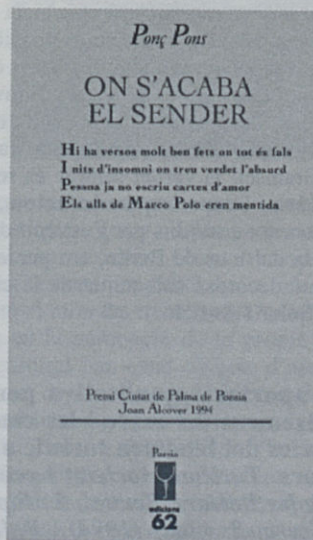

Plaça del Rosselló, 4-A, 3r.
Telèfon 72 33 66

07002 Palma de Mallorca

Premi Joan Alcover 1994. *On s'acaba el sender*, de Ponç Pons.

Aquest llibre, amb el qual Ponç Pons va obtenir el premi Ciutat de Palma de Poesia Joan Alcover de 1994, és un recull poètic polifòrmic, en què el poeta recorre el camí seguit fins ara a través de la veu dels autors que més l'han influït. Es tracta, per tant, d'una obra en què es fonen l'experiència del «lector-poeta» i la de l'home, perquè un i altre han esdevingut impossibles de separar. Per a Ponç Pons la poesia és una forma de vida, cosa que el porta a reivindicar l'autenticitat

per sobre del virtuosisme («No és el meu un discurs postis sobre la poesia», «Hi ha versos molt ben fets on tot és fals», etc.), sense la qual l'existència li resulta inimaginable. No ens ha d'estranyar que s'inventi un mot nou, «escriure» (a *Auvers-sur-Oise sous la lune*), amb què sintetitza aquesta idea. Per això, *On s'acaba el sender* no relata una experiència de cultura, encara que per al poeta la literatura s'hagi convertit en l'únic refugi i paradís possible («fa temps que, fart del món, visc en els llibres», «Ja l'últim paradís és la lectura»...). Tot el contrari: el sender recorregut és el que omple una trajectòria vital, que va de l'adolescència al present. Una trajectòria que li ha configurat l'avui i que li és necessari sospesar per poder-se projectar al futur. Per aquest motiu el primer poema es titula *Grecitat* i l'últim *Dirty Realism*, dos punts entre els quals es desplega la tradició poètica i cultural universal i l'experiència vital del poeta com a home que tant ha après dels llibres com de la vida.

Aquesta múltiple tradició (o la selecció personal que n'ha fet) li aporta també la possibilitat de disfressar la seva veu a través de les dels poetes admirats.

O, dit d'una altra manera, tot retent homenatge al seus mestres, el poeta ens parla a través de les formes poètiques d'aquells de qui se sent hereu. Així, ens trobam davant un poemari formalment divers, que, per exemple, ens introdueix un «Apòcrif d'Amic e Amat» i ens imita els estils més diversos, des del Barroc al realisme històric. Els noms esmentats, els versos famosos suggerits i les citacions ens en donen la clau interpretativa, alhora que constitueixen un homenatge als autors estimats i tracen l'autobiografia de Pons com a lector: Homer, Lluïl, Dant, Proust, Rilke, Eliot, Pound, Montale... la narrativa d'aventures i, sobretot, la poesia portuguesa.

Però, de tots ells, Pessoa és el referent que potser millor explica el recurs en què es basa el poemari: això és, la idea del desdoblament. Així, un dels versos de *Divagari*, on inventaria totes les aventures dels viatges imaginaris fets a través de la literatura, ho fa palès: «Tots els poetes que he volgut esser i no he estat». En canvi, a *Dirty Realism* el poeta ens confessa que, tot i que la seva «gran passió són les paraules», té «el cor tan cansat de viure vides d'altri». Aquest és el punt del sender on finalitza la tradició i comença la descoberta del camí més personal. Aquí és on, com Dant («En la meitat potser del camí de la meua vida»), l'experiència poètica de Ponç Pons ha assolit la maduresa i ens mostra tota la seva capacitat. - **Pere Rosselló Bover.**

Nota de la R.- Ponç Pons ha guanyat, el propassat mes de maig a Barcelona, els Jocs Florals de 1995. Antoni Vidal Ferrando en va ser guanyador l'any passat. Que la flor natural s'atorgui a dos illencs en dos anys consecutius, demostra, com diu el mateix Ponç Pons, «que existim, que treballam i anam fent».

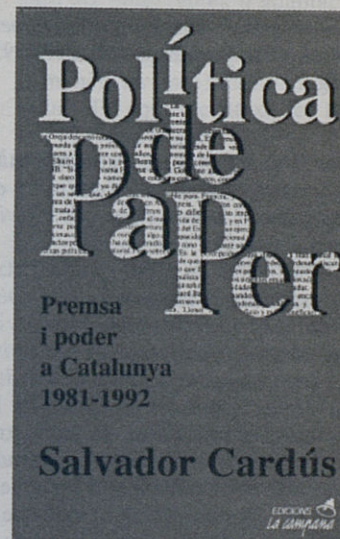
Ponç Pons, *On s'acaba el sender*. (Barcelona: Edicions 62, «Els llibres de l'Escorpí» Poesia, 171; 1995.)

Prensa i poder a Catalunya (1981-92). *Política de paper*, de Salvador Cardús.

Salvador Cardús i Ros és un minuciós observador de la realitat quotidiana del nostre país, un analista del transcurs polític de la nostra història. No en va és periodista, professor de sociologia i economista. Els articles que publica, generalment al diari AVUI (del qual va ser sub-director de 1989 a 1991), són clars en l'exposició i cartesianes en la reflexió, i per a la gent de la perifèria tenen l'inestimable valor d'incloure en un mateix tot les qüestions que tracta, perquè Salvador Cardús entén que qualsevol

que sigui la qüestió afecta globalment tota la comunitat de països catalans.

Sota el pretext que calia respectar el camp de l'altre, les informacions de premsa han aparegut i apareixen en pàgines de política geogràfica (Catalunya/Principat, País Valencià, Illes Balears), mai de política nacional; i el fràgil desequilibri en què es creia poder sobreviure ha servit perquè des de qualsevol indret d'Espanya es puguin muntar espectaculars pim-pam-pums contra tot allò que tenguí aspecte de catalanitat. En un dels articles (AVUI, 9-6-95) que li he llegit

darrerament, respecte l'acomplexament nacional que ha difós la televisió valenciana, Salvador Cardús ha escrit: «Arribarem a sentir de part del senyor Amadeu Fabregat alguna mena d'autocrítica?»

Una persona que es formulí plantejaments d'aquesta naturalesa i que es proposi esbrinar la importància que ha tenguut per a l'opinió pública i per a l'estratègia dels mateixos partits polítics el tractament de les notícies amb què els diaris han informat dels esdeveniments del nostre dia a dia, que descobreixi les falsedats, les tergiversacions i els interessos que esbiaixen la veritat, només pot fer una cosa: un llibre necessari i d'obligada lectura. Salvador Cardús ha treballat amb més de tres mil documents que li han servit per analitzar punts de gran ressò ciutadà: el *Manifiesto* dels 2.300, el 1981; la formació de la Televisió catalana (1983) i els conflictes amb José M. Calviño, director general de la televisió de l'Estat; els xiulets al rei el 1989, a l'estadi de Montjuïc; el dret a l'autodeterminació (1989); la independència de Lituània com a pretext (1991); etc., en total 12 grans temes tractats en 51 sub-capítols. El darrer títol de l'epíleg és prou aclaridor:

«La memòria com a resistència». En tots els articles sorprenen els detalls de la informació i els comentaris que, a manera de conclusions, condueixen el pensament de l'autor. Això és, en síntesi, el llibre *Política de paper*.

Salvador Cardús ha investigat sobre temes socials i polítics, ha publicat llibres sobre els fenòmens nacionals, la cultura i la sociologia de la religió i, ja que aquesta re. cenciò la feim a Mallorca, diguem també que ha orientat programes dels seminaris Blanquerna dels quals ha esdevingut un sol·licitat i reiterat ponent.- J.M.B.

Salvador Cardús i Ros, *Política de Paper*. Edicions La Campana, Barcelona; abril 1995; 352 pàgs.

La veritat sempre és revolucionària. L'esquerra mallorquina i el franquisme. Un nou llibre de David Ginard.

El setembre de 1991, gairebé setze anys després de la mort de Franco -Déu n'hi dó!-, el jove historiador David Ginard, amb la publicació de *La resistència antifranquista a Mallorca (1939-1948)*, tenia la gosadia de desvetllar la cara oculta d'una etapa de la nostra història recent. Una visió molt allunyada de la imatge idíl·lica tòpica: la lluita dels vençuts de la guerra. La de la gent que a Mallorca no acceptà de viure sotmesa a la Dictadura, privada de llibertat, de present i de futur.

L'autor, ja aleshores expressava la voluntat de prosseguir la seva recerca fins arribar a 1977, cobrint així la totalitat de la negra nit de la Dictadura. Ara, amb el mateix rigor científic, amb *L'esquerra mallorquina i el franquisme* (publicat també per Edicions Documenta Balear, dins la col·lecció «Menjaments»), ens n'ofereix un primer tast.

La nova obra, a més dels capítols dedicats a l'activitat i a les estructures

orgàniques de socialistes i comunistes, aplega una sèrie d'estudis de gran interès històric. Bona part dels treballs, com els dedicats al desembarcament de Bayo a Mallorca, la investigació sobre el dirigent estatal comunista Heriberto Quiñones, o la crònica dels darrers anys de la vida de la dirigint estatal comunista Matilde Landa -una dona d'una dimensió humana certament corprenedora- podrien constituir, per separat, sengles volums força interessants.

De fet, l'única objecció que jo faria a la nova tramesa de Ginard, si l'excés de qualitat pogués considerar-se un defecte, seria la gran densitat, quasi bé aclaparadora. Molt em temo, però, que la depauperada situació de la indústria editorial mallorquina no estigui en condicions d'assumir el repte d'augmentar la seva producció, ni que les institucions autonòmiques i locals tinguin prou interès a compensar tals mancances i vulguin subvencionar obres d'aquesta mena.

Però potser m'estic excedint buscant-hi responsabilitats, tot plegat per amagar una possible veritat prou més

decepcionant: que la societat mallorquina és indiferent a aquesta qüestió. Els fills i néts de la Guerra Civil no estan gens ni mica interessats a rememorar un passat anguniós. Es tracta d'un poble que passà, gairebé sense transició, de la penúria del racionament a l'estraperlo de l'eufòria del miracle del turisme (pa d'avui, fam de demà?). Però mal es pot construir el futur d'un poble sense el coneixement del passat, sobretot ara, quan noves formes de servitud i explotació l'amenacen. L'atur que patim només n'és un inquietant missatge.

I, per acabar, cal agrair a David Ginard la seva escrupolosa exigència crítica. Una exigència que molt possiblement no acontentarà a alguns sectors dels grups polítics objecte de les seves investigacions. Però, sortosament, Ginard és un historiador i no un apòlogista. Ja ho deia Gramsci: la veritat sempre és revolucionària. I espero que els lectors, tal volta encara ensordits per l'estrepit de la caiguda del mur de Berlín, em perdonaran la indecorosa solemnitat de la cita.- Joan Soler i Antich.

Una aportació qualitativa per al coneixement del marc i les conseqüències del fenomen turístic a les Balears. Turisme, societat i economia a les Balears. Benítez, J.; Ripoll, A.; Serra, S. (Eds) (1994).- Palma. Fundació Emili Darder, 160 pp.

La decisiva influència de les activitats turístiques en el conjunt de la vida social i econòmica de les Illes Balears ha generat una intensa tasca de reflexió sobre els seus problemes i implicacions des dels primers moments del «boom» de començaments dels anys seixanta, de manera quasi bé paral·lela a l'adquisició de l'experiència dels diferents agents turístics insulars i reconeguda avui com a avantatge comparativa enfront d'altres destins competidors: allò que alguns anomenen «know how» en matèria turística i

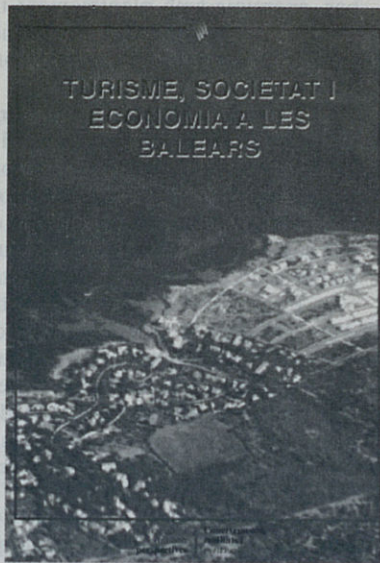
**ESPECIALISTES
EN ARTICLES
DE MUNTANYA,
CAMPING, ESQUÍ
I ESCALADA**

**ES
REFUGI**

NOVA ADREÇA

VIA SINDICAT, 21 PATI INTERIOR
(ANTIC EDIFICI DEL SINDICAT DE FORA)

Tel. 71 67 31 • PALMA

que tantes contradiccions i conflictes ha generat i genera a les portes del tercer «boom turístic». Grans transformacions en les relacions socials i econòmiques i en el món del treball, en el medi ambient i en la percepció de la pròpia identitat cultural han estat objecte d'atenció per part de diversos especialistes, des de les publicacions primerenques del Foment del Turisme de Mallorca i la Cambra de Comerç fins a les més recents de la Universitat de les Illes Balears i el Govern Balear, a més d'importants col·laboracions des del món no institucional.

La publicació monogràfica sobre *Turisme, societat i economia a les Balears* que ha editat la Fundació Emili Darder i que va ser presentada el mes de març passat, constitueix una aportació general a l'estat de la qüestió en matèria turística, fins a cert punt una continuació i posada al dia d'alguns aspectes (en particular de les relacions laborals i les valoracions ètiques) del monogràfic dels «Estudis Balearics» d'agost-setembre del 1990 publicat per la Conselleria de Cultura.

El ventall temàtic de *Turisme*,

societat i economia a les Balears, desenvolupat per diferents autors, comprèn les visions generals de l'economia balear, els impactes del turisme, l'ocupació, les relacions laborals en el sector turístic i la seva valoració ètica, un repàs a la valoració històrica del turisme a les Illes, les implicacions socials, econòmiques i territorials d'aquest fenomen, la seva incidència en el sector industrial i una aportació a les visions del turisme a les Balears al llarg de la seva història contemporània.

Sigui de manera intencionada o no, hom pot comprovar un cert caràcter cíclic en les diferents contribucions que configuren aquest llibre. Comença amb un article teòric sobre els impactes del turisme, on es consideren el marc de les interaccions i una conceptualització tripartita d'aquests impactes (econòmic, socio-cultural i ambiental), i continua successivament amb el desenvolupament de diferents aspectes apuntats a l'article de capçalera, per desembocar finalment en un interessant article sobre les visions plurals que del fenomen turístic (en forma d'estudis, manifestos, programes de govern, debats i opinions) s'han format en el si de la societat balear, contribució aquesta qualitativament significativa perquè mostra el pensament de molts dels agents i gestos del fenomen que es descriu al llarg de les cent seixanta pàgines del llibre.

Tal com declaren els editors en el pròleg, no hi ha en aquest llibre una pretensió d'exhaustivitat, de fet s'adverteix de la multiplicitat d'enfocaments que hi són absents, per exemple l'ordenació del territori, l'ecologia, la cultura, la política, etc., malgrat que implícitament hi són presents en els diferents continguts. En conjunt es tracta d'un referent d'anàlisi per a la comprensió del fenomen turístic, que pot servir d'introducció, certament densa i esquemàtica des d'un punt de vista qualitatiu, a tots aquells que cerquin una «explicació» de les

diferents manifestacions econòmiques i socials del turisme.

Turisme, societat i economia a les Balears pot ser un mirall on la societat balear reconegui una part significativa de la seva imatge actual i dels perfils pels quals ha transitat i a través dels quals s'ha configurat. És desitjable, tanmateix, que els aspectes apuntats en aquest volum tinguin una continuació i una traducció en estudis més especialitzats, en particular pel que fa als impactes socio-culturals del turisme, encara avui molt escassament contextualitzats. Les perspectives de futur de l'economia turística, amb els nous reptes d'adaptació a les noves demandes, a nous escenaris i a noves concepcions del treball i l'oci, demanen un aprofundiment en el seu estudi. En aquest context, les III Jornades de Geografia del Turisme celebrades a Palma el mes d'octubre de 1993, les actes de les quals s'han publicat també molt recentment, constitueixen una aportació fonamental i complementària del llibre ressenyat.

En el conjunt d'una reflexió de revisió permanent, resulta molt valuosa, al nostre parer, la presència simultània de les vessants tècnico-econòmiques i humanístiques, fins i tot teològiques, de turisme, perquè revela la pluralitat necessària en el tractament d'aquesta realitat tan ampla, activa i conflictiva dins la societat balear. **Antoni Morro Prats.**

Llengua catalana de COU. Llengua. Curs d'orientació universitària, (*) de Jaume Macià Guilà, et al.

Darrerament han sortit un bon grapat de Manuals de Llengua l'objectiu dels quals és assegurar «una competència lingüística per a l'expressió i la comprensió oral i escrita suficient per a una participació activa i passiva satisfactoria en els primers cursos de les diverses facultats i escoles universitàries».

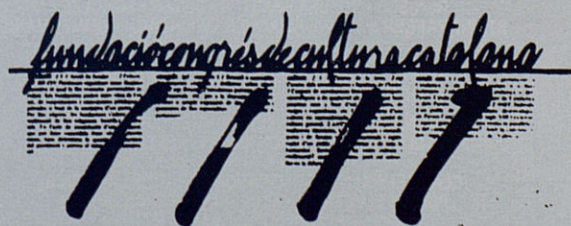
El manual que presentam avui

José Tous Ferrer, 1 - Tel. (971) 71 60 33
07002 Palma de Mallorca

EL MIRALL

**AMB EL
SUPORT DE**

consta de tres parts. La primera, *Descripció de la llengua* (p.1-343), té en compte aspectes de pragmàtica, gramàtica textual, puntuació i, sobretot, d'expressió escrita (inclosa la definició de mots) i oral, aspecte insòlit en els llibres de COU fins ara. Tot plegat des d'un versant pràctic (uns 500 exercicis en tot el llibre) i lúdic (constants jocs de mots). A remarcar també el grau d'acabat de la maqueta (en funció de la claredat, amb introducció, trames separatòries), l'elaboració dels exercicis, els quadres de globalització conceptual o comparatius català-castellà, l'originalitat dels apèndixs (sobretot el d'Antoni Carbonell, sots-coordinador de comentari de text), les propostes no sexistes, etc.

L'esforç didàctic es manifesta també en la confecció expressa de textos, en les il·lustracions, sempre funcionals, que permeten aplanar el camí per a l'adquisició d'aspectes complexos, com pugui ser la fonètica. Aquest esforç didàctic, però, no s'ha de confondre amb la simplificació conceptual ni amb la rebaixa de l'exigència: només cal remarcar l'elevat nombre de notes aclaridores. Diguem, finalment, que ben aviat apareixerà la guia del professor.

Pel que fa a *Llengua i variació* (el programa s'ha engruixit amb aquesta nova secció des del curs 1993-94: d'aquí

LLENGUA

l'aparició dels nous llibres de COU que suara esmentàvem) remarcarem la claredat de les explicacions de J.F. Delgado, que segueixen les orientacions d'Isidor Mari i de Daniel Cassany. Aquest apartat no ha esdevingut un tractat de dialectologia geogràfica, sinó una eina per reforçar la unitat de l'idioma en la seva rica diversitat. A destacar l'actualitat de les propostes (rock català del 1994, publicacions molt recents), textos difícils de tro-

bar, exercicis amb plantejament innovador i, sobretot, l'esforç per connectar amb la llengua real i amb les formes d'expressió de la vida quotidiana.

La part d'*història de la llengua*, escrita per Pere Marcet, autor d'una «Història de la llengua» en dos volums editada per Teide, és remarcable per la profunditat de les explicacions, que defugen qualsevol esquematisme, i la gran utilitat de la documentació gràfica aportada.

En definitiva, creim que es tracta d'un bon llibre, d'un bon element cohesionador i engrescador per a l'alumnat i per al professorat de COU. Els professionals de l'ensenyament no podem deixar passar per alt recursos com aquests. Depèn de nosaltres.- **Felip Munar i Munar.**

(*) Jaume Macià i Guilà, et alt.; Edit. Teide, Barcelona, segona edició revisada, 1995.

Pianos Can. Garcias

Pere Josep Garcias

C/ Joan Maura, Bisbe, 10 - Palma (Mallorca)
Tel. i Fax: 46 20 16

VENDA DE PIANOS VERTICALS I DE COA

Primeres marques europees

BLÜTHNER • BÖSENDORFER • C. BECHSTEIN • FEURICH • FÖRSTER
GAVEAU • GROTRIAN-STEINWEG • HOFFMANN • IBACH • KEMBLE
KINGSBURG • OTTO-BACH • PETROF • PFEIFFER • PLEYEL • RAMEAU
RÖNISCH • RÖSLER • SAUTER • SEILER • SCHOLZE
STEINGRAEBER & SÖHNE • WAGNER • WEINBACH • ZIMMERMANN

Especialistes en pianos per a professionals i pianos d'estudi
El millor servei post-venda. Més de 50 anys d'experiència

AFINACIONS • REPARACIONS • RESTAURACIONS
LLOGUER DE PIANOS NOUS O RESTAURATS
INSTRUMENTS HISTÒRICS
(CLAVICÈMBALS • FORTEPIANOS • ORGUES LITÚRGICS)
PIANOS ELÈCTRICS • ACCESSORIS • TRANSPORTS

Podeu adquirir EL MIRALL a les següents llibreries:

Barcelona	Ona	Palma	Byblos
Barcelona	Signe	Palma	Embat
Campos	Colom	Palma	Fondevila
Ciutadella	Roser Seguí	Palma	Jaume de Montsò
Eivissa	Vara de Rei	Palma	Llibres Mallorca
Inca	Casa Pedrós	Palma	Manca
Inca	Espirafocs	Palma	México
Inca	Vilanova	Palma	Papereria Mallorca
Felanix	Ramon Llull	Palma	Quart Creixent
Felanix	Còndor	Palma	Selecta
Manacor	Xaloc	Palma	Totem
Maó	Catalana	Sant Joan	Ca na Blanch
Maó	Católica	Sóller	Calabruix
Palma	Alcaide	Son Cladera	Arbós
Palma	Balmes	Son Ferriol	Verd en Blau
Palma	Baron	València	Tres i Quatre

I als principals quioscos de Palma.

BUTLLETA DE SUBSCRIPCIÓ

Sr./a. _____
Adreça _____
C/ _____ Núm. _____ Pis _____
Codi Postal _____ Població _____
Telèfon _____

Em subscric a la revista EL MIRALL, al preu de 3.000 ptes. de quota anual.
Podeu presentar els rebuts a l'entitat bancària / d'estalvi que indic a continuació a la qual deman que els accepti i els carregui al meu compte:

Banc/Caixa _____
Agència/Oficina _____
Cte/Lta. núm _____

Signatura _____

Prada de Conflent: Universitat de Joves

M. JERÒNIMA AMENGUAL I RAMOS

Després de cada edició de la UCE, EL MIRALL sol inserir una informació dels actes que han tengut lloc a Prada. Ens complau que siguin alumnes joves els qui manifestin les seves impressions i sovint, ja abans de partir de Mallorca, els demanam la seva col·laboració. Aquest va ser el cas de na Jerònima Amengual, que en tornant de l'edició de 1994 ens dugué amb rigurosa puntualitat aquestes notes, les quals, per diverses raons de publicació, no ens va ser possible d'incloure oportunament. Ho feim ara, just quan ja estan a punt d'obrir-se les portes de 1995. El text manté la mateixa frescor, capacitat testimonial i tanta informació com la que esperaríem d'una cosa acabada de fer. Amb l'avantatge que avui podem contemplar-lo amb la perspectiva de l'any transcorregut. El nostre agraïment i les naturals disculpes per a l'autora. - E.M.

crit, d'entre aquests dos joves que guanyaren el viatge en el concurs Banc de Dades, i un valencià que estiuja a Mallorca.

Després de quatre hores llarguíssimes dins l'autocar els mallorquins arribàrem a Prada. Eren les tres de la tarda i encara mancava força gent. A poc a poc va anar arribant. A secretaria s'encarregaven de donar les habitacions i d'enllestir els papers i altres detalls. Nosaltres, els de la Universitat de Joves, haguérem d'esperar unes hores més fins que arribà l'autocar de València, en el qual viatjaven la resta de joves amb qui passaríem els deu dies d'universitat, i els monitors. Cal destacar que els monitors Sergi, Ali i Toni s'integraren al grup com a tres més de nosaltres i que varen merèixer molt bon concepte per part de tots.

Els de la Universitat de Joves, a diferència d'altres anys, no ens allotjàrem en el Liceu Renouvier, igual que la resta de participants de l'UCE, sinó que ens instal·laren a «Sant Josep». «Sant Josep» és un edifici que durant l'hivern serveix com a internat i està situat dins el poble, a uns vint-i-cinc o quaranta minuts (tot depèn de les cames de l'individu) del Liceu.

El primer problema que hagueren d'afrontar els monitors fou la manca de lliteres, problema que quedà resolt escampant matalassos en terra.

El dia següent el dedicàrem a conèixer-nos millor. Al matí ens passaren un full d'instruccions, o millor dit un manual de supervivència on es recomanava: no beure aigua de l'aixeta, ficar un peu dins la dutxa

A Prada de Conflent des de fa vint-i-sis anys s'hi celebra la Universitat Catalana d'Estiu, i des de en fa vuit hi té lloc, dins el marc global de la UCE, la Universitat de Joves. La Universitat de Joves és un encontre de joves d'entre quinze i divuit anys provinents de tot arreu dels Països Catalans, però sobretot del País Valencià ja que és Acció Cultural del País Valencià qui l'organitza.

Això, i poc menys era el que sabia d'aquesta universitat d'estiu quan vaig decidir anar-hi. En un principi creia que hi anava sola, però a l'eroport de Barcelona vaig conèixer un grup de joves mallorquins que també s'hi havien ins-

Habitació de l'internat «Sant Josep» que l'autora (amb la mà a la cara) compartia amb altres alumnes.

abans de socorrar-nos o congelar-nos sencers, no entrar begudes alcohòliques dins el Liceu, no pintar les parets, posar insecticida als matalassos (pels llogaters) i agafar el peròdic cada dia. A més, triàrem per votació quins serien els temes de les sessions específiques per a nosaltres. Sortiren escollits: Cuba, l'Europa de les nacions i ecologia.

Des d'un principi ja ens advertiren que les sessions del matí a les quals hi hagués conferenciants convidats serien obligatòries, mentre que les altres, encara que no fossin tan obligatòries, quedàrem la mar de bé si hi assistíem.

A la tarda d'aquell mateix dia fèrem tècniques de desinhibició que, si més no, serviren per acabar de trencar el gel. Aquestes tècniques consistiren en un seguit d'exercicis, com és ara que tothom sabés el nom de cadascú, cercar d'entre tot el grup algú que, per exemple, fos tan alt com tu, o que fes els anys el mateix dia, li agradàs el mateix grup que tu, tingués al·lèrgia als préssecs...

El tercer dia ja poguérem seguir el programa de l'UCE. Al matí, qui volgués o qui fos capaç de llevar-se d'hora podia assistir als diferents cursets que s'impartien i dels quals s'informava al taulell d'anuncis: *El renaixement del feixisme a Europa*, *Catalans a la Segona Guerra Mundial*, *Coneixement de la Catalunya Nord*, *La crisi de l'estat del benestar*, *Nació i estat a l'Europa d'avui*, *Literatura catalana d'avantguarda*, *Criminologia*, *Cosmologia*, *Guionat-*

ge àudio-visual... I, a partir de les tres, s'iniciaven els tallers: vídeo, teatre, sardanes, cant coral, dibuix i escultura, alpinisme, ràdio, màgia, consciència corporal i massatge, cuina i alimentació, socorrisme, t'aitxi t'xuam... Eren ben diversos els tallers per escollir i sens dubte tots de gran interès.

A les vuit del vespre, poc després d'haver sopat, començaven els espectacles a la plaça del poble. Poguérem gaudir de la presència de Lídia Pujol que interpretà cançons del ghetto, *Foc-Algebra*, *l'Agram*, el mallorquí Joan Bibiloni, la *Vella Dixieland*, *No ho dubtis* i els valencians *Carraixet* que tingueren una gran acollida i que, a més, dedicaren un dels seus temes a Núria Cadenes.

Ja havent finalitzat els espectacles del poble, al poliesportiu es feien projeccions de cinema en català: *Molt soroll per a no res*, *Bufons i reines*,

Tots els matins del món (que al ser subtitulada va fer que gran part del públic acabàs dormint, amb la qual cosa no vull dir que la pel·lícula no agradàs perquè la minoria que restà desperta afirmà que era molt bona).

Qui encara no en tengués prou, podia continuar la bauxa a les habitacions (parlant, fent jocs, rondes de nit...) o al bar del Liceu. Per aquest motiu l'UCE va ser denunciada ja que la llei de l'Estat francès prohibeix fer renou a partir de les deu de la nit.

Tot i que l'UCE en conjunt funciona força bé, s'hauria d'intentar que el menjar fos més menjable; avisar tot d'una que l'aigua de l'aixeta i de la font del poble no és potable i produeix vòmits i diarrea; i, sobretot, aturar les obres en temps de classe perquè, realment, NO SE SENT REEEEEES!

Malgrat aquestes coses, no us penseu que l'UCE i l'UCE PER A JOVES perdin interès. La Universitat d'Estiu val la pena per les classes, els tallers, els espectacles, conferències, debats, per l'ambient i l'assistència de gent de tots els PPCC, per conèixer joves de la Catalunya Nord de l'ERC, per (encara que sembli increïble) veure com una cinquantena d'independentistes es belluguen al ritme de *Devórame otra vez*, per l'amistat i per un grapat de raons més. □

Inca, agost 1994.

Maria Jerònia Amengual i Ramos enguany (1994) ha acabat COU a l'IB Berenguer d'Anoia, d'Inca.

ROLDAN

OFICINES I DESPATXOS S.A.

A la seva disposició en:

- Despatxos Direccionals
- Despatxos i Oficines Generals
- Mampares d'Oficina
- Separacions simples i dobles

- Estanteries Emmagatzematge
- Estanteries Gran Càrrega
- Biblioteques
- Cadires i Taules apilables per a col·lectivitats

Complements: Llums

Cendrers (de peu i sobretaula)
Caixes Fortes, etc.

Eusebi Estada, 68 (carrer del tren de Sóller)
Telèfon 20 98 13 CIUTAT

Generalitat de Catalunya

Entre tots, **obrim** **Catalunya** **al món.**

En els últims anys s'han fet moltes coses bé, com donar a conèixer a bona part del món la realitat de la societat catalana.

Però no ens podem aturar. Entre tots, hem de continuar en aquesta línia. Cal consolidar aquest coneixement i aprofitar-lo per mostrar la qualitat dels productes industrials i agrícoles catalans.

Aquesta no és tan sols una feina de cara

enfora. Ho és també de cara endins i amb els mateixos objectius: cal que continuem millorant les infraestructures per al turisme, consolidem el nostre caràcter de país acollidor i mantinguem l'objectiu de treballar amb la màxima qualitat. En definitiva, hem de fer de Catalunya un país atractiu per invertir i per viure.

Pocs països poden oferir com a garantia d'una gran capacitat d'orga-

nització la celebració de diversos certàmens internacionals, entre els quals destaca haver organitzat els millors Jocs Olímpics del segle. Tot això és quelcom que hem de saber aprofitar.

Hem fet molt, i s'ha fet bé, però ara no ens podem aturar. Entre tots, podem millorar.

Entre tots, millor.

Pianos Can Garcias[®]

Pere Josep Garcias

Pianer

since 1878

Rösler